

MOPR
MOPR
Lublin

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

Lublin, kwiecień 2014

opracowanie:

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie

Ustawa o pomocy społecznej w art. 16a wprowadza od roku 2012 obowiązek przygotowania przez gminy, powiaty i samorządy województwa oceny zasobów pomocy społecznej, sporządzonej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Ocenę zasobów organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego przedstawiają do dnia 30 kwietnia odpowiednio radom gmin, radom powiatów, a do dnia 30 czerwca sejmikom województw właściwych jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z ustawą pojęcie zasobów obejmuje w szczególności infrastrukturę, kadrę, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej. Ocena dotyczy osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, rodzajów ich problemów oraz ich rozkładu ilościowego. Przedmiotowy dokument, wraz z rekomendacjami, ma stanowić podstawę uwzględnienia w planach budżetowych na przyszły rok wydatków na niezbędne inwestycje z zakresu szeroko rozumianej pomocy społecznej.

Przedstawione opracowanie miało w szczególności na celu zdiagnozowanie istniejących problemów w obszarze wsparcia społecznego, a także wskazanie propozycji ich rozwiązania.

SPIS TREŚCI:

<i>I. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA</i>	5
1. Położenie geograficzne i powierzchnia	5
2. Sytuacja demograficzna i prognozy na przyszłość	6
<i>II. SYTUACJA NA RYNKU PRACY</i>	11
<i>III. ZATRUDNIENIE W JEDNOSTKACH ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ</i>	17
<i>IV. POMOC ŚRODOWISKOWA</i>	20
1. System Pomocy Środowiskowej	20
2. Korzystający z pomocy społecznej	22
3. Powody przyznania pomocy	23
4. Świadczenia w ramach ustawy o pomocy społecznej	26
<i>V. PORADNICTWO ORAZ INTERWENCJA KRYZYSOWA</i>	32
<i>VI. ZASIŁKI RODZINNE I FUNDUSZ ALIMENTACYJNY</i>	36
<i>VII. WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA</i>	39
1. Wspieranie rodziny	39
Placówki wsparcia dziennego	39
Asystenci rodziny	44
Rodziny wspierające oraz grupy wsparcia	45
2. Piecza zastępcza	46
Rodzinna piecza zastępcza	47
Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej	50
Rodziny pomocowe	51
Instytucjonalna piecza zastępcza	52
3. Usamodzielnienia	57
4. Zespół ds. pieczy i asysty rodzinnej	62
<i>VIII. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ I OŚRODKI WSPARCIA</i>	65
1. Domy pomocy społecznej	67
2. Ośrodki wsparcia	69
3. Ośrodki wsparcia funkcjonujące w ramach MOPR Lublin	74

<i>IX. REHABILITACJA SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH</i>	84
<i>X. MIESZKANIA CHRONIONE</i>	88
<i>XI. REKOMENDACJE:</i>	94
Spis tabel, map, wykresów	96

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie jest jednostką organizacyjną miasta Lublin, przy pomocy której Prezydent wykonuje zadania samorządu gminnego i powiatowego z zakresu pomocy społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, świadczeń rodzinnych, postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, zaliczki alimentacyjnej, pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, określone ustawą o pomocy społecznej oraz innymi ustawami. Działalność Ośrodka finansowana jest ze środków własnych miasta oraz ze środków budżetu państwa. Duże znaczenie dla funkcjonowania Ośrodka mają również środki finansowe pozyskiwane z funduszy unijnych.

Ośrodek, zgodnie ze statutem, realizuje zadania własne i zlecone gminie, zadania własne i zlecone powiatowi, określone ustawami oraz zadania pomocy społecznej przyjęte do realizacji na podstawie zawartych porozumień i umów z organami administracji rządowej lub jednostkami samorządu terytorialnego.

Zadania Ośrodka określają w szczególności: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawa o świadczeniach rodzinnych, o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej oraz ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

W 2013 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie kontynuował realizację szerokiego spektrum działań ukierunkowanych na zmianę wizerunku pomocy społecznej oraz na promowanie i realizowanie projektów stanowiących odpowiedź na potrzeby mieszkańców.

Duży nacisk położono również na współpracę ze środowiskiem lokalnym w ramach Programu Aktywności Lokalnej Mieszkańców Miasta Lublin na lata 2009 – 2013 przyjętego Uchwałą Nr 549/XXVII/2008 Rady Miasta Lublin z dnia 18 grudnia 2008r.

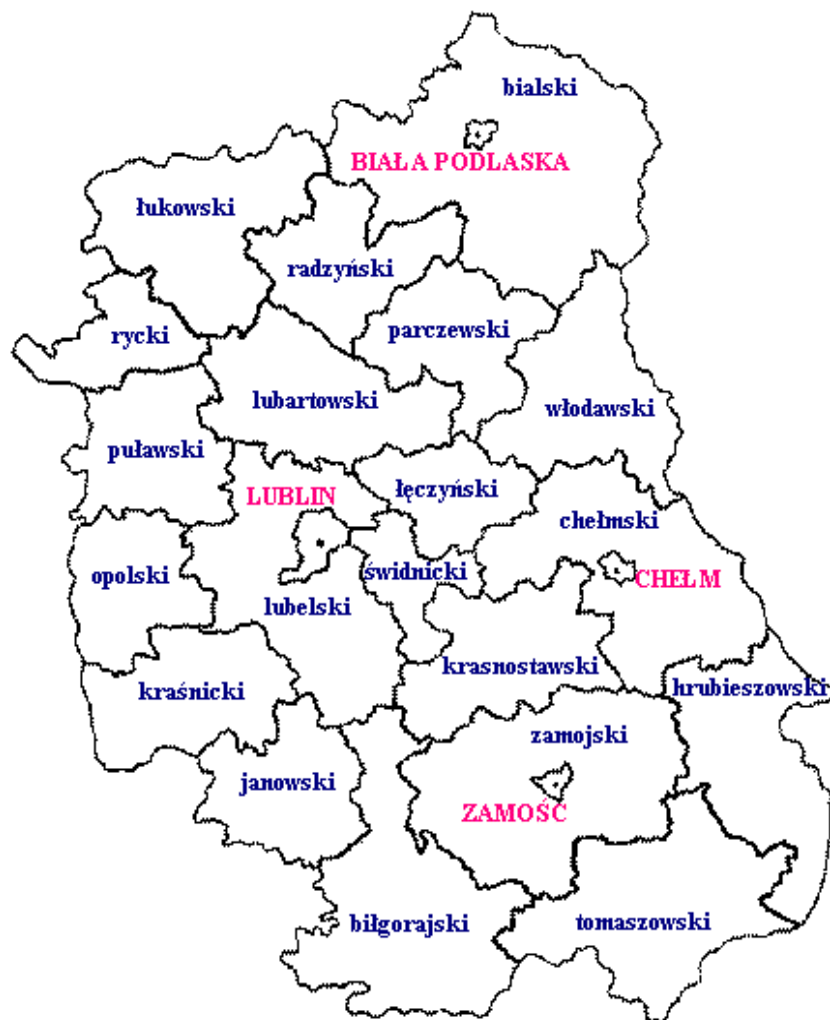
Zadania realizowane przez Ośrodek wpisują się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2005 – 2013, przyjętą uchwałą Nr 797/XXXIII/2005 Rady Miasta Lublin z dnia 8 września 2005r.

I. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

1. Położenie geograficzne i powierzchnia

Lublin jest największym miastem w Polsce wschodniej (po prawej stronie Wisły). Miasto jest położone w centralnej części województwa lubelskiego. Zajmuje powierzchnię 147,5 km². Położenie to stwarza mu dogodne warunki obsługi zaplecza w granicach swojego regionu. Duża koncentracja ludności w Mieście Lublin w porównaniu z innymi miejscowościami w tej części kraju wiąże się z największą koncentracją kadr, szkolnictwa wyższego i innymi funkcjami wyższego rzędu, jakie pełni miasto, a także z największym potencjałem gospodarczym regionu.

Mapa 1. Obszar województwa lubelskiego z podziałem na powiaty

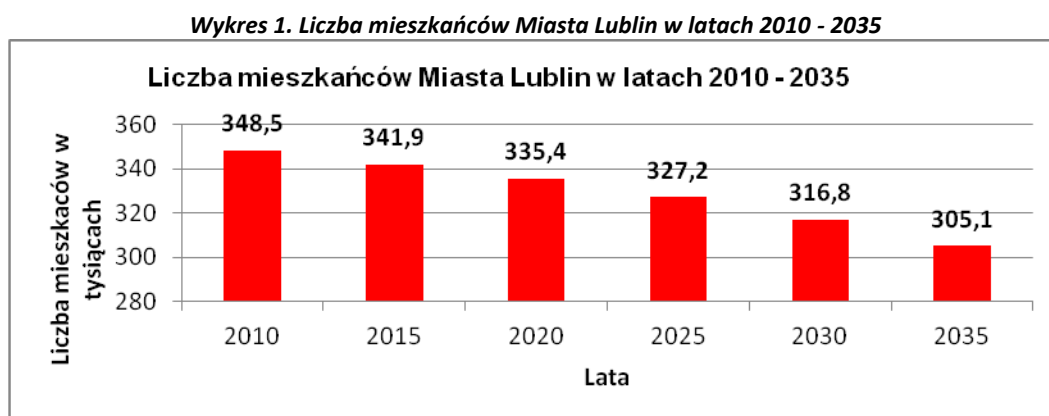

Źródło: Urząd Statystyczny

2. Sytuacja demograficzna i prognozy na przyszłość¹

W 2012 roku, w Mieście Lublin zamieszkiwało **347 678** osób, z czego kobiety stanowiły 54% (**187 703**) ogółu mieszkańców, a mężczyźni 46% (**159 975**) mieszkańców miasta. Liczba mieszkańców spadła o **889** osób w porównaniu z rokiem 2011 i o **10 676** w porównaniu z 2002 rokiem. Na 100 mężczyzn zamieszkałych w mieście Lublin przypadło 117 kobiet. Gęstość zaludnienia wynosiła **2 358 os./km²**. W porównaniu z rokiem 2011 spadła o 6 osób, natomiast w porównaniu z rokiem 2002 spadła o 63 osoby.

W skali kraju Lubelszczyzna zajmuje 8. miejsce pod względem liczby mieszkańców (w roku 2006 ludność województwa stanowiła 5,7% ludności Polski), natomiast Lublin, jako miasto zajmuje 9. miejsce pod względem wielkości zaludnienia. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, województwo lubelskie należy do czterech województw, w których liczba ludności maleje najszybciej.² Dane Urzędu Statystycznego, dotyczące liczby mieszkańców Lublina wskazują, że od roku 1997, kiedy liczba ludności miasta wynosiła 356 tys. do roku 2012 zmniejszyła się o 8,3 tys. osób i w roku 2012 wynosiła 347,6 tys. osób. Spadek liczby ludności, zgodnie z prognozami Urzędu Statystycznego będzie się utrzymywał co najmniej do 2035 roku. Liczba ludności wynosić ma wówczas 305 tys. Oznacza to, iż na przestrzeni najbliższych 23. lat liczba ludności Lublina zmniejszy się o około 42,6 tys. osób.

Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie danych i prognoz Urzędu Statystycznego w Lublinie

Struktura demograficzna Miasta Lublin na dzień 31 grudnia 2012 roku przedstawiała się następująco:

¹ Przygotowano na podstawie danych statystycznych za rok 2012. W chwili obecnej szczegółowe dane dotyczące roku 2013 nie zostały opublikowane przez Urząd Statystyczny.

² Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie lubelskim w 2012 roku, Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2013.

- wiek przedprodukcyjny (0-17) – 56 314 osób, co stanowiło 16,2% populacji;
- wiek produkcyjny (18-64 - mężczyźni; 18-59 - kobiety) – 223 582 osoby, co stanowiło 64,3% populacji;
- wiek senioralny (65 i więcej - mężczyźni, 60 i więcej - kobiety) – 67 782 osoby, co stanowiło 19,5% populacji.

Tabela 1. Struktura wiekowa mieszkańców Miasta Lublin w latach 2005 – 2012.

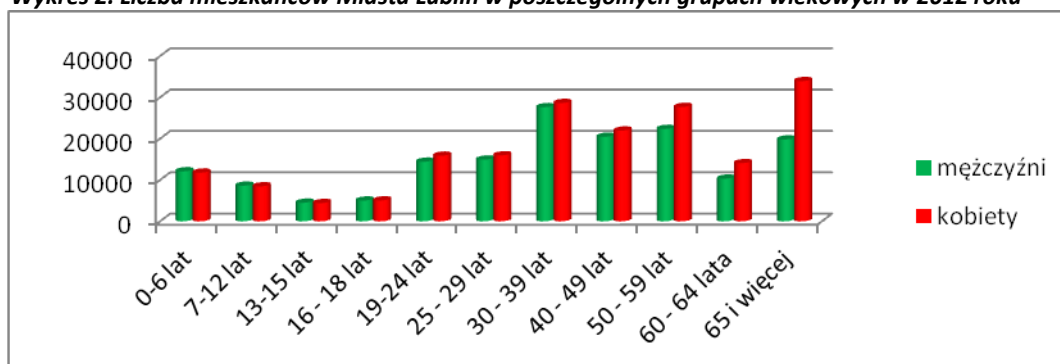
wiek	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
przedprodukcyjny	61522	59979	58618	57652	57089	56410	56452	56314
produkcyjny	23830 6	23682 7	235163	233446	231314	229132	226743	223582
poprodukcyjny	55139	56677	58025	59364	61037	62908	65372	67782
Razem:	35496 7	35348 3	351806	350462	349440	348450	348567	347678

Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie danych Urzędu Statystycznego

Powyższa tabela jednoznacznie wskazuje, że społeczeństwo Miasta Lublin można uznać za demograficznie „stare”³. Problem ten nieustannie się pogłębia. Na przestrzeni lat 2005 – 2012 liczba osób w wieku emerytalnym (kobiety od 60 roku życia, mężczyźni powyżej 65 roku życia), zwiększyła się z **55 139** do **67 782** (o **12 643** osoby).

Poniższy wykres przedstawia, jak kształtuje się liczba mieszkańców Miasta Lublin w poszczególnych grupach wiekowych w 2012 roku.

Wykres 2. Liczba mieszkańców Miasta Lublin w poszczególnych grupach wiekowych w 2012 roku

Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie danych Urzędu Statystycznego

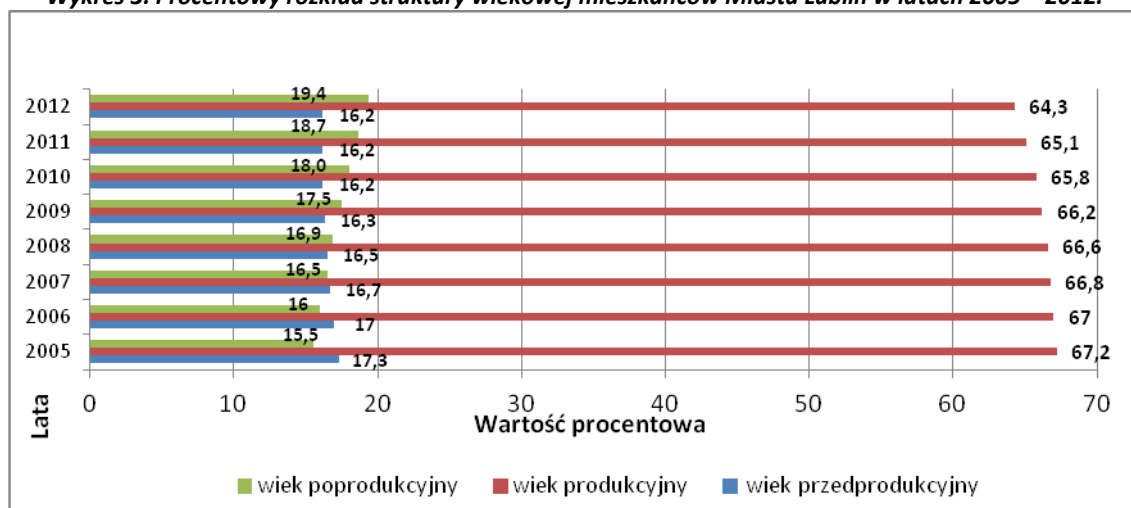
Przedstawione dane potwierdzają wcześniejsze wnioski wynikające z prognoz i analizy danych z lat wcześniejszych. Proces starzenia się społeczeństwa miasta Lublina

³ Przyjmuje się, że demograficznie „stare” społeczeństwo to takie, w którym odsetek ludzi po 60 roku życia przekroczył 12%.

postępuje sukcesywnie, zgodnie z ogólną tendencją, panującą w naszym kraju. W świetle powyższego faktu oczywistym staje się, iż rola osób starszych w funkcjonowaniu życia społecznego będzie coraz istotniejsza, a potrzeby i problemy tej grupy coraz silniej odczuwalne.

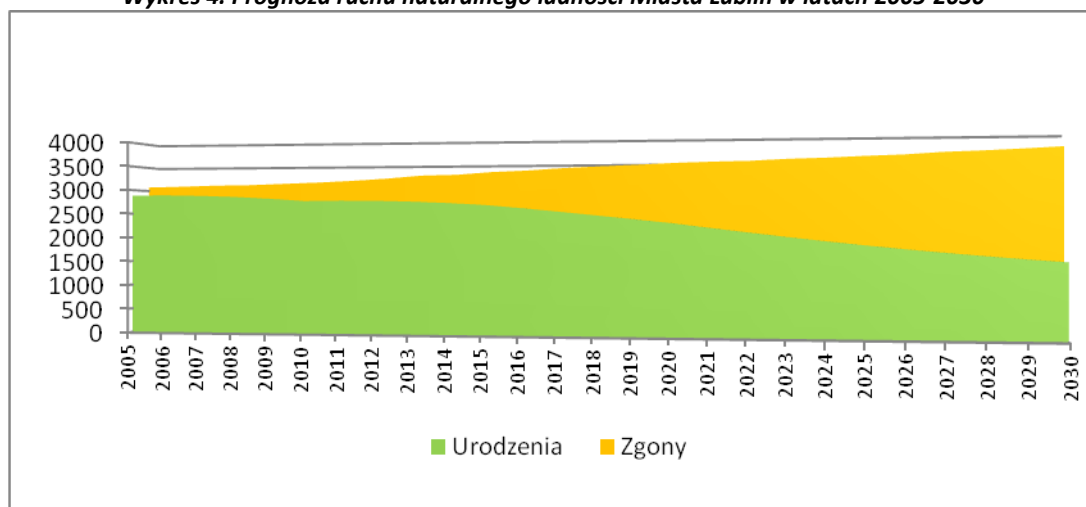
Wykres 3. Procentowy rozkład struktury wiekowej mieszkańców Miasta Lublin w latach 2005 – 2012.

Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie danych Urzędu Statystycznego

W roku 2005 osoby w wieku przed podjęciem aktywności zawodowej stanowiły 17,3%, zaś osoby w wieku emerytalnym 15,5%. Natomiast w roku 2011 odpowiednio 16,2% w stosunku do 18,7%. Odwróceniu uległ procentowy udział osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej populacji. Należy zwrócić uwagę na prognozowany spadek liczebności populacji mieszkańców Miasta Lublin przy jednoczesnym starzeniu się społeczeństwa.

Wykres 4. Prognoza ruchu naturalnego ludności Miasta Lublin w latach 2005-2030

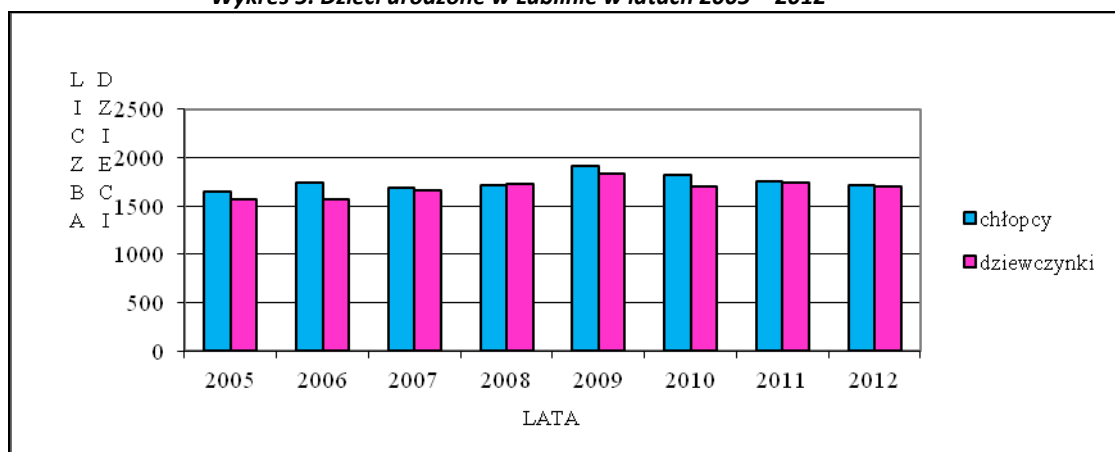

Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie danych i prognoz Urzędu Statystycznego

Już przed rokiem 2005 zaczęła się powiększać różnica między liczbą urodzeń, a zgonów. Obserwowana jest stale rosnąca średnia wieku mieszkańców, zaś efektem tego procesu jest systematyczne pogłębianie się zjawiska starzenia społeczeństwa. Niepokojącym może być rozdźwięk między liczbą urodzeń, a liczbą zgonów, który według prognoz Urzędu Statystycznego, będzie wyraźnie zauważalny już około roku 2015 i będzie się pogłębiać, aż do 2030 roku. Zwiększy się, więc znacznie liczba ludzi w wieku emerytalnym (biorąc również pod uwagę wydłużanie się życia ludności) w stosunku do ludzi w wieku produkcyjnym.

Według prognoz Urzędu Statystycznego, znaczne różnice w strukturze demograficznej miasta zaczną się uwidaczniać około roku 2019 (wtedy ludność w wieku emerytalnym stanowić będzie 24% całości społeczeństwa, a w wieku przedprodukcyjnym 14% całej ludności). Różnice te będą się pogłębiać aż do 2030-35 roku, kiedy ludność w wieku emerytalnym stanowić będzie aż ok. 30% całego społeczeństwa, podczas gdy ludność w wieku produkcyjnym stanowić będzie tylko 58% populacji.

Wykres 5. Dzieci urodzone w Lublinie w latach 2005 – 2012

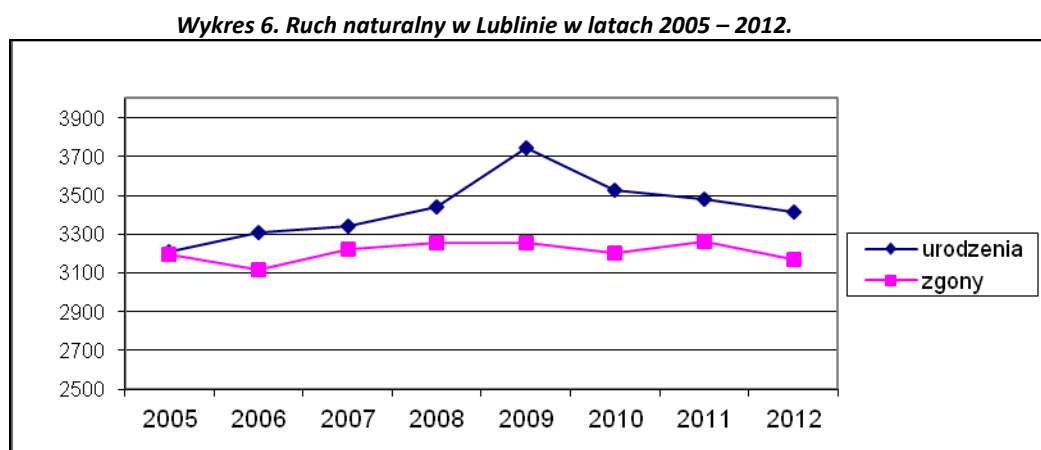

Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie danych Urzędu Statystycznego

Analizując sytuację demograficzną należy stwierdzić, że w ciągu ostatnich analizowanych lat, nastąpił wzrost liczby dzieci urodzonych w Mieście Lublin (mimo stale malejącej liczby mieszkańców). Podobne zjawisko zaobserwowano w skali całego kraju. Do 2003 roku w Polsce obserwowano głęboką depresję urodzeniową, natomiast w latach 2004 – 2009 liczba urodzeń znacznie wzrosła. Znacząco zwiększyła się liczba matek w wieku 30 – 40 lat. Mimo korzystniejszej, niż pierwotnie zakładano, liczby urodzeń, należy stwierdzić, że obecnie liczba urodzeń jest około 40% niższa w stosunku do wielkości rejestrowanych podczas ostatniego wyżu demograficznego. Niska liczba urodzeń nie gwarantuje już od ponad 20 lat prostej zastępowalności pokoleń, od 1989 roku utrzymuje się

okres depresji urodzeniowej. W 2012 roku współczynnik dzietności wyniósł 1,3 - co oznacza, że jest niższy o około 0,85 pkt. od wielkości optymalnej, określanej, jako korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego. Najbardziej korzystną sytuację demograficzną określa współczynnik kształtujący się na poziomie 2,1 – 2,15, tj., gdy w danym roku na jedną kobietę w wieku 15 – 49 lat przypada średnio 2 dzieci.

Poniższy wykres przedstawia, jak kształtował się ruch naturalny w Lublinie w ciągu ostatnich ośmiu lat.

Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie danych Urzędu Statystycznego

Z danych zamieszczonych na powyższym wykresie wynika, że w mieście Lublin, w roku 2005 nastąpiło zrównanie, a następnie, w latach 2006 – 2011, stopniowa przewaga liczby urodzeń nad liczbą zgonów. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, iż od roku 2010 obserwowana jest zmniejszająca się liczba urodzeń w porównaniu do roku poprzedniego, przy utrzymującej się na podobnym poziomie liczbie zgonów. W roku 2012 urodziło się w Lublinie o 334 dzieci mniej niż w 2009 roku. Istnieje, więc uzasadniona obawa, że po trwającym kilka lat wzroście liczby urodzeń, zacznie się ona ponownie zmniejszać.

II. SYTUACJA NA RYNKU PRACY ⁴

W 2013 roku liczba bezrobotnych w Lublinie wahała się w granicach 17.161 – 18.278 osób. Natomiast w 2012 roku liczba bezrobotnych na terenie miasta Lublina wahała się w granicach 16.043-17.345 osób. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych na koniec grudnia 2013 r. kobiety stanowiły 48,7% (tj. 8.486 kobiet) ogółu zarejestrowanych. Oznacza to, że w stosunku do 2012 r. odsetek kobiet w liczbie bezrobotnych ogółem zmalał o 1,5%.

Tabela 2. Osoby bezrobotne na terenie Miasta Lubin.

Wyszczególnienie	Lata poprzednie		Rok oceny 2013	PROGNOZA ¹⁾	
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
RYNEK PRACY					
Bezrobotni ogółem	16.102	17.124	17.422	17.500	17.000
Bezrobotni długotrwale ogółem	8.976	9.528	10.158	10.150	9.800
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	1.648	1.791	1.612	1.670	1.620

Źródło: Opracowanie MUP

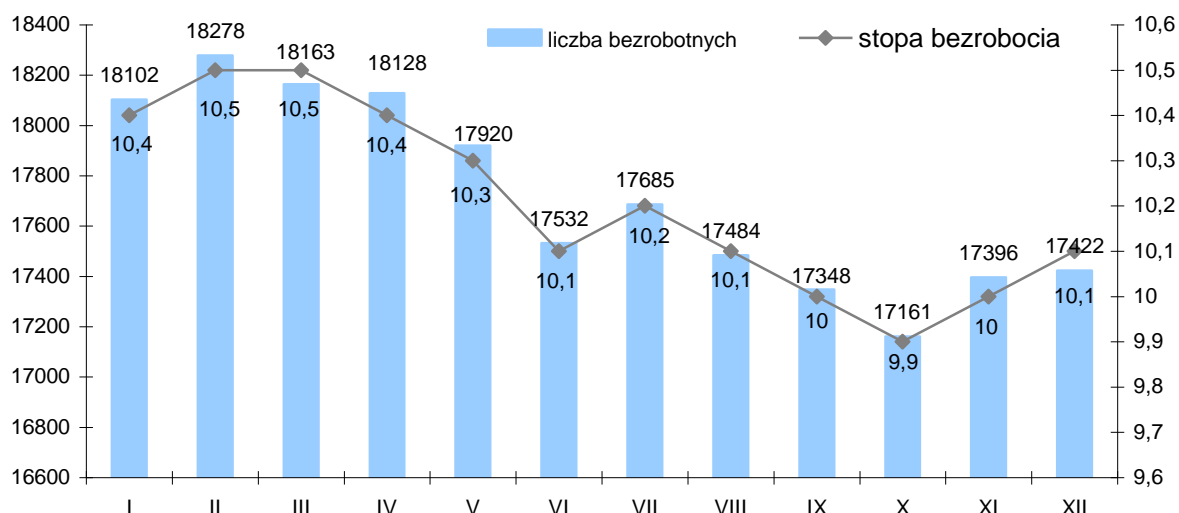
Należy jednak podkreślić, iż na koniec grudnia 2013r. stopa bezrobocia dla miasta Lublin kształtowała się na poziomie 10,1% i była znacznie niższa niż wskaźniki dla województwa lubelskiego 14,4% i kraju 13,4%. W porównaniu do sytuacji sprzed roku wysokość tego wskaźnika wzrosła o 0,1 punkt procentowy dla miasta Lublin, wzrosła o 0,3 punktu dla województwa lubelskiego, natomiast dla kraju pozostała na tym samym poziomie 13,4%.

Porównując poziom bezrobotnych według stanu na koniec grudnia 2012 r. i 2013 r. należy zauważyć, że udział osób wykazujących się jakimkolwiek doświadczeniem zawodowym w liczbie ogółem nieznacznie się zmienił – z 81,1% na 82,4%. Na koniec grudnia 2013 r. odsetek osób bez stażu pracy wynosił 17,6% i był niższy o 1,3 punktu procentowego w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego.

Opisując napływ osób bezrobotnych statystyki odzwierciedlają, iż na przestrzeni 2013 roku zostało zarejestrowanych 17.569 osób bezrobotnych (o 323 osoby mniej niż w 2012 r.), z czego 4.228 osób rejestrowało się po raz pierwszy a 13.341 bezrobotnych po raz kolejny.

⁴ Materiał opracowany przez Miejski Urząd Pacy w Lublinie

Wykres 7 . Stopa bezrobocia i poziom bezrobocia w poszczególnych miesiącach 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne MUP na podstawie sprawozdania MPiPS-01.

W 2013 r. z ogółu 17.271 wyrejestrowanych z ewidencji bezrobotnych – 8.613 osób (49,9% ogółu wyrejestrowanych) podjęło pracę, z tego 7.925 osób pracę niesubsydiowaną i 688 osób pracę subsydiowaną. Spośród bezrobotnych podejmujących pracę subsydiowaną, 89 osób zostało skierowanych do prac interwencyjnych, 476 osób podjęło działalność gospodarczą, 117 osób podjęło pracę objętą refundacją kosztów zatrudnienia bezrobotnego, czyli wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy oraz 33 osoby z powodu rozpoczęcia indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego.

W 2013 roku liczba osób, które rozpoczęły staże wyniosła 1.422, natomiast liczba osób, które rozpoczęły szkolenia osiągnęła poziom 285. W okresie sprawozdawczym 229 osób rozpoczęło prace społecznie użyteczne.

Z tytułu niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy z ewidencji zostało wyłączonych 4.536 osób (tj. 26,3% ogółu wyrejestrowanych). Dobrowolną rezygnację ze statusu potwierdziło 1007 osób, tj. o 16 osób więcej niż w roku ubiegłym. Z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego (60 lat – kobieta, 65 lat – mężczyzna) wyłączono 90 osób, z powodu nabycia praw emerytalnych lub rentowych – 278 osoby oraz z innych przyczyn 387 osób.

Zgodnie z treścią ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia z 2004 roku za osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy uznaje się:

- osoby bezrobotne do 25 roku życia – 2.040 osób;
- osoby długotrwale bezrobotne – 10.158 osób oraz bezrobotni po zakończeniu kontraktu socjalnego – 32 osoby;

- osoby powyżej 50 roku życia – 4.473 osoby;
- osoby bez kwalifikacji zawodowych - 6.108 osób, bez doświadczenia zawodowego – 4.877 osób lub wykształcenia średniego – 7.360 osób;
- osoby bezrobotne samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia - 1.848 osób;
- osoby bezrobotne, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia – 358 osób;
- osoby bezrobotne niepełnosprawne – 1.063 osoby.

Powyższe dane dotyczą stanu na koniec grudnia 2013 roku.

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy zostają odizolowane od reszty społeczeństwa, a długotrwałe bezrobocie dodatkowo utrwała poczucie wykluczenia. Bezrobotni należący do tej kategorii mają największe trudności z ponownym podjęciem pracy, grupa ta jest w dużo większym stopniu narażona na marginalizację, co dodatkowo zmniejsza aktywność w poszukiwaniu zatrudnienia.

Miejski Urząd Pracy organizując szkolenia z zakresu umiejętności w aktywnym poszukiwaniu pracy w Klubie Pracy wspiera bezrobotnych w poszukiwaniach zatrudnienia poprzez wskazanie najlepszych sposobów poszukiwania pracy, a także przez indywidualne porady dotyczące predyspozycji zawodowych oraz ukazanie istoty aktywności indywidualnej w procesie poszukiwania pracy. Ponadto udział w takich spotkaniach ma na celu praktyczne zastosowanie nabytych umiejętności. W 2013 roku w szkoleniach i zajęciach aktywizacyjnych organizowanych w Klubie Pracy uczestniczyły 163 osoby długotrwałe bezrobotne.

Na koniec 2013 r. w rejestrze MUP zarejestrowanych było 10.158 długotrwałe bezrobotnych, co stanowiło ponad połowę wszystkich bezrobotnych (58,3%). Pomoc tym osobom opierała się głównie na nabywaniu przez bezrobotnego praktycznych umiejętności do wykonywania pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązywania stosunku pracy oraz na kierowaniu bezrobotnych na subsydiowane miejsca pracy. W 2013 r. staż rozpoczęło 600 osób, prace społecznie użyteczne - 213 osób długotrwałe bezrobotnych. Środki na działalność gospodarczą otrzymało 135 osób długotrwałe bezrobotnych. Prace interwencyjne rozpoczęło 55 osób. Podjęcie pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego na wyposażonym stanowisku pracy – 25 osób. W szkoleniach organizowanych przez MUP uczestniczyło 159 osób długotrwałe bezrobotnych.

W celu aktywizacji społeczno - zawodowej kobiet długotrwale bezrobotnych posiadających zawód uzyskany na podstawie wykształcenia zasadniczego zawodowego lub średniego, do których zastosowane dotychczas usługi i instrumenty rynku pracy nie przyniosły efektu zatrudnieniowego kontynuowano realizację programu specjalnego pod nazwą Liga Aktywnych Kobiet. Programem objęto 30 kobiet długotrwale bezrobotnych. Uczestniczki programu objęte zostały poradnictwem zawodowym, szkoleniami indywidualnymi, stażami, a w efekcie końcowym pośrednictwem pracy.

W działania na rzecz osób długotrwale bezrobotnych wpisuje się również realizowany przez MUP projekt Piramida Kompetencji. Celem projektu jest zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego na terenie miasta Lublin poprzez objęcie kompleksowym programem aktywizacji społecznej i zawodowej 56 uczestników projektu zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia oraz wsparcia w podjęciu zatrudnienia przez co najmniej 20% uczestników projektu. Uczestnikami projektu są osoby bezrobotne zarejestrowane w MUP w Lublinie, w tym osoby długotrwale bezrobotne. W okresie sprawozdawczym w projekcie udział wzięło 60 uczestników projektu. W 2013 roku 58 osób zostało objętych usługą poradnictwa psychologicznego, psychospołecznego, 60 osób zostało objętych indywidualnym poradnictwem zawodowym, 59 osób ukończyło szkolenie „Klub Pracy”, 55 osób ukończyło szkolenia zawodowe w jednym z wymienionych zakresów: ochrona środowiska, energetyka, informatyka, przetwórstwo rolno – spożywcze, logistyka, budownictwo, odnawialne źródła energii, turystyka, 55 osób rozpoczęło udział w stażach, 10 osób podjęło zatrudnienie.

Kolejnym projektem realizowanym przez MUP jest projekt Integracja – Wiedza – Rozwój. Celem projektu jest podniesienie aktywności zawodowej i społecznej osób długotrwale bezrobotnych poprzez udzielenie kompleksowego wsparcia umożliwiającego podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz ułatwiającego podjęcia zatrudnienia. Celem szczegółowym projektu jest zwiększenie motywacji 60 uczestników projektu (w tym 6 osób po zwolnieniu z zakładu karnego) do poszukiwania zatrudnienia poprzez udział w indywidualnym i grupowym poradnictwie psychologicznym, psychospołecznym, zawodowym. Ponadto celem projektu jest podniesienie, nabycie lub zmiana kompetencji i kwalifikacji zawodowych, przez 54 uczestników projektu przy uwzględnieniu potrzeb regionalnych rynku pracy oraz zdobycie doświadczenia zawodowego i nowych umiejętności zawodowo – społecznych. W ramach powyższego projektu w 2013 roku 60 osób zostało objętych Indywidualnym Planem Działania, 55 osób zakończyło udział w zajęciach

grupowych z poradnictwa psychologicznego, psychospołecznego oraz zawodowego, 35 osób zakończyło udział w szkoleniu w jednym z wymienionych zakresów: ochrona środowiska, energetyka, informatyka, przetwórstwo rolno – spożywcze, logistyka, budownictwo, odnawialne źródła energii, turystyka, 31 osób rozpoczęło staż, 4 osoby podjęły zatrudnienie.

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu mieszkańców Lublina MUP zorganizował Targi Pracy 2013, w których wzięło udział 118 wystawców. Celem imprezy była pomoc pracodawcom w znalezieniu odpowiednich pracowników, a pracownikom w znalezieniu odpowiedniej pracy. Z bogatą ofertą łącznie około 1000 miejsc pracy zapoznało się ponad 7500 odwiedzających. Wystawcy dysponowali miejscami pracy w różnych zawodach i specjalnościach, przede wszystkim z branż: handlowej, usługowej, budowlanej i finansowej. Dzięki agencjom zatrudnienia uczestniczącym w targach zainteresowane osoby mogły uzyskać informacje o ofertach pracy za granicą.

W 2013 roku MUP zorganizował 3 Giełdy Pracy na zapotrzebowanie pracodawców, którzy dysponowali 46 wolnymi miejscami pracy. W wyniku ustaleń z pracodawcami na giełdy skierowano 182 osoby bezrobotne lub poszukujące pracy. MUP był również organizatorem „Dnia Kariery 2013” w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery. Wśród 42 wystawców swoją ofertę prezentowały: instytucje rynku pracy, firmy szkoleniowe, biura karier wyższych uczelni, pracodawcy. Odbiorcami byli studenci i absolwenci lubelskich wyższych uczelni oraz osoby bezrobotne i poszukujące pracy. W ramach ubiegłorocznego Dnia Kariery stoiska wystawiennicze odwiedziło w sumie około 1000 osób.

Ponadto w 2014 roku MUP w Lublinie planuje m.in.:

- organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy;
- realizowanie projektów;
- tworzenie projektów pod ogłoszone konkursy;
- promocję i kształtowanie przez liderów klubu pracy i doradców zawodowych postaw przedsiębiorczych osób bezrobotnych w ramach zajęć aktywizacyjnych i grupowych
- wspieranie osób bezrobotnych w powrocie na rynek pracy, w tym: IPD, porady zawodowe, Klub Pracy, testy psychologiczne;
- realizacja projektów partnerskich;
- zorganizowanie targów pracy własnych oraz dnia kariery;
- uczestniczenie w targach pracy partnerów;
- inicjowanie oraz negocjowanie nowych przedsięwzięć w partnerstwie;

- wspieranie przedsiębiorców w zatrudnianiu/tworzeniu miejsc pracy dla bezrobotnych;
- prowadzenie działań marketingowych usług MUP;
- organizacja cyklicznych spotkań członków Klubu Pracodawców i Lubelskiego Partnerstwa Publiczno Społecznego.

Ponadto w celu zapobiegania i ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego planuje się m.in:

- dobór osób długotrwale bezrobotnych do usług i instrumentów rynku pracy,
- dobór osób niepełnosprawnych do usług i instrumentów rynku pracy,
- realizację programu specjalnego,
- realizację umowy z Centrum Integracji Społecznej.

III. ZATRUDNIENIE W JEDNOSTKACH ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ

Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku, w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej zatrudnione były 1 192 osoby. Najwyższy stan zatrudnienia notuje się w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie – 481 osób, w Domach Pomocy Społecznej – 461 osoby, oraz w ośrodkach wsparcia 233 osoby.

Tabela 3. Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych. pomocy społecznej na terenie Miasta Lublin⁵

	Liczba pracowników	% w stosunku do ogółu
MIEJSKI OŚRODEK POMOCY RODZINIE	481	40,35
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	461	38,67
OŚRODKI WSPARCIA	233	19,55
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	17	1,43

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 4. Zatrudnienie w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Lublinie.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby		
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
KADRA KIEROWNICZA						
Ogółem kadra kierownicza (dyrektor jednostki i jego zastępcy)	1	4	4	4	4	
W tym: kobiety	2	4	4	3	3	
W tym:						
Wykształcenie wyższe	3	4	4	4	4	
W tym: kobiety	4	4	4	3	3	
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	5	3	3	3	3	
W tym: kobiety	6	3	3	2	2	
PRACOWNICY SOCJALNI						
Ogółem	7	182	181	186	186	
W tym: kobiety	8	168	167	173	173	

⁵ Dane na podstawie sprawozdania MPiPS – 03 za 2013 rok oraz danych własnych.

W tym wybrane kategorie pracowników socjalnych:						
Wykształcenie wyższe	9	118	119	127	127	127
W tym: kobiety	10	106	106	115	115	115
Wykształcenie średnie	11	64	62	59	59	59
W tym: kobiety	12	62	61	58	58	58
Specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	13	31	32	33	33	33
W tym: kobiety	14	30	31	32	32	32
Specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	15	12	20	25	25	25
W tym: kobiety	16	12	20	25	25	25
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	17	10	14	15	15	15
W tym: kobiety	18	8	12	13	13	13
POZOSTALI PRACOWNICY:						
Ogółem	19	278	320	291	291	291
W tym: kobiety	20	207	244	230	230	230
W tym wybrane kategorie pozostałych pracowników						
Wykształcenie wyższe	21	198	259	236	236	236
W tym: kobiety	22	164	195	193	193	193
Wykształcenie średnie	23	79	59	54	54	54
W tym: kobiety	24	43	48	37	37	37
Inne	25	1	2	1	1	1
W tym: kobiety	26	0	1	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Kadrę pomocy społecznej w MOPR tworzą przede wszystkim pracownicy socjalni (w tym m. in. starsi pracownicy socjalni, specjaliści pracy socjalnej oraz starsi specjaliści pracy socjalnej). Stan zatrudnienia w 2013 roku wynosił 186 pracowników socjalnych, co stanowiło 38,67% ogółu pracowników jednostki, w tym w sekcjach pracy socjalnej (w terenie) 173 pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisem ustawowym (art.110 ust. 11 Ustawy o pomocy społecznej) w ośrodku pomocy społecznej powinien być spełniony wskaźnik zatrudnienia

pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców.

Pracownicy MOPR posiadają odpowiednie kwalifikacje zawodowe: 4 osoby posiadają tytuł naukowy doktora, 66,32% pracowników legitymuje się wykształceniem wyższym magisterskim, 9,15% posiada wykształcenie wyższe zawodowe. W 2013 roku, 34 osoby stanowiące 7,07% ogółu pracowników jednostki, kontynuowało naukę celem podwyższenia swoich kwalifikacji zawodowych.

Tabela 5. Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie - zatrudnienie pomocnicze.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Wolontariusze	1	98	97	78	115	140
Zatrudnienie subsydiowane (staże, roboty publiczne, prace interwencyjne i inne)	2	23	36	15		

Źródło: Opracowanie własne MOPR

IV. POMOC ŚRODOWISKOWA

1. System Pomocy Środowiskowej

Priorytetowym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Powyższy cel realizowany jest w formie pracy socjalnej, która jest fundamentalnym świadczeniem pomocy społecznej oraz wypłaty świadczeń finansowych. Zadania te realizowane są poprzez działania pracowników pionu pomocy środowiskowej MOPR i koncentrują się na modyfikacji sposobu funkcjonowania osób, ich otoczenia, wzmacnianiu potencjału osób, rodzin do przezwycięzania trudnej sytuacji życiowej, wsparciu w dążeniu do poprawy funkcjonowania. Powyższe założenia są spełniane poprzez podejmowane przez pracowników socjalnych działań zaprojektowanych w oparciu o sporządzoną ocenę sytuacji i zmierzających do realizacji ustalonych celów. Skuteczne oddziaływanie na jednostkę odbywa się po dogłębnym rozpoznaniu (diagnozie) sytuacji, w jakiej się znajduje, jej zasobów, deficytów, po określeniu, w jakich obszarach jej funkcjonowania występują trudności i jakie są ich przyczyny. Zebrane informacje na temat występujących w rodzinie problemów, zasobów i ograniczeń rodziny oraz jej otoczenia umożliwiają pracownikom socjalnym zaplanowanie działań, które są adekwatne do sytuacji, a w konsekwencji służą rodzinie w rozwiązaniu sytuacji problemowych, z jakimi się boryka. Zaprojektowane, w oparciu o rozeznaną przez pracownika sytuację, działania są realizowane zarówno przez osobę czy rodzinę jak i pracownika socjalnego.

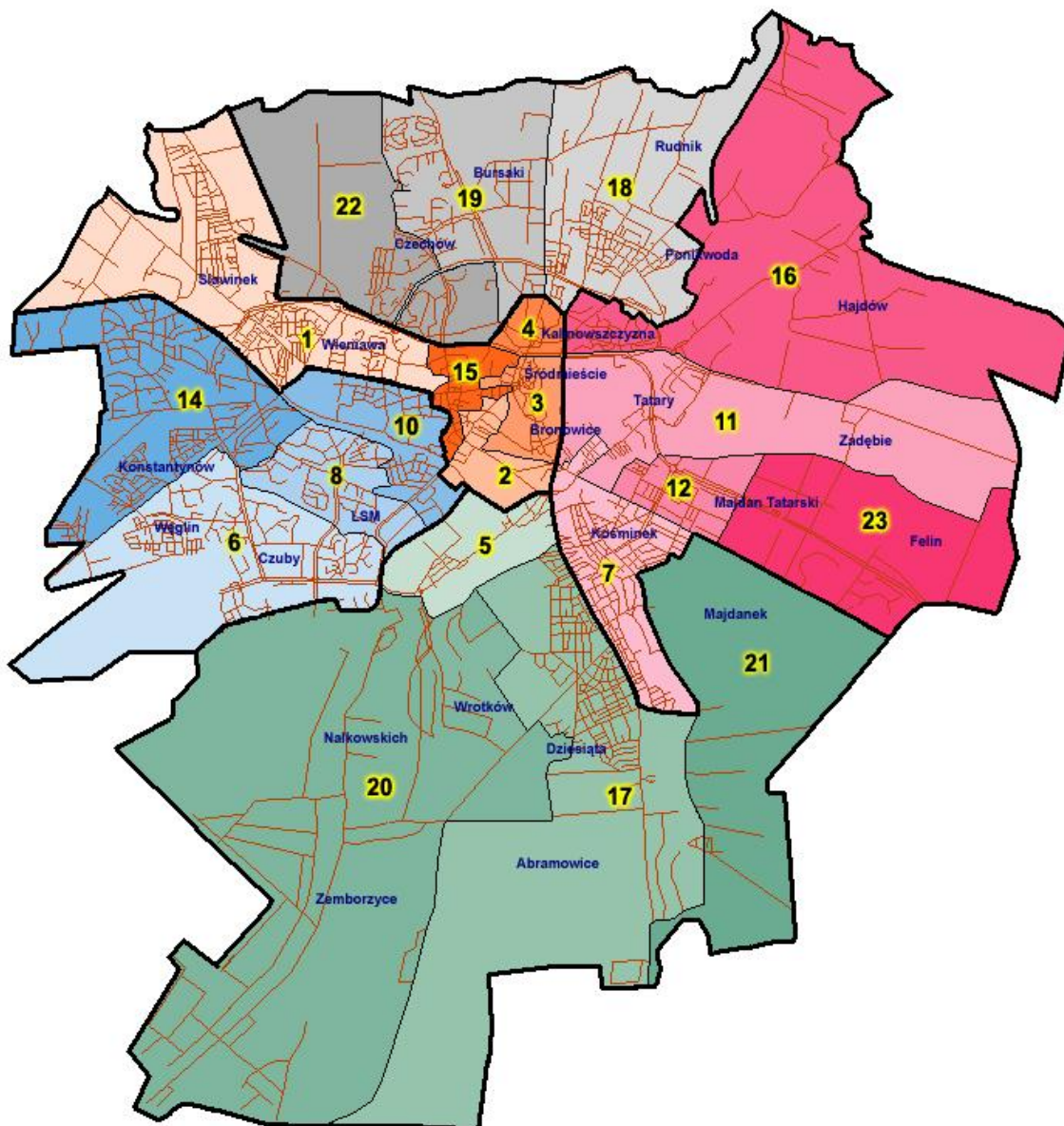
Na terenie miasta Lublin funkcjonuje 5 Filii, które swoim zasięgiem obejmują wszystkie dzielnice Lublina. W strukturach Filii MOPR w roku 2013 funkcjonuje ogółem 21 Sekcji Pracy Socjalnej, których pracownicy zajmują się pracą socjalną z klientem bezpośrednio w jego środowisku.

W ramach pomocy środowiskowej podopieczni mogą również korzystać z pomocy ośrodków wsparcia funkcjonujących w strukturach MOPR:

- Dziennego Ośrodka Wsparcia dla Bezdomnych przy ul. Młyńskiej 18,
- Centrum Aktywizacji i Rozwoju Seniorów, ul. Nałkowskich 114,
- Centrum Aktywności Środowiskowej, przy ul. Antoniny Grygowej 4 B,

a także dwóch świetlic socjoterapeutycznych.

Mapa 2. System pomocy środowiskowej w 2013 roku na terenie miasta Lublin

Filia Nr 1 - ul. Lubartowska 6-8

- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 1 - Głowackiego 35
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 2 - Narutowicza 74
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 3 - Jezuicka 4
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 4 - Lubartowska 6-8
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 15 - Chopina 11/4

Filia Nr 2 - ul. Kresowa 9

- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 7 - Startowa 11
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 11 - Montażowa 16
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 12 - Startowa 11
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 16 - Towarowa 19
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 23 - Jagieły 16
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 23 - Grygowej 4B

Filia Nr 3 - ul. Mieszka I - 4

- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 6 - Jutrzenki 6
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 8 - Mieszka I - 4
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 10 - Głęboka 11
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 14 - Zana 38

Filia Nr 4 - al. Kompozytorów Polskich 8

- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 18 - Koryznowej 2c
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 19 - Kompozytorów Polskich 8
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 22 - Paganiniego 12

Filia Nr 5 - ul. Nałkowskich 114

- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 5 - Piekarska 27
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 17 - Róży Wiatrów 1
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 20 - Nałkowskich 114
- Sekcja Pracy Socjalnej Nr 21 - Zdrowa 14

- 1** **Specjalistyczna** Poradnia dla Rodzin, ul. Popietuszki 28E
- 2** **Centrum** Aktywizacji i Rozwoju Seniorów, ul. Nałkowskich 114
- 3** **Centrum** Aktywności Środowiskowej, ul. Grygowej 4B
- 4** **Dzienny** Ośrodek Wsparcia dla Bezdomnych, ul. Młyńska 18
- 5** **Świetlica** socjoterapeutyczna, ul. Głęboka 11
- 6** **Świetlica** socjoterapeutyczna nr 2, ul. Piekarska 27

2. Korzystający z pomocy społecznej

W 2013 roku łącznie wsparciem objętych zostało 24 757 osób. Oznacza to, iż pomocą społeczną objętych jest 7,28% mieszkańców miasta. Świadczenia pieniężne przyznano decyzją **13 649 osobom** (w 9 562 rodzinach liczących ogółem 19 974 osób). Jest to o 882 osoby więcej niż w 2012 roku. Liczba świadczeniobiorców do roku 2012 sukcesywnie spadała. W 2013 roku ta zauważalna tendencja spadkowa została zahamowana. Liczba świadczeniobiorców osiągnęła wartość porównywalną z rokiem 2011. Ponad połowę rodzin (53%) korzystających z pomocy środowiskowej w 2013 roku tworzą rodziny prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe – 6 423 osoby, 3 870 to rodziny wychowujące dzieci, Wśród rodzin wychowujących dzieci 1 850 to rodziny niepełne, W ogólnej liczbie rodzin objętych wsparciem MOPR 3 648 rodzin, to rodziny emerytów i rencistów, z czego 2 219 to osoby samotne.

Tabela 6. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2011	Rok 2012			
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY i WSPARCIA					
Liczba osób	1	23 558	23 551	24 757	26 025
W tym: osoby długotrwale korzystające	2	9 379	9 195	9 595	10 012
Liczba rodzin	3	12 060	11 668	12 095	12 538
Liczba osób w rodzinach	4	23 558	23 551	24 757	26 025
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE					
Liczba osób	5	13 599	12 767	13 649	14 592
W tym: osoby długotrwale korzystające	6	6955	6380	6 481	6 584
Liczba rodzin	7	9 940	9 159	9 557	9 972
Liczba osób w rodzinach	8	19 540	18 815	19 961	21 177
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE					
Liczba osób ogółem	9	7 360	7 571	8 023	8 502
Liczba rodzin	10	7 245	7 767	7 882	7 999
Liczba osób w rodzinach	11	14 978	15 722	17 119	18 640
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE NIEPIENIĘŻNE					
Liczba osób ogółem	12	6 701	7 120	7 255	7 393
Liczba rodzin	13	4 915	5 185	5 205	5 225
Liczba osób w rodzinach	14	11 457	12 222	12 727	13 253

WYBRANE KATEGORIE OSÓB, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA					
KOBIECY					
WIEK 0-17					
Liczba osób	17	3 599	3 567	3816	4 011
W tym: osoby długotrwale korzystające	18	1 368	1 382	1597	1 679
WIEK PRODUKCYJNY					
Liczba osób	19	6 489	6 539	6 980	7 338
W tym: osoby długotrwale korzystające	20	2 713	2 617	2 887	3 035
WIEK EMERYTALNY					
Liczba osób	21	2 247	2 110	1 906	2 004
W tym: osoby długotrwale korzystające	22	1 312	1 213	986	1 036
MĘŻCZYŹNI					
WIEK 0-17					
Liczba osób	23	3 712	3 764	3 965	4 169
W tym: osoby długotrwale korzystające	24	1 370	1 448	1 665	1 751
WIEK PRODUKCYJNY					
Liczba osób	25	6 932	6 981	7 454	7 836
W tym: osoby długotrwale korzystające	26	2 288	2 215	2 131	2 240
WIEK EMERYTALNY					
Liczba osób	27	592	589	635	667
W tym: osoby długotrwale korzystające	28	328	320	328	345

Źródło: Opracowanie własne MOPR

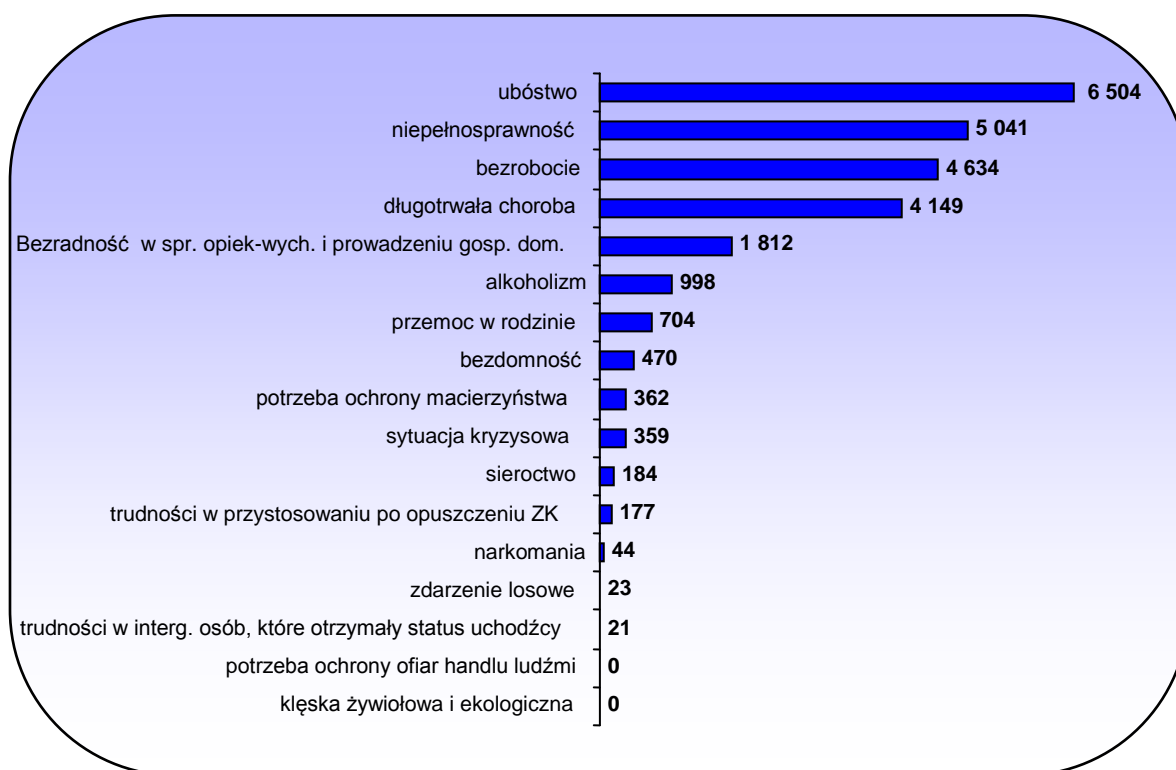
3. Powody przyznania pomocy

Dominujące powody korzystania z pomocy MOPR w 2013 roku przedstawiono na wykresie nr 6. Należy zaznaczyć, że niejednokrotnie wymienione problemy współlistnieją przy jednym dominującym lub są jego konsekwencją. Głównym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej realizowanych przez MOPR jest ubóstwo. Pomoc z tego tytułu otrzymało 6 504 rodziny (liczące 13 271 osób). W przypadku ubóstwa należy wskazać, że mimo iż występuje ono jako dominujący problem, to jednak nie jest głównym zagrożeniem, wobec którego ukierunkowane są działania socjalne. Praca socjalna jest w pierwszej kolejności inicjowana na dysfunkcję, której konsekwencją jest problem ubóstwa.

Drugim pod względem częstotliwości występowania problemem jest niepełnosprawność, dotycząca 5 041 rodziny, trzecim bezrobocie, które stało się powodem do korzystania z pomocy przez 4 634 rodziny. Na kolejnych miejscach notuje się problemy długotrwałej lub ciężkiej choroby, które dotyczą 4 149 rodzin oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 1 812 rodzinach.

Wykres 8. Liczba rodzin objętych wsparciem MOPR z podziałem na powody przyznania pomocy według kolejności występowania w 2013 roku.

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Kolejnym powodem pod względem występowania pozostaje niepełnosprawność, która dotyka niespełna 42% rodzin korzystających z pomocy. W 2013 roku zaobserwowano 7,62% wzrost liczby rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności przy jednoczesnym 8,9% wzroście liczby rodzin dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą.

Znaczną część (38,31%) klientów Ośrodka stanowią osoby bezrobotne. W stosunku do roku poprzedniego odnotowano 9% wzrost liczby rodzin korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia. W znacznej części są to osoby bez kwalifikacji (bez zawodu) lub z kwalifikacjami na poziomie średnim lub zasadniczym. Ponadto dużo osób bezrobotnych posiada zdezaktualizowane kwalifikacje, co w efekcie utrudnia im powrót na rynek pracy. Należy dodać, że w związku ze wzrostem popytu na pracę długość okresu pozostawania bez zatrudnienia jest silnie skorelowana zarówno z kwalifikacjami, jak i motywacją do znalezienia pracy. Osoby wykształcone a także posiadające umiejętności i kwalifikacje dostosowane do potrzeb rynku, pozostają w rejestrze bezrobotnych krócej niż pozostali, jednakże najważniejszym czynnikiem jest chęć do podjęcia zatrudnienia. Należy też uwzględnić fakt, iż w przypadku części podopiecznych bezrobocie jest problemem wtórnym, współistniejącym z innymi (m.in. z alkoholizmem). Fakt ten odzwierciedlają zbliżone dane

(ok. 9% wzrost) liczby rodzin objętych pomocą w przypadku problemu bezrobocia i alkoholizmu. Niemniej w ocenie pracowników socjalnych z problemem alkoholowym boryka się 10,78% rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. Obserwowana jest tendencja wzrostu liczby osób ryzykownie spożywających alkohol i pijących szkodliwie. Zaobserwowany został blisko 50% wzrost liczby rodzin dotkniętych przemocą, która jest zawsze wynikiem wielu różnych, nakładających się czynników. Na znaczący wzrost liczby rodzin ze zdiagnozowaną przemocą może mieć wpływ nie tylko zwiększenie występowania samego zjawiska, ale większa wiedza, wrażliwość i świadomość społeczna, co wpłynęło bezpośrednio na wykrywalność zjawiska.

Częstym powodem korzystania z pomocy społecznej jest bezdomność, utrzymująca się od kilku lat na podobnym poziomie. Bezdomność jest zazwyczaj problemem wieloaspektowym, współistnieje z innymi problemami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i narkotyków, bezrobocie, choroba psychiczna, problem w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, brak możliwości zamieszkania po opuszczeniu placówki opiekuńczo - wychowawczej.

Tabela 7. Powody przyznania pomocy.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie	
	Rok 2011	Rok 2012			
POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA					
UBÓSTWO					
Liczba rodzin	1	6 162	5 845	6504	7 237
Liczba osób w rodzinach	2	11 606	11 377	13 271	15 480
BEZROBOCIE					
Liczba rodzin	3	4 218	4 253	4 634	5 049
Liczba osób w rodzinach	4	9 942	10 465	11 455	12 539
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					
Liczba rodzin	5	5 061	4 684	5 041	5 425
Liczba osób w rodzinach	6	8 249	7 955	8 719	9 556
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA					
Liczba rodzin	7	3 741	3 810	4 149	4 518
Liczba osób w rodzinach	8	5 867	6 367	7 327	8 432
BEZRADNOŚĆ (PROBLEMY)					

Liczba rodzin	9	2 591	1 549	1 812	2 120
Liczba osób w rodzinach	10	5 438	4 281	4 676	5 107
ALKOHOLIZM					
Liczba rodzin	11	903	913	998	1 091
Liczba osób w rodzinach	12	1 371	1 352	1563	1 807
NARKOMANIA					
Liczba rodzin	13	50	46	44	42
Liczba osób w rodzinach	14	95	79	77	75
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA					
Liczba rodzin	15	292	336	362	390
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ					
Liczba rodzin	16	104	132	126	120
BEZDOMNOŚĆ					
Liczba rodzin	17	620	505	470	470
Liczba osób w rodzinach	18	716	564	535	535
OPUSZCZENIE ZAKŁADU KARNEGO					
Liczba rodzin	19	159	156	177	201
Liczba osób w rodzinach	20	253	225	249	276
ZDARZENIA LOSOWE					
Liczba rodzin	21	41	17	23	31
Liczba osób w rodzinach	22	107	41	56	76
KLĘSKI ŻYWIŁOWE I EKOLOGICZNE					
Liczba osób	23	0	0	0	0
PRZEMOC W RODZINIE - OFIARY PRZEMOCY					
Liczba rodzin	26	234	471	704	704
Liczba osób w rodzinach	27	697	1 303	1 862	1 862
OCHRONA OFIAR HANDLU LUDŹMI					
Liczba osób	28	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS 03.

4. Świadczenia w ramach ustawy o pomocy społecznej

W 2013 roku świadczenia pieniężne przyznano decyzją **13 649 osobom** (w 9 562 rodzinach liczących ogółem 19 974 osób).

Zdecydowanie największa liczba osób korzystała z zasiłków celowych i specjalnych celowych – tę formę pomocy przyznano 7 027 osobom. Z zasiłków jednorazowych skorzystało ogółem 51,5% odbiorców pomocy finansowej. Świadczenia te przyznawane były z przeznaczeniem na: zakup odzieży, obuwia, żywności, leczenie, uregulowanie zaległości w opłatach eksploatacyjnych, pomoc w formie opału.

Znaczna była również liczba osób korzystających z zasiłków okresowych i wynosiła **4 399** i była wyższa o 470 osób w stosunku do 2012 roku. Wśród świadczeniobiorców pobierających zasiłki okresowe najliczniejszą grupę stanowiły osoby dotknięte problemem bezrobocia – 3 620 osób i kolejno osoby dotknięte niepełnosprawnością - 434 osoby, długotrwałą chorobą - 381 osoby oraz 4 osoby z powodu możliwości utrzymania i nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Średnia wysokość zasiłku okresowego wyniosła **284,82 zł**. Przeciętny okres otrzymywania świadczenia przez rodzinę (lub osobę) wynosił 5 miesięcy w roku.

W 2013 roku nastąpił wzrost liczby świadczeniobiorców zasiłków stałych o 70 osób w stosunku do 2012 roku. Wynosiła ona 2 249 osób, przy czym 1 917 osób w tej grupie to osoby samotnie gospodarujące. Średnia wysokość miesięcznego zasiłku stałego wyniosła 446,02 zł. Każdy ze świadczeniobiorców otrzymywał to świadczenie przeciętnie przez 10 miesięcy w roku. W przypadku 1 874 osób objętych pomocą w postaci zasiłku stałego w 2013 roku, zostały także opłacone składki zdrowotne w łącznej kwocie 798 425 zł.

Znaczącą grupą odbiorców są świadczeniobiorcy usług opiekuńczych⁶, świadczonych osobom, które z powodu wieku lub niepełnosprawności nie były w stanie zaspokoić niezbędnych życiowych potrzeb. Z usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnacji oraz pomoc w zapewnieniu kontaktów z otoczeniem skorzystało 1 323 osób z 1 297 rodzin. Natomiast ze specjalistycznych usług opiekuńczych dostosowanych do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzeń lub niepełnosprawności skorzystało 114 osób ze 114 rodzin świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. W wielu

---

⁶ Ustawa o pomocy społecznej wskazuje, że pomoc w formie usług przysługuje osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobom, które wymagają pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Usługi świadczone są w mieszkaniu osoby, która potrzebuje pomocy lub w ośrodkach wsparcia takich jak środowiskowe domy samopomocy, kluby samopomocy, dzienne domy pomocy. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

przypadkach świadczone pomoc w postaci usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńcze jednocześnie.

W 2013 roku usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi objętych było łącznie 1 369 osób z 1 343 rodzin.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej i są świadczone dla osób: chorych psychicznie, upośledzonych umysłowo i wykazujących inne zakłócenia czynności psychicznych. W 2013 roku tym rodzajem usług objęto 102 osoby w 101 rodzinach.

Z przeprowadzonej analizy danych na podstawie SI POMOST wynika, że 81% świadczeniobiorców usług w 2013 roku stanowią osoby w wieku emerytalnym.

Tabela 8. Dane dotyczące pomocy w formie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2011-2013.

ROK	Liczba osób	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Średnia roczna liczba świadczeń na osobę	Średnia wysokość świadczenia
	usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi (zadanie zlecone)				
2011	83	36 482	620 185,50	440	17
2012	85	40 230	683 808,00	473	17
2013	102	42 358	720 077,50	415	17
usługi opiekuńcze i specjalistyczne opiekuńcze (zadanie własne)					
2011	1 464	822 755	8 378 596,50	562	10,18
2012	1 358	752 330,5	7 658 149,50	554	10,18
2013	1 369	702 937	7 146 837,00	513	10,17
w tym: usługi specjalistyczne opiekuńcze					
2011	120	50 357	654 621,50	420	13
2012	129	44 531,5	578 870,50	345	13
2013	114	37 708	491 049,00	330	13

Opracowanie własne MOPR na podstawie realizacji wydatkowej.

Tabela 9. Formy udzielanej pomocy⁷.

WYSZCZEGÓLNIENIE	L.p.	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
ZASIŁEK STAŁY					
Liczba osób	46	2 181	2 179	2 249	2 321
Liczba świadczeń	47	21 561	21 317	21 867	22 431
Kwota świadczeń w złotych	48	8 043 862	8 336 703	9 753 021	11 409 957
W tym:					
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących					
Liczba osób	49	1 920	1 887	1 917	1 947
Liczba świadczeń	50	18 975	18 704	18 916	19 130
Kwota świadczeń w złotych	51	7 453 190	7 689 980	8 870 964	10 233 317
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie					
Liczba osób	52	302	320	360	405
Liczba świadczeń	53	2 586	2 613	2 951	3 301
Kwota świadczeń w złotych	54	590 672	646 723	882 057	1 176 640
ZASIŁEK OKRESOWY					
Liczba osób	55	3 616	3 929	4 399	4 925
Liczba świadczeń	56	18 870	20 593	23 236	26 218
Kwota świadczeń w złotych	57	4 312 448	5 080 673	6 618 094	8 620 741
W tym:					
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia					
Liczba osób	58	3 112	3 352	3 620	3 909
Liczba świadczeń	59	15 786	17 220	18 752	20 420
Kwota świadczeń w złotych	60	3 720 806	4 391 640	5 565 227	7 052 434
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby					
Liczba osób	61	277	283	381	513
Liczba świadczeń	62	900	896	1 309	1 912
Kwota świadczeń w złotych	63	164 538	168 983	292 072	504 820
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności					
Liczba osób	64	307	362	434	520
Liczba świadczeń	65	1 307	1 543	1 894	2 325
Kwota świadczeń w złotych	66	240 538	309 971	434 632	609 428

⁷ Na podstawie sprawozdań MPIPS-03

Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego					
Liczba osób	67	3	3	4	5
Liczba świadczeń	68	5	5	11	24
Kwota świadczeń w złotych	69	701	1 381	2 304	3 844
ZASIŁEK CELOWY OGÓLEM					
Liczba osób	70	6 471	6 665	7 027	7 409
Liczba świadczeń	71	35 353	35 373	35 597	35 822
Kwota świadczeń w złotych	72	6 011 438	6 329 905	6 644 896	6 975 562
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
POSILEK					
Liczba osób	73	4 793	4 862	5 189	5 538
Liczba świadczeń	74	678 464	693 505	729 662	767 704
Kwota świadczeń w złotych	75	3 540 007	4 355 832	4 585 607	4 827 503
W TYM: DLA DZIECI					
Liczba osób	76	3 688	3 807	4 188	4 607
Liczba świadczeń	77	449 375	463 021	505 486	551 846
Kwota świadczeń w złotych	78	1 821 833	1 943 954	2 202 616	2 495 695
SCHRONIENIE					
Liczba osób	79	286	291	262	262
Liczba świadczeń	80	55 745	44 410	38 487	38 487
Kwota świadczeń w złotych	81	951 777	965 490	897 208	900 000
UBRANIE					
Liczba osób	82	0	0	0	0
Liczba świadczeń	83	0	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	84	0	0	0	0
SPRAWIENIE POGRZEBU					
Liczba osób	85	56	66	69	90
Liczba świadczeń	86	56	66	70	90
Kwota świadczeń w złotych	87	104 631	118 548	100 389	135 000
USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ					
USŁUGI OPIEKUŃCZE					
Liczba osób	88	1 477	1 398	1 394	1 390
Liczba świadczeń	89	921 394	855 394	794 877	738 641
Kwota świadczeń w złotych	90	9 381 524	6 295 117	5 992 326	5 704 099
W TYM: SPECJALISTYCZNE					
Liczba osób	91	124	133	118	105
Liczba świadczeń	92	55 863	49 853	42 834	36 803

Kwota świadczeń w złotych	93	726 219	492 942	423 894	364 518
SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI					
Liczba osób	94	89	89	101	115
Liczba świadczeń	95	42 437	46 266	48 055	49 913
Kwota świadczeń w złotych	96	721 429	709 285	754 890	803 427
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE					
Liczba rodzin	97	2 874	1601	701	701
PRACA SOCJALNA					
Liczba rodzin	98	12 060	11 668	12 028	12 028
INTERWENCJA KRYZYSOWA					
Liczba rodzin	99	79	202	379	379
KONTRAKT SOCJALNY					
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	100	825	721	2 112	847
Liczba osób ogółem z zawartym kontraktem	101	821	722	1 905	847
W tym: liczba osób z kontraktem w Klubie Integracji Społecznej	102	20	14	13	7

Opracowanie własne na podstawie MPiPS 03

Pomocą w formie pracy socjalnej objęto 24 757 osób (z 12 095 rodzin korzystających z pomocy środowiskowej, a także pełniących funkcję rodzin zastępczych, wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych, repatriantów i cudzoziemców). Wyłącznie pracą socjalną objęto 2 533 rodzin. Pomoc w tej formie została zastosowana wobec wszystkich rodzin korzystających z pomocy. Praca socjalna stanowi jedno z najważniejszych narzędzi pracy z klientami, szczególnie ważne wydaje się, zatem, aby jej jakość i skuteczność była na jak najwyższym poziomie. Istotne jest, zatem dalsze szkolenie i doskonalenie umiejętności pracowników socjalnych.

V. PORADNICTWO ORAZ INTERWENCJA KRYZYSOWA

Poradnictwo specjalistyczne udzielane jest w ramach działań podejmowanych przez pracowników Centrum Interwencji Kryzysowej oraz Specjalistycznej Poradni dla Rodzin.

Szczególną rolę odgrywa **Centrum Interwencji Kryzysowej**⁸, realizujące zadania mające na celu zapewnienie kompleksowej pomocy osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej oraz znajdującym się w sytuacjach kryzysowych. Zadania realizowano, poprzez udzielanie pomocy specjalistycznej indywidualnej, grupowej, rodzinnej. Ponadto zapewniano doraźne całodobowe schronienie dla rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych, w tym w szczególności w przypadkach ostrych konfliktów rodzinnych, zagrażających ich bezpieczeństwu, zdrowiu, bądź życiu, poprzez umieszczanie w mieszkaniu interwencyjnym. Do zadań CIK należało także budowanie gminnego systemu pomocy, opierającego się na współdziałaniu różnych służb i instytucji.

Z pomocy Centrum Interwencji Kryzysowej korzystają osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach kryzysowych m. in.: ofiary przemocy, osoby molestowane – doświadczające przemocy seksualnej, ofiary przestępstw, rodziny osób uzależnionych, osoby znajdujące się w krytycznej sytuacji życiowej spowodowanej zdarzeniami losowymi i innymi czynnikami.

W 2013 roku z pomocy CIK po raz pierwszy skorzystało 989 rodzin, udzielono ogółem:

13 030 porad, w tym:

- 5340 porad w kontakcie bezpośrednim,
- 450 konsultacji telefonicznych,
- 7220 porad i konsultacji w całodobowym telefonie zaufania,
- 20 internetowych.

Centrum Interwencji Kryzysowej objęło wsparciem 374 rodziny z problemem przemocy domowej (1183 osoby), w tym udzielono pomocy 24 dzieciom – doświadczającym przemocy ze strony osób bliskich. Oprócz przyjęć indywidualnych, dla osób

---

⁸ Zgodnie z Uchwałą Nr, Uchwałą Nr 664/XXVI/2012 Rady Miasta Lublin z dnia 20 grudnia 2012 r., Centrum Interwencji Kryzysowej z dniem 1 stycznia 2013 zostało przekształcone roku w jednostkę organizacyjną pomocy społecznej działającą jako jednostka budżetowa gminy Lublin – miasta na prawach powiatu. i funkcjonuje jako jednostka UM Lublin

doświadczających przemocy w rodzinie prowadzone są zajęcia grupowe: w grupie psychoedukacyjnej uczestniczyło 11 kobiet, w grupie terapeutycznej 10 osób, w grupie wsparcia o charakterze otwartym 10 osób, w grupie interwencyjno-wspierającej z elementami DDA 17 osób. Ponadto prowadzone są zajęcia umiejętności wychowawczych dla rodziców, w których uczestniczyło w 2013 - 20 osób.

Centrum w roku 2013 realizowało 2 edycje programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej, w tym jedną w Areszcie Śledczym dla osadzonych z art. 207 KK. Ogółem z programie uczestniczyło 22 mężczyzn.

W okresie 2013 roku podjęto 167 działań interwencyjnych w środowisku, między innymi na wezwanie policji, w tym w ramach działań mobilnego interwenta podjęto 11 interwencji w godzinach nocnych. W czasie 51 dyżurów interwencyjnych udzielono wsparcia 154 osobom.

Działania podejmowane w CIK mają często charakter interwencyjny i doraźny, natomiast osoby i rodziny wymagające długotrwałego wsparcia w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo wychowawczych, często powiązanych z problemami przemocy w rodzinie, czy też problemem alkoholowym członka rodziny, realizowane są w **Specjalistycznej Poradni dla Rodzin.**⁹

W 2013 roku, z pomocy Specjalistycznej Poradni dla Rodzin, skorzystało 701 rodzin. Łączna liczba osób, które zostały objęte wsparciem Specjalistycznej Poradni Rodzin wyniosła 2 281 (w tym 314 dzieci).

Tabela 10. Osoby korzystające z usług Specjalistycznej Poradni dla Rodzin.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA					
Liczba osób korzystających	1 420	1 818	2 281	2 100	2 500

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Działania terapeutyczne realizowane były w formie terapii i poradnictwa rodzinnego – 275 osób, terapii małżeńskiej – 130 osób, terapii i poradnictwa

⁹ Jest jednostką specjalistycznego poradnictwa pomocy społecznej funkcjonującą w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie, udziela **bezpłatnej pomocy** osobom i rodzinom z terenu miasta Lublina zgłaszającym się z własnej inicjatywy lub kierowanym przez inne placówki lub instytucje.

indywidualnego - 466 osób, terapii i poradnictwa pedagogicznego – 118 osób. Łącznie w 2013 roku przeprowadzono w poradni 5757 sesje terapeutyczne.

W ramach działań Poradni przeprowadzono szereg spotkań psychoprofilaktycznych, skierowanych do m.in. dla rodzin utworzonych przez byłych wychowanków, trening umiejętności wychowawczych dla rodzin, dla rodzin zastępczych - integracyjne, dla małżeństw (umiejętności komunikacyjne), dla dzieci z trudnościami w adaptacji szkolnej, dla wolontariuszy, młodzieży akademickiej i indywidualnych profesjonalistów. szkolnej, dla wolontariuszy, młodzieży akademickiej i indywidualnych profesjonalistów.

Tabela 11. Koszty funkcjonowania Specjalistycznej Poradni dla Rodzin.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok oceny 2013	Potrzeby	
		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA			
Wartość nakładów ogółem:	480 335	458 800	526 335
W tym:			
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	480 335	458 800	526 335
Dotacje z budżetu państwa	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Budżet Poradni w 2014 roku jest niższy o kwotę 21 535 zł od ubiegłorocznego, co uniemożliwia realizację zadań na zakładanym wcześniej poziomie. Ponadto w związku z bardzo dużą ilością osób oczekujących na pomoc psychologiczną i pedagogiczną (czas oczekiwania na rozpoczęcie terapii wynosi ok. 2 miesiące) budżet roku 2014 nie uwzględnia zwiększenia zatrudnienia o koszt jednego etatu specjalisty tj. o kwotę 36 000 zł.. W budżecie nie uwzględniono także żadnych środków na szkolenie, co jest niezbędne przy stale wzrastających trudnościach i skomplikowaniu problemów rodzin poszukujących pomocy terapeutycznej. Postulowana kwota na szkolenia to 10 000,00 zł. Wynika z tego niezbędna potrzeba wzrostu środków na funkcjonowania Poradni w 2015 o kwotę 67 535 zł . Oznacza to, iż w roku 2015 budżet wynosiłby 526 335,00zł .

Rekomendacje:

- **wzrost zatrudnienia o minimum 1 etat psychoterapeuty w związku z bardzo dużą ilością osób oczekujących na pomoc terapeutyczną**

- **uwzględnienie w budżecie środków na szkolenie pracowników, co jest niezbędne z uwagi na coraz bardziej skomplikowane i trudne przypadki terapeutyczne, które są objęte pomocą Poradni,**
- **utrzymanie budżetu Poradni minimum na poziomie roku 2013.**

VI. ZASIŁKI RODZINNE I FUNDUSZ ALIMENTACYJNY

Tabela 12. Wydatki na świadczenia rodzinne i dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
		Rok 2011	Rok 2012		
ZASIŁKI RODZINNE I DODATKI DO ZASIŁKÓW RODZINNYCH					
Liczba rodzin	1	10 335	9 824	9 324	8 706
Kwota świadczeń w złotych	2	24 696 557	23 682 300	24 258 323	22 651 619
ŚWIADCZENIA OPIEKUŃCZE					
ŚWIADCZENIE PIEŁĘGNACYJNE					
Liczba świadczeń	3	10 518	14 933	12 399	8 460
Kwota świadczeń w złotych	4	5 457 852	7 735 422	6 845 189	5 245 200
SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY*					
Liczba świadczeń	5	X	X	1 332	2 460
Kwota świadczeń w złotych	6	X	X	684 616	1 279 200
ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY					
W tym:					
ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY DLA NIEPEŁNOSPRAWNEGO DZIECKA					
Liczba świadczeń	7	19 567	20 160	20 345	21 089
Kwota świadczeń w złotych	8	2 993 751	3 084 480	3 112 785	3 226 617
ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O ZNACZNYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI					
Liczba świadczeń	9	28 008	28 863	29 851	30 438
Kwota świadczeń w złotych	10	4 285 224	4 416 039	4 567 203	4 657 014
ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O UMIARKOWANYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI, KTÓRA POWSTAŁA W WIEKU DO UKOŃCZENIA 21 ROKU ŻYCIA					
Liczba świadczeń	11	29 267	30 178	31 117	31 787
Kwota świadczeń w złotych	12	4 477 851	4 617 234	4 760 901	4 863 411
ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY DLA OSOBY, KTÓRA UKOŃCZYŁA 75 LAT					
Liczba świadczeń	13	2 650	2 384	2 171	2 061
Kwota świadczeń w złotych	14	405 450	364 752	332 163	315 333
JEDNORAZOWY DODATEK Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA					
Liczba świadczeń	15	1 189	1 072	1 003	1 014
Kwota świadczeń w złotych	16	1 189 000	1 072 000	1 003 000	1 014 000
JEDNORAZOWA ZAPOMOGA Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA					
Liczba świadczeń	17	3 621	3 277	2 364	2 364
Kwota świadczeń w złotych	18	3 621 000	3 277 000	2 364 000	2 364 000

ŚWIADCZENIE Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO					
Liczba rodzin	19	3 225	3 959	3 884	3 858
Kwota świadczeń w złotych	20	20 786 237	21 473 991	21 496 359	21 354 323
OPLACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO					
Liczba osób	21	567	838	948	542
Kwota świadczeń w złotych	22	260 417	388 319	389 976	344 992
OPLACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO					
Liczba osób	23	867	1 172	1 292	758
Kwota świadczeń w złotych	24	1 196 028	1 550 858	1 689 007	1 495 519
POMOC RZĄDOWA DLA OSÓB POBIERAJĄCYCH ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE, POMOC RZĄDOWA DLA NIEKTÓRYCH OSÓB POBIERAJĄCYCH ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE ORAZ DODATEK DO ŚWIADCZENIA PIELEGNACYJNEGO**					
Liczba osób	25	748	746	785	715
Kwota świadczeń w złotych	26	148 400	705 600	1 648 600	1 716 000

Źródło: Opracowanie własne MOPR

* specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje od 1 stycznia 2013 roku, jednakże z uwagi na przepisy przejściowe większość tych świadczeń przyznawana była od 1 lipca 2013 roku

** pomoc rządowa dla osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne przysługiwała w wysokości 100 zł w miesiącach listopad i grudzień 2011 roku, pomoc rządowa dla niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne przysługiwała w wysokości 100 zł w 2012 roku, w 2013 roku pomoc przysługiwała w wysokości 200 zł w okresie kwiecień - grudzień, natomiast w 2014 pomoc przewidziana jest na cały rok. Dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego był kontynuacją poprzednich programów pomocy rządowej dla niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne i przysługiwał w miesiącach styczeń - czerwiec 2013 roku, od lipca 2013 roku wysokość świadczenia pielęgnacyjnego wzrosła o kwotę w/w dodatku tj. 100 zł miesięcznie do 620 zł.

W latach ujętych niniejszym sprawozdaniem zaobserwować można stały spadek rodzin uprawnionych do najczęściej wypłacanego świadczenia - zasiłku rodzinnego oraz dodatków do tego zasiłku, pomimo podwyższenia od 1 listopada 2014 r. progu dochodowego uprawniającego do otrzymania w/w świadczeń nie przewiduje się wzrostu liczby rodzin uprawnionych do zasiłku rodzinnego. Ponadto zaobserwowano znaczny spadek wydatków na dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie przebywania na urlopie wychowawczym, co najprawdopodobniej spowodowane jest wprowadzeniem urlopu rodzicielskiego.

Wzrost wydatków przewiduje się jedynie w przypadku zasiłków pielęgnacyjnych z tytułu niepełnosprawności.

Do 2012 roku wydatki na wypłaty świadczenia pielęgnacyjnego sukcesywnie wzrastały, jednakże wraz z wprowadzonymi, ustawą z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012 poz. 1548), od 01.01.2013 r. zmianami w zakresie kryteriów uprawniających do świadczenia

pielęgnacyjnego oraz wprowadzeniem specjalnego zasiłku opiekuńczego rok 2013 przyniósł spadek wydatków na to świadczenie, prognozy roku 2014 wskazują na dalszy spadek wydatków w tym zakresie.

W ubiegłym roku do katalogu świadczeń opiekuńczych wprowadzono nowe świadczenie – specjalny zasiłek opiekuńczy. Prognozy roku 2014 wskazują na zdecydowany wzrost wydatków na w/w zasiłek, jednakże spowodowane jest to faktem, iż znaczna część świadczeń w roku ubiegłym obejmowała drugie półrocze, natomiast w 2014 r. wypłaty obejmują cały rok.

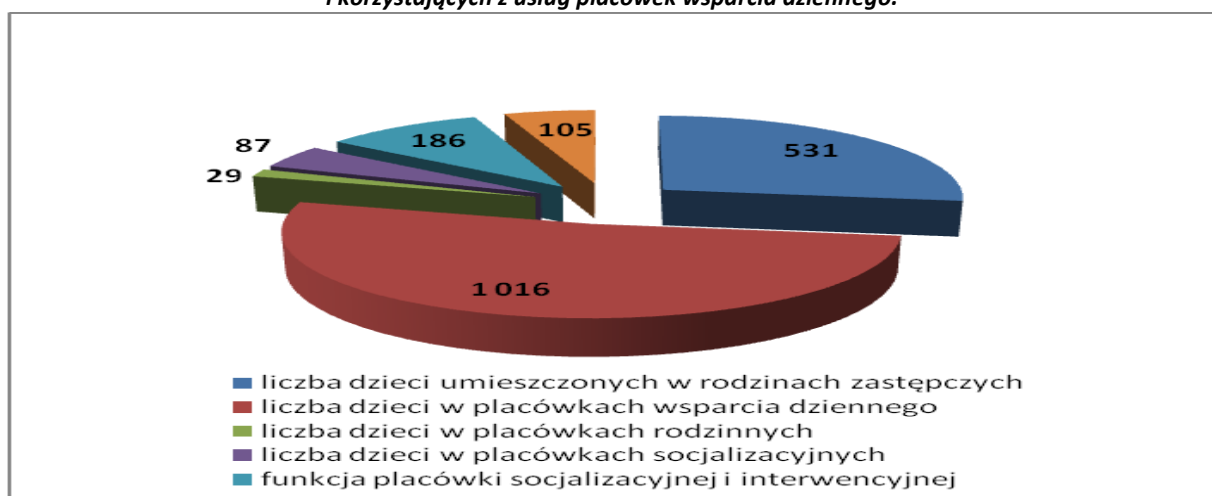
Zwiększone zapotrzebowanie środków w roku 2014 przewiduje się w zakresie pomocy finansowej dla osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne, odnotowuje się w tym zakresie minimalny wzrost liczby uprawnionych z miesiąca na miesiąc, jednak w większej mierze wzrost generuje fakt, iż pomoc realizowana będzie przez cały rok a nie przez okres 9 miesięcy, jak miało to miejsce w 2013 r.

Wielce prawdopodobne jest przełamanie stałej tendencji wzrostu ogółu wydatków na zadania zlecone, gdyż na obecny stan prawny po raz pierwszy spadki przeważają nad wzrostami, tym samym na 2014 r. spodziewany jest spadek nakładów na realizację zadań, pociąga to zmniejszenie kwoty przeznaczonej na koszty realizacji zleconych zadań. W obecnej sytuacji budżet na utrzymanie Ośrodka pozwala na zabezpieczenie podstawowych i koniecznych wydatków. Natomiast brak jest możliwości poczynienia jakichkolwiek inwestycji w sprzęt, szkolenia jak też finansową motywację pracowników.

Dochody z tytułu zwrotu przez dłużników alimentacyjnych należności z tytułu wypłacanych świadczeń alimentacyjnych oraz zaliczki alimentacyjnej do 2011 roku wykazywały tendencję spadkową, natomiast w 2012 roku tendencja została przełamana i nadal wzrasta.

VII. WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA

Wykres 9. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych i korzystających z usług placówek wsparcia dziennego.

Źródło: Opracowanie własne MOPR

1. Wspieranie rodziny

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócić rodzinie zdolności do pełnienia tych funkcji (art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Dz. U. z 2013r. poz. 135 oraz z 2012 r. poz. 1519, z późn. zm.). Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny powinna odbywać się z uwzględnieniem zasady pomocniczości.

Placówki wsparcia dziennego

Rodzina może także uzyskać pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w placówkach wsparcia dziennego. Funkcjonujące na terenie Miasta Lublin placówki wsparcia dziennego prowadzone są przez organizacje pozarządowe (w 2013 roku - 25 placówek, obecnie - 22). Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami, lub opiekunami dziecka, z placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest bezpłatny, dobrowolny. W niektórych przypadkach dziecko może zostać skierowane do placówki przez sąd.

Placówki wsparcia dziennego działające w formie opiekuńczej: zapewniają opiekę, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego oraz rozwój zainteresowań.

Są prowadzone w formie:

- kół zainteresowań,

- świetlic,
- klubów, ognisk wychowawczych.

W latach 2011 - 2013 w Lublinie funkcjonowało **25** placówek wsparcia dziennego¹⁰.

Z bogatej oferty zajęć prowadzonych w placówkach wsparcia dziennego skorzystało w latach 2008 – 2013 odpowiednio¹¹:

- 2009 rok - **29** placówek, **1222** dzieci,
- 2010 rok - **25** placówek, **873** dzieci,
- 2011 rok - **24** placówki, **1001** dzieci,
- 2012 rok - **24** placówki, **1024** dzieci,
- 2013 rok - **25** placówek, **1016** dzieci.

Analizując powyższe dane należy podkreślić, że po spadku liczby dzieci korzystających z oferty placówek w 2010 roku (o 349 dzieci w porównaniu do 2009 roku), w latach 2011 - 2013 nastąpił ponowny wzrost i liczba dzieci utrzymuje się na porównywalnym poziomie.

Tabela 13. Placówki wsparcia dziennego prowadzone na terenie Miasta Lublin

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
DZIENNE PLACÓWKI WSPARCIA						
Liczba placówek	1	24	24	25	22	22
Liczba miejsc	2	719	719	719	719	719
Liczba osób korzystających	3	1 001	1 024	1 016	1 000	1 000

Źródło: Opracowanie własne MOPR

W 2013 roku na terenie Miasta Lublin funkcjonowały 22. placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie opiekuńczej i 3 prowadzone w formie specjalistycznej.

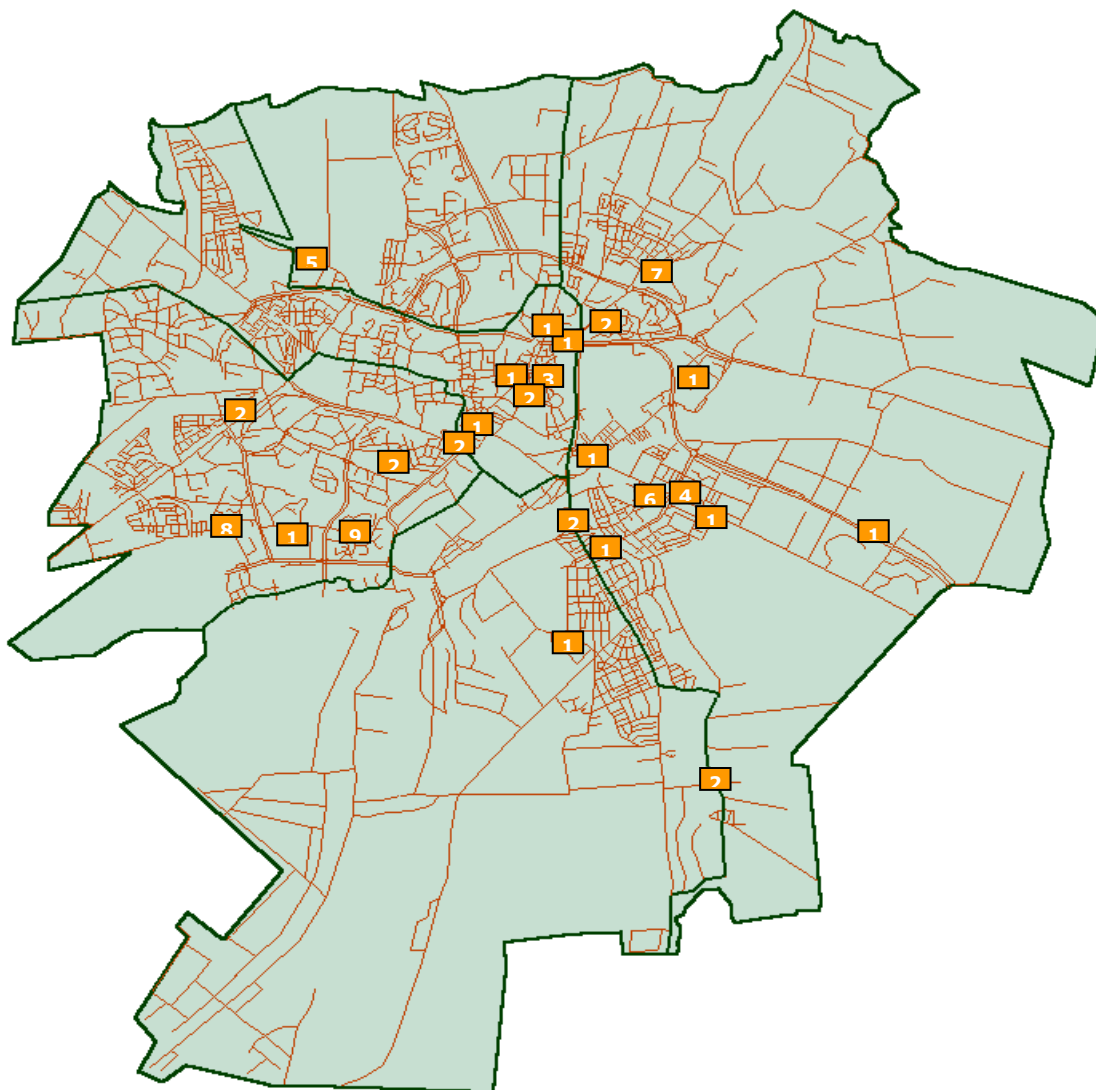
Placówki prowadzone w formie opiekuńczej dysponowały 645 miejscami. W roku 2013 z ich usług skorzystało 909 dzieci.

Placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie specjalistycznej realizują zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, indywidualne programy: korekcyjne, psychokorekcyjne, psychoprophylaktyczne oraz terapię: psychologiczną i socjoterapię. Na terenie Miasta Lublin funkcjonują 3 placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie specjalistycznej. Placówki te dysponują 74 miejscami. W roku 2013 z ich usług skorzystało 107 dzieci.

¹⁰ Źródło: Sprawozdania MPiPS-03

¹¹ Źródło: Sprawozdania MPiPS-03

Mapa 3. Rozmieszczenie placówek wsparcia dziennego na terenie Miasta Lublin w 2013 roku.

Placówki wsparcia dziennego opiekuńcze

- 1** Dom św. Józefa dla Dzieci i Młodzieży. Ognisko Wychowawcze - ul. ks. M. Słowikowskiego 1a
- 2** Salezjańska Świetlica Środowiskowa im. św. Dominika Savio - ul. Kalinowszczyzna 3
- 3** Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza im. bł. Edmunda Bojanowskiego - ul. Królewska 10
- 4** Klub Młodzieżowy - ul. Łąbędzia 15
- 5** Świetlica św. Brata Alberta - ul. Willowa 15
- 6** Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza przy Parafii Św. Maksymiliana Kolbe, ul. Dr. Męcz. Majdanka 27
- 7** Świetlica św. Antoniego Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej - ul. Kasztanowa 1
- 8** Świetlica bł. Piotra J. Frassatego Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej - ul. Biedronki 13
- 9** Świetlica Św. Rodziny Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej - ul. Radości 13
- 10** Świetlica św. Michała Archanioła Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej - ul. Fabryczna 19
- 11** Świetlica "Promyk" - ul. Odlewnicza 11a
- 12** Ośrodek nr 1 „Teatr” - ul. Kunickiego 128
- 13** Ośrodek nr 2 „Bliźniak” - ul. ks. M. Słowikowskiego 1
- 14** Świetlica Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży - ul. Krak. Przedmieście 1
- 15** Świetlica Integracyjna "Razem" - ul. Doświadczalna 46

- 16** Placówka Wsparcia Dziennego "Jutrzenka" - ul. Jutrzenki 1
- 17** Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza "Sokolik" - ul. Pogodna 19
- 18** Świetlica Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży "con amore" - ul. Róży Wiatrów 9
- 19** Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci - ul. Narutowicza 54
- 20** Placówka Wsparcia Dziennego "Misericordia" - ul. Głuska 138
- 21** Placówka Wsparcia Dziennego "CIUCHCIA" - ul. Kunickiego 35
- 22** Placówka Wsparcia „Dom Ciepła” im. św. Antoniego - al. Kraśnicka 65

Placówki wsparcia dziennego specjalistyczne

- 23** Specjalistyczny Ośrodek Opiek.-Wych. "Domostwo Amigoniańskie" - ul. Jaworowskiego 12
- 24** Ośrodek Terapeutyczny - ul. Narutowicza 74a
- 25** Specjalistyczna Placówka "AGAPE CLUB" - ul. Bernardyńska 5

Placówki wsparcia dziennego funkcjonują na podstawie umów zlecających ich prowadzenie. Umowy zostały zawarte w 2008 roku i obowiązywały do dnia 31 marca 2013 roku oraz w 2013 roku i obowiązują do 31 marca 2016 roku. Do umów zawartych między Miastem Lublin i poszczególnymi uprawnionymi podmiotami prowadzącymi placówki wsparcia dziennego zawierane są aneksy na mocy których są udzielane dotacje na dofinansowanie działalności placówek w kolejnych latach realizacji umów.

W roku 2013 na dofinansowanie kosztów działalności placówek wsparcia dziennego Miasto Lublin wydatkowało 1 122 883,44 zł.

Tabela 14. Średni miesięczny koszt prowadzenia placówki wsparcia dziennego(w zł).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza	
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT NA 1 OSOBĘ KORZYSTAJĄCĄ LUB UCZESTNICZĄCĄ W ZAJĘCIACH					
Placówki wsparcia dziennego	100	86	92	120	140

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Należy zaznaczyć, iż istotne znaczenie dla jakości pracy placówek wsparcia dziennego mają zbyt niskie nakłady finansowe na ich działalność. Dofinansowanie ze strony Miasta nie zmienia się w sposób pożądaný. W 2012 roku wysokość dofinansowania stanowiła kwota 1 056 000 zł (85,94 zł miesięcznie na jedno dziecko) i w roku 2013 - 1 122 883,44 zł (92,10 zł miesięcznie na jedno dziecko korzystające). Trudno jest za skromne środki finansowe pozyskać i utrzymać w placówce odpowiednio przygotowaną kadrę oraz zapewnić dzieciom atrakcyjną ofertę zagospodarowania wolnego czasu. Za uzasadnione należy uznać systematyczne zwiększanie środków finansowych na dofinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego.

Potrzeby w tym zakresie szacuje się na ok. 1 700 000 zł rocznie.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, poza placówkami opiekuńczymi i specjalistycznymi, przewiduje **nową formę funkcjonowania placówki wsparcia dziennego, w postaci pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę** poprzez działania animacyjne i socjoterapeutyczne. Ma tu szerokie zastosowanie pedagogika podwórkowa, czyli praktyczna działalność wychowawcza, mająca spontaniczny i środowiskowy charakter.

Większość czynów przestępczych nieletni popełniają w grupach, w czasie i miejscu poza zasięgiem oddziaływania rodziców i szkoły. Terenem swoistej edukacji przestępczej

jest ulica/podwórko, a nieletni sprawcy na ogół nie uczestniczą w żadnej zorganizowanej działalności pozalekcyjnej czy pozaszkolnej.

Ze względu na komercjalizację instytucji kultury, sportu i rekreacji oraz znaczne niedofinansowanie szkolnych zajęć pozalekcyjnych, w najbliższym czasie nie można spodziewać się radykalnej poprawy i rozwoju środowiskowej infrastruktury, niezbędnej do zagospodarowania niekontrolowanych rejonów wolnego czasu. A zatem powstaje miejsce dla rozwoju pedagogiki podwórkowej.

Rekomendacje:

- **doskonalenie metodyki pracy z dzieckiem (dobór takich metod pracy, by dzięki nim, poprzez dziecko, pozytywnie oddziaływać również na pozostałych członków rodziny),**
- **zatrudnianie specjalistów (animatorów) o wysokich kwalifikacjach oraz zapewnienie im możliwości ustawicznego podnoszenia kwalifikacji,**
- **zapewnienie odpowiednich szkoleń dla kadry pracującej z dziećmi,**
- **systematyczne zwiększanie środków finansowych na dofinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego, by stały się dla dzieci atrakcyjną alternatywą spędzania czasu wolnego,**
- **zwrócenie szczególnej uwagi na rozwój pracy z dzieckiem w jego naturalnym środowisku rówieśniczym (pedagogika podwórkowa).**

Poza w/w placówkami wsparcia dziennego, prowadzonymi przez podmioty pozarządowe, w strukturach Filii Nr 3 i Filii Nr 5 MOPR funkcjonują **światlice socjoterapeutyczne**, które mają do dyspozycji łącznie 30 miejsc. Są to:

1. Światlica socjoterapeutyczna, ul. Głęboka 11;
2. Światlica socjoterapeutyczna nr 2, ul. Piekarska 27.

Przeznaczone są dla dzieci w wieku od 7-15 lat, mają na celu świadczenie pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym, niewydolnych wychowawczo oraz wychowującym się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju.

Asystenci rodziny

W 2013 r. w Lublinie zatrudnionych było 12 asystentów rodziny (od stycznia 2013 r. zatrudnionych było 10 asystentów, w lipcu 2013 r. zatrudniono 2 kolejnych).

Ogółem wydatki na ich zatrudnienie wyniosły **369 655 zł**. Na dofinansowanie realizacji przedmiotowego zadania, w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na rok 2013 - Asystent Rodziny, Miasto Lublin pozyskało z budżetu państwa **238 804,49 zł** na dofinansowanie wynagrodzeń dla 10 asystentów.

Asystenci rodziny prowadzili pracę z rodzinami naturalnymi przeżywającymi przede wszystkim trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i będących w trudnej sytuacji życiowej. Pracę prowadzono z rodzinami, które sprawowały opiekę nad dziećmi w celu poprawy ich umiejętności wychowawczych, jak również z rodzinami, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Asystenci systematycznie monitorowali sytuację rodzin wieloproblemowych, w których dzieci miały niezaspokojone potrzeby. Rodziny, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej motywowali do zmiany sytuacji życiowej i stałego kontaktu z dziećmi.

W 2013 r. wsparciem asystenta objętych było w sumie 239 rodzin niewydolnych wychowawczo, w których wychowywało się 607 dzieci, z czego z 33 rodzinami zakończono pracę, ze względu na: osiągnięcie założonych celów (16), zmianę miejsca zamieszkania klientów (4), brak współpracy rodziny z asystentem (9), objęcie inną formą pomocy (4). Należy podkreślić, iż asystenci rodziny, w trakcie pracy z rodzinami naturalnymi ściśle współpracują z pracownikami socjalnymi. Po zakończeniu pracy z asystentami, rodziny te, pozostają pod dalszą opieką pracowników socjalnych.

Zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, maksymalna liczba rodzin, które mogą zostać objęte wsparciem asystentów rodziny wynosi 20. Wg. bieżącego stanu zatrudnienia (12 asystentów) maksymalna liczba rodzin jaka może jednocześnie pozostawać pod ich opieką wynosi zatem 240. Koniecznym jest zwiększanie do ok. 20 liczby zatrudnionych asystentów rodziny w kolejnych latach, w tym celu należy systematycznie pozyskiwać dodatkowe środki finansowe ze szczególnym uwzględnieniem programów rządowych.

Rekomendacje:

- **zwiększanie do 20 liczby zatrudnionych asystentów rodziny do roku 2015,**

- **zabezpieczenie środków finansowych na utrzymanie ciągłości zatrudnienia asystentów rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem programów rządowych,**
- **zapewnienie asystentom rodziny możliwości podnoszenia kwalifikacji,**
- **zorganizowanie dla asystentów rodziny grup samopomocowych w celu zapobiegania zjawisku wypalenia zawodowego.**

Rodziny wspierające oraz grupy wsparcia

Rodziny wspierające

W celu udzielenia wsparcia w sytuacji przeżywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Jej zadaniem jest, przy współpracy asystenta rodziny, pomaganie w opiece i wychowaniu dzieci, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

W 2013 roku nie ustanowiono żadnej rodziny wspierającej. Istnieje, zatem pilna potrzeba prowadzenia akcji informacyjnych w tym zakresie, zmierzających w konsekwencji do wyłaniania rodzin wspierających w kolejnych latach. Zakładając, że tą formą pomocy obejmowane będą rodziny ze szczególnie trudnymi problemami, zdiagnozowane jako dysfunkcyjne, do 2015 roku należy ustanowić do 15 rodzin wspierających. W celu realizacji tego zadania koniecznym jest zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie kosztów umów zawieranych z rodzinami wspierającymi.

Grupy wsparcia

W roku 2013 w ramach działalności Zespołu ds. pieczy zastępczej i asysty rodzinnej została utworzona grupa wsparcia dla rodzin naturalnych. Pierwsze spotkanie odbyło się w grudniu 2013 roku, uczestniczyło w nim 8 rodzin. Planowana są dalsze, comiesięczne spotkania. Grupa adresowana jest do rodziców mających trudności opiekuńczo – wychowawcze.

W siedzibie Zespołu planowane i organizowane są również kontakty rodzin naturalnych (rodziców, rodzeństwa) z dziećmi umieszczonymi w rodzinnej pieczy zastępczej. Do spotkań tych uczestnicy przygotowywani są przez specjalistów (pedagoga, psychologa) a także koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub asystenta rodziny. W 2013 roku zorganizowano 50 takich spotkań.

Rekomendacje:

- **prowadzenia akcji informacyjnych w celu wyłonienia rodzin wspierających,**
- **wyłonienie kandydatów i ustanowienie odpowiadającej potrzebom liczby rodzin wspierających (ok. 15 rodzin do 2015),**
- **zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie kosztów umów zawieranych z rodzinami wspierającymi,**

2. Piecza zastępcza

Od 1 stycznia 2012 roku, w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, powiat organizuje pieczę zastępczą.¹²

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców (art. 2 ust. 2). Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu z wyjątkiem sytuacji nagłych, interwencyjnych, o których mowa w art. 35 ust. 2, art. 58 ust.1 oraz art. 103 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy. Organizowanie pieczy zastępczej powinno mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do¹³:

- wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną;
- do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- powrotu do rodziny;
- utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- stabilnego środowiska wychowawczego;

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno następować w ostateczności po wyczerpaniu wszystkich gwarantowanych przepisami możliwości wsparcia rodziny.

Sprawowanie pieczy zastępczej może być realizowane w formie:

1. rodzinnej;
2. instytucjonalnej.

---

¹² Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.(Dz. U. z 2011 roku Nr 149 poz. 887, z późn.zm.)

¹³ Art. 4 ustawy

Rodzinna piecza zastępcza

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. Rodziny zastępcze:
  - spokrewnione
  - niezawodowe
  - zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne
2. Rodzinne domy dziecka.

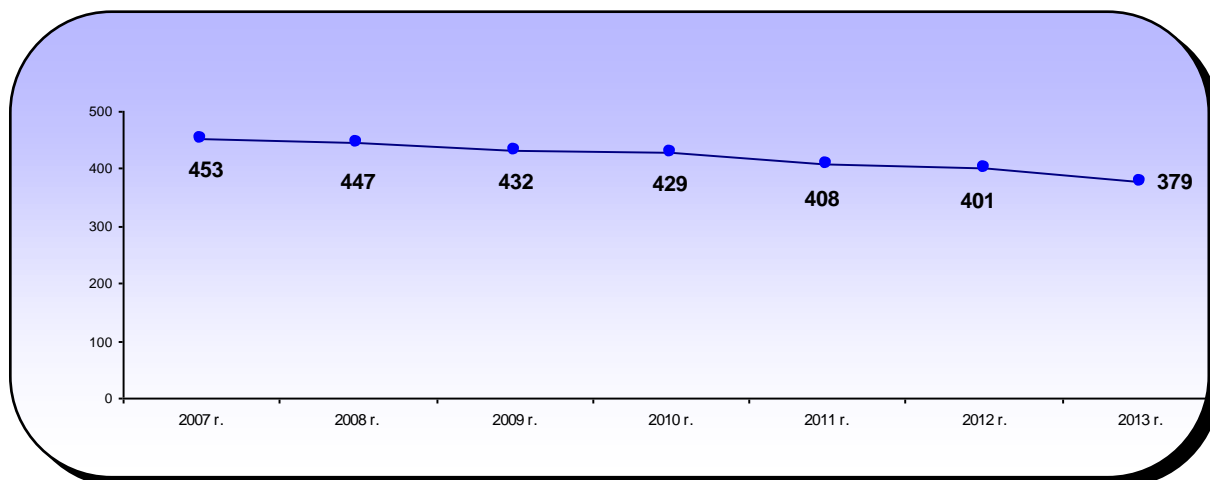
W trakcie roku 2013 na terenie miasta Lublin funkcjonowało łącznie **379 rodzin zastępczych**¹⁴, w których przebywało **531 dzieci**, w tym:

- 1) rodziny zastępcze spokrewnione – 273 rodzin, 342 dzieci;
- 2) rodziny zastępcze niezawodowe – 98 rodziny, 129 dzieci;
- 3) rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – 7 rodzin, 50 dzieci;
- 4) rodziny zastępcze zawodowe (wielodzietne) – 2 rodziny, 10 dzieci.
- 5)

Ogółem wydatki poniesione na świadczenia dla lubelskich rodzin zastępczych wyniosły **4 846 175,59 zł**, w tym 509 585,90 zł stanowiły wydatki na świadczenia dla dzieci umieszczonych w lubelskich rodzinach zastępczych, a pochodzących z innych powiatów.

W roku 2013 w 42 lubelskich rodzinach zastępczych, na podstawie porozumień zawartych z 20 powiatami przebywało 52 dzieci z terenu innych powiatów.

Wykres 10. Zestawienie liczby rodzin zastępczych na przestrzeni lat 2007 – 2013.

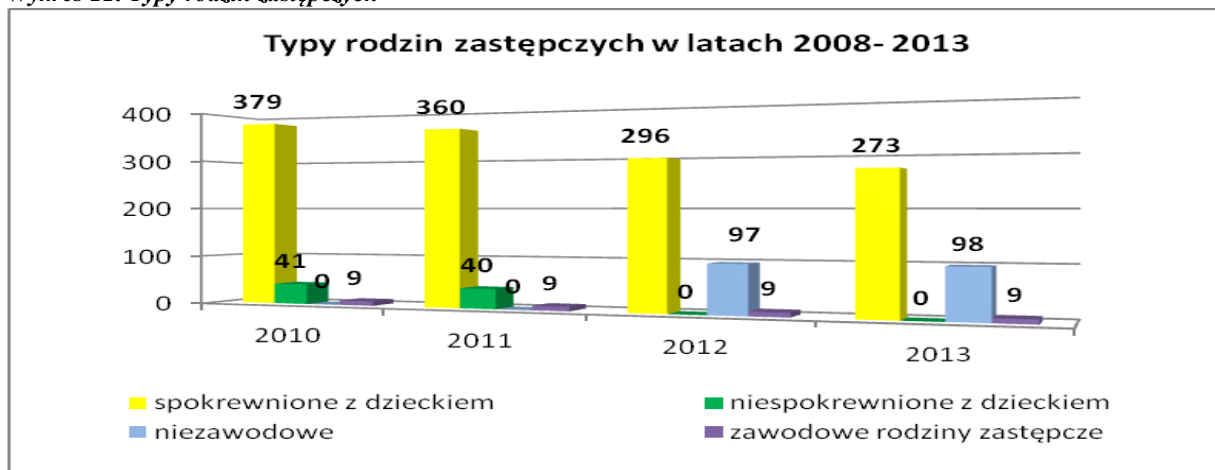

¹⁴ Jedna rodzina pełniła równocześnie funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej oraz niezawodowej

W roku 2013 liczba rodzin zastępczych była niższa o 22 rodziny w odniesieniu do 2012 roku. Należy jednak podkreślić, iż system rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin jest rozbudowany i zabezpiecza najważniejsze potrzeby rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych. Niemniej, mając na względzie stałe doskonalenie, należy wskazać najważniejsze kierunki dalszego rozwoju oraz potencjalne zagrożenia jego funkcjonowania.

Wykres 11. Typy rodzin zastępczych¹⁵

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Najliczniejszą grupą rodzin zastępczych w 2012 roku były rodziny spokrewnione z dzieckiem i stanowiły 71,82% ogółu rodzin zastępczych. Niezwykle istotne jest zwiększanie kompetencji i umiejętności opiekuńczo – wychowawczych w rodzinach spokrewnionych.

Rodziny zastępcze niezawodowe stanowiły 25,79% ogółu rodzin zastępczych. Natomiast najmniej liczną grupą były rodziny zawodowe i stanowiły one 2,37% ogólnej liczby rodzin zastępczych. Ta forma opieki zastępczej jest uznawana za najbardziej pożądaną i należy wskazać na konieczność jej rozwoju na terenie Miasta Lublin. Szukając wyjaśnienia, niskiego udziału rodzin zastępczych zawodowych, należy wskazać na kilka istotnych problemów: z pozyskiwaniem kandydatów do pełnienia roli rodziny zastępczej zawodowej, ograniczone środki finansowe na wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych,

¹⁵ Z dniem wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej działające na podstawie dotychczasowych przepisów;

- 1) spokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze:
  - a) tworzone przez wstępnych (babcia, dziadek) lub rodzeństwo, stają się rodzinami zastępczymi spokrewnionymi,
  - b) tworzone przez osoby inne niż wymienione w lit. a, stają się rodzinami zastępczymi niezawodowymi;
- 2) niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze, stają się rodzinami zastępczymi niezawodowymi;
- 3) zawodowe niespokrewnione z dzieckiem specjalistyczne rodziny zastępcze stają się rodzinami zastępczymi zawodowymi specjalistycznymi;
- 4) zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego stają się rodzinami zastępczymi zawodowymi pełniącymi funkcję pogotowia rodzinnego.

co uniemożliwia tworzenie nowych rodzin zastępczych zawodowych mimo posiadanych przez nie uprawnień. W odniesieniu do zawodowych rodzin zastępczych wyższe koszty, niż w przypadku rodzin spokrewnionych i niezawodowych, wynikają ze wspomnianych powyżej wynagrodzeń.

Zgodnie z art. 51 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze zawodowe są zobowiązane do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności przez udział w szkoleniach. Takie zobowiązanie powinno być równoznaczne z zabezpieczeniem środków na powyższy cel.

Biorąc pod uwagę zadania wynikające z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wzrastającą liczbę dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, wskazane jest systematyczne zwiększanie liczby niezawodowych rodzin zastępczych i zawodowych rodzin zastępczych, a w szczególności pozyskanie zawodowej specjalistycznej rodziny zastępczej. W tym miejscu wskazać należy również potrzebę pozyskiwania kandydatów do pełnienia roli niezawodowej rodziny zastępczej i zawodowej rodziny zastępczej.

Konieczne jest również zapewnienie środków finansowych na pokrycie kosztów związanych z zawarciem umowy oraz środków na utrzymanie lokalu mieszalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem oraz pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka.

Rodziny zastępcze zawodowe są uznawane za najbardziej pożądaną formę opieki zastępczej, która nadal powinna się rozwijać. W styczniu 2013 r. zgodnie z art. 55 ustawy, podpisano 1 umowę zlecenia – utworzenie zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego.

W dwóch zawodowych wielodzietnych rodzinach zastępczych w 2013 r. umieszczonych było 10 dzieci, w tym 2 osoby, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Rodziny te, funkcjonują do czasu wygaśnięcia lub rozwiązania umowy zawartej na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej, nie dłużej jednak niż przez okres trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. do 2015 r. Na mocy z art. 234 ust. 2 ustawy, przed upływem w/w okresu starosta zawiera z zawodową niespokrewnioną z dzieckiem wielodzietną rodziną zastępczą,

na jej wniosek, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenie rodzinnego domu dziecka.

Zgodnie z powyższym dwie obecnie funkcjonujące zawodowe niespokrewnione z dzieckiem wielodzietne rodziny zastępcze będą zobowiązane do złożenia wniosku o zawarcie umowy o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej bądź prowadzenie rodzinnego domu dziecka.

W rodzinnym domu dziecka może przebywać nie więcej niż 8 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletniość, przebywając w pieczy zastępczej¹⁶.

Obecnie na terenie Miasta Lublinie nie ma rodzinnego domu dziecka powstałego na bazie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W przyszłości wskazane jest zawarcie umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka, co równocześnie wiąże się ze wzrostem kosztów na realizację świadczeń przysługujących zgodnie z zapisami w/w ustawy, tj. wypłatą przysługującego wynagrodzenia (art. 62 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) oraz zabezpieczeniem środków finansowych na świadczenia obowiązkowe i fakultatywne, wynikające z art. 80, art. 81, art. 83 i art. 84 wskazanej ustawy.

Zgodnie z art. 51 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze zawodowe są zobowiązane do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności przez udział w szkoleniach. Takie zobowiązanie powinno być równoznaczne z zabezpieczeniem środków na powyższy cel.

Rekomendacje:

- **systematyczne zwiększanie liczby zawodowych rodzin zastępczych, w szczególności pełniących funkcje rodziny specjalistycznej,**
- **pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zawodowych i niezawodowych,**
- **ustawiczne podwyższanie kwalifikacji przez rodziny zastępcze.**

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej

W 2013 r. zatrudniono 6 koordynatorów (w pierwszych miesiącach 2013 r. zatrudnionych było 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, od lipca 2013 r. utworzono kolejny etat).

---

¹⁶ W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa za zgodą prowadzącego rodziny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

Ogółem wydatki na zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wyniosły **182 145,47 zł**. Na dofinansowanie realizacji przedmiotowego zadania Miasto Lublin, w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w 2013 roku - Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pozyskało środki finansowe w kwocie 63 853,01 zł.

W okresie sprawozdawczym koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej pracowali z 175 rodzinami zastępczymi (67 nie posiadających co najmniej dwuletniego doświadczenia i 108 rodzin o stażu dłuższym niż 2 lata), w których umieszczonych było 311 dzieci. Zakończyli pracę z 25 rodzinami zastępczymi. Odbyli 1 519 wizyt w środowisku. Uczestniczyli w 603 spotkaniach, w czasie których dokonywano ocen sytuacji dzieci oraz 163 spotkaniach, na których dokonywano ocen funkcjonowania rodzin zastępczych (na potrzeby tych ocen przygotowali lub uaktualnili 389 informacji o funkcjonowaniu dzieci w rodzinach zastępczych i 142 informacje o rodzinach zastępczych).

Rodziny zastępcze, z którymi koordynatorzy zakończyli pracę oraz rodziny zastępcze które nie wymagały objęcia wsparciem koordynatora stale pozostawały pod opieką pracowników socjalnych.

Przy bieżącym stanie zatrudnienia (6 koordynatorów) maksymalna liczba rodzin, które mogą zostać objęte wsparciem wynosi 180.

Rekomendacje:

- **zwiększenia zatrudnienia o dodatkowych 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,**
- **umożliwienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej podnoszenia kwalifikacji zawodowych.**

Rodziny pomocowe

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na ich wniosek, są wspierane przez rodziny pomocowe. Pomoc ta ma charakter tymczasowy a podstawą umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej jest umowa zawarta między starostą a rodziną pomocową.

Rodziny takie sprawują czasowo opiekę nad dzieckiem w szczególności w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu, czy też w sytuacji wystąpienia nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej (atr. 73 ust. 2).

W roku 2013 podpisano 4 umowy zlecenia dotyczące sprawowania funkcji rodziny pomocowej, dla łącznie 5 dzieci (w tym 2 umowy, których termin obowiązywania umowy upływa w miesiącu styczniu 2014 r.).

W 2013 roku na podstawie zawartych umów o pełnienie funkcji rodziny pomocowej wypłacono wynagrodzenie dla łącznie dwóch rodzin pomocowych, w tym: zawodowej rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego oraz niezawodowej rodzinie zastępczej. Wydatki na wynagrodzenie wyniosły łącznie 385,51 zł.

W kolejnych latach, biorąc pod uwagę, iż jest to nowa forma wsparcia, należy spodziewać się zwiększonego nią zainteresowania. Koniecznym będzie więc zabezpieczenie środków na wypłatę wynagrodzeń, na podstawie zawartych umów o pełnienie funkcji rodzin pomocowych.

Rekomendacje:

- **zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie kosztów zawieranych umów z rodzinami pomocowymi,**

Institucjonalna piecza zastępcza

Institucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych.¹⁷

Na mocy art. 101 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej placówka opiekuńczo – wychowawcza może być prowadzona, jako placówka opiekuńczo–wychowawcza typu:

1. socjalizacyjnego;
2. interwencyjnego;
3. specjalistyczno – terapeutycznego;
4. rodzinnego.

---

¹⁷ Art. 93 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej: „Placówka opiekuńczo-wychowawcza: 1) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; 2) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; 3) umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej; 4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; 5) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; 6) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi; 7) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.”

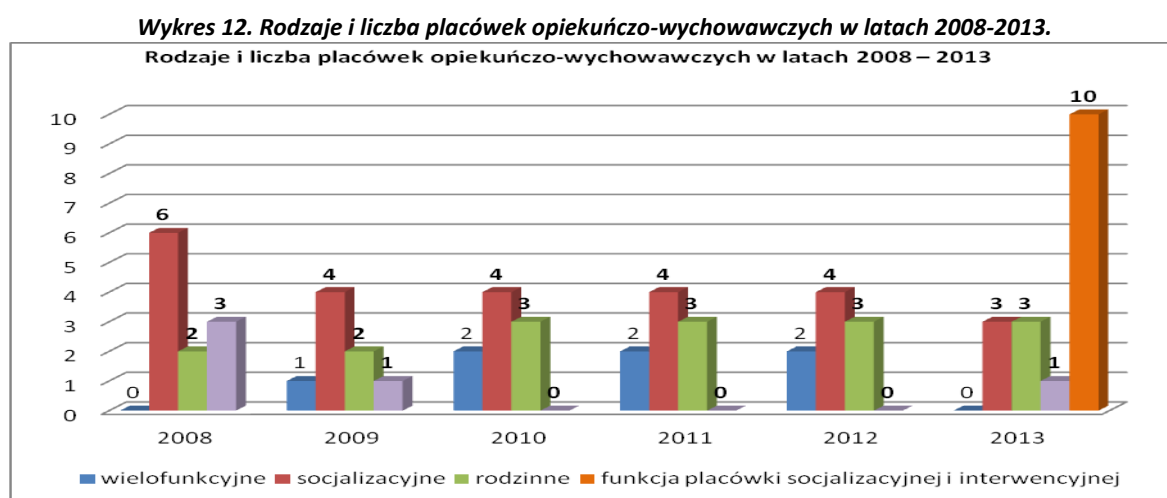
Placówka opiekuńczo – wychowawcza może łączyć zadania placówek typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno – terapeutycznego.

W 2013 roku w Lublinie funkcjonowało 17 placówek opiekuńczo – wychowawczych, z których 13 prowadzonych było przez Miasto Lublin (1 interwencyjna, 1 socjalizacyjna, 1 rodzinna, 10 realizujących zadania placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej), natomiast 4 placówki (2 socjalizacyjne, 2 rodzinne) działały na podstawie umowy zlecającej podmiotom pozarządowym ich prowadzenie.

W Lublinie funkcjonowały:

- 1 placówka interwencyjna,
- 3 placówki socjalizacyjne,
- 3 placówki rodzinne,
- 10 placówek realizujących zadania placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej¹⁸.

Zmiany w liczebności placówek opiekuńczo – wychowawczych były znaczące, wynikały z reorganizacji, jakiej zostały poddane istniejące placówki, w celu osiągnięcia w 2013 roku obowiązujących standardów.

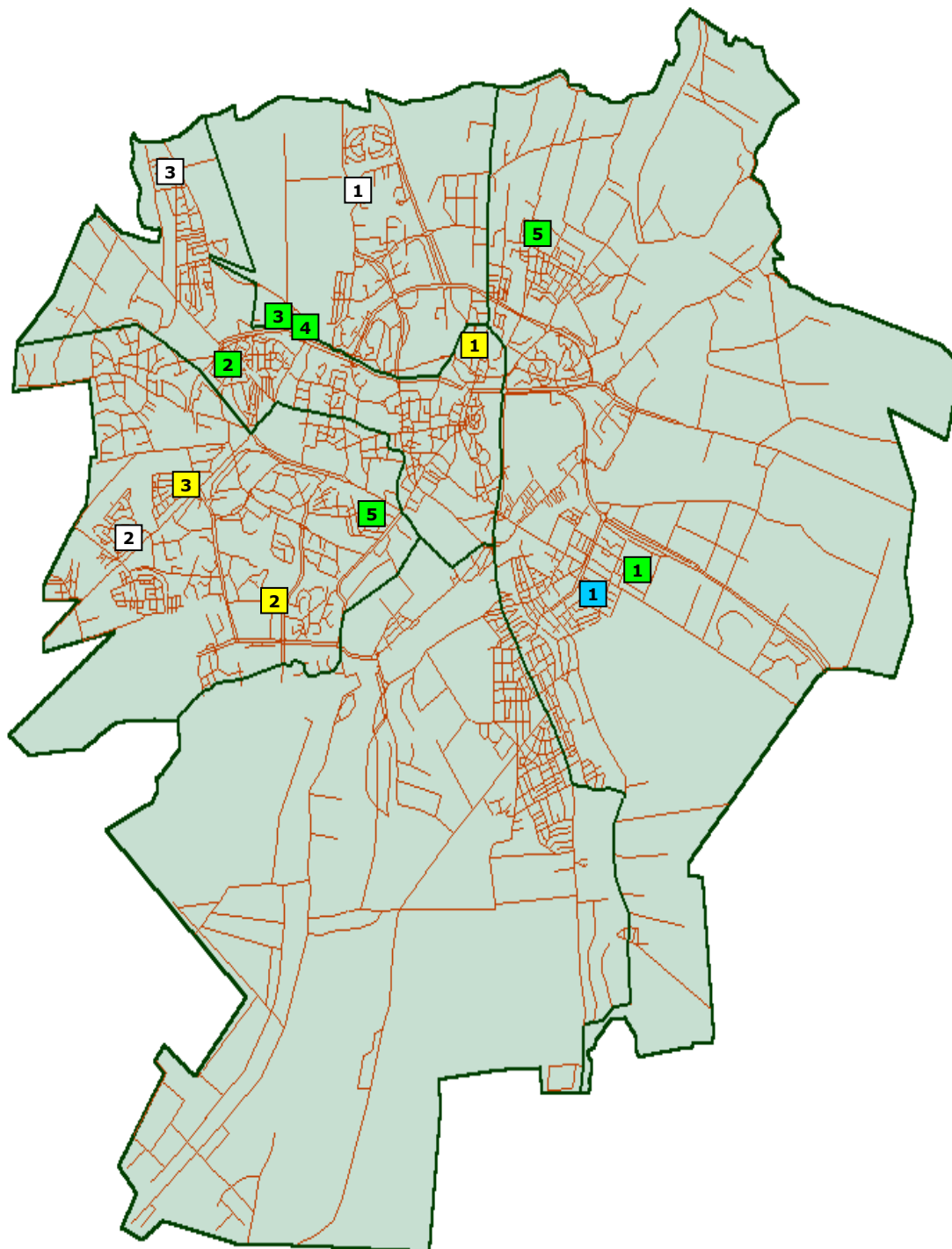
Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie sprawozdań MPIPS Dział 6B Jednostki organizacyjnej pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym – finansowane z budżetu powiatów ze środków na pomoc społeczną

W roku 2013 placówki opiekuńczo - wychowawcze dysponowały łącznie 256 miejscami przeznaczonymi do realizacji opieki całkowitej (z tego 60 miejsc w placówkach

¹⁸ Od roku 2013 w wyniku reorganizacji, Placówka Wielofunkcyjna „Pogodny Dom” została przekształcona w sześć placówek nazwanych: Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza - Rodzinka I - VI i łączących zadania placówki typu socjalizacyjnego i placówki typu interwencyjnego, podobnie Dom Dziecka im. Ewy Szelburg - Zarembiny został przekształcony w cztery placówki o nazwach: Rodzinny Dom Nr 1 - Nr 4 i łączących zadania placówki typu socjalizacyjnego i placówki typu interwencyjnego.

działających na zlecenie Miasta Lublin), w tym 171 miejsc przeznaczonych do realizacji zadań placówki typu socjalizacyjnego, 61 typu interwencyjnego i 24 typu rodzinnego.

Mapa 4. Rozmieszczenie przestrzenne placówek opiekuńczo wychowawczych na terenie Miasta Lublin w 2013 roku.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego

- 1** Rodzinny Dom Dziecka - ul. Harnasie 3/26-27
- 2** Rodzinny Dom im. Serca Jezusa - ul. Judyma 47
- 3** Rodzinny Dom im. św. Dominika - ul. Kąkolowa 7

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego i interwencyjnego

- 1** Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze - Rodzinka I, II, III, IV, V, VI - ul. Pogodna 31
- 2** Dom Rodzinny Nr 1 - ul. Kilińskiego 12
- 3** Dom Rodzinny Nr 2 - ul. Mineralna 21
- 4** Dom Rodzinny Nr 3 - ul. Generała Bolesława Ducha 38
- 5a** Dom Rodzinny Nr 4 - ul. Gliniana 17/18
- 5b** Dom Rodzinny Nr 4 - ul. Strzembosza 1/73

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego

- 1** Dom Dziecka im. Janusza Korczaka - ul. Sieroca 15
- 2** Dom Młodzieży SOS - ul. Jutrzenki 1
- 3** Dom im. Matki Weroniki - ul. Romanowskiego 6

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego

- 1** Pogotowie Opiekuńcze - ul. Kosmonautów 51

W 2013 roku dofinansowanie funkcjonowania 4. placówek opiekuńczo - wychowawczych działających na zlecenie Miasta Lublin wyniosło 1 564 639,46 zł (67 dzieci korzystających).

We wszystkich działających w Lublinie placówkach opiekuńczo - wychowawczych w ciągu 2013 roku umieszczonych było 407 dzieci (w tym 29 dzieci w placówkach rodzinnych).

Tabela 15. Średni miesięczny koszt prowadzenia placówek opiekuńczo wychowawczych funkcjonujących na terenie Miasta Lublin (w zł).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza	
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT NA 1 OSOBĘ KORZYSTAJĄCĄ LUB UCZESTNICZĄCĄ W ZAJĘCIACH					
Placówki opiekuńczo - wychowawcze ogółem	3213	3250	3512	3550	3600
W tym:					
Placówki typu rodzinnego	2474	2452	2703	2750	2800

Źródło: Opracowanie własne MOPR

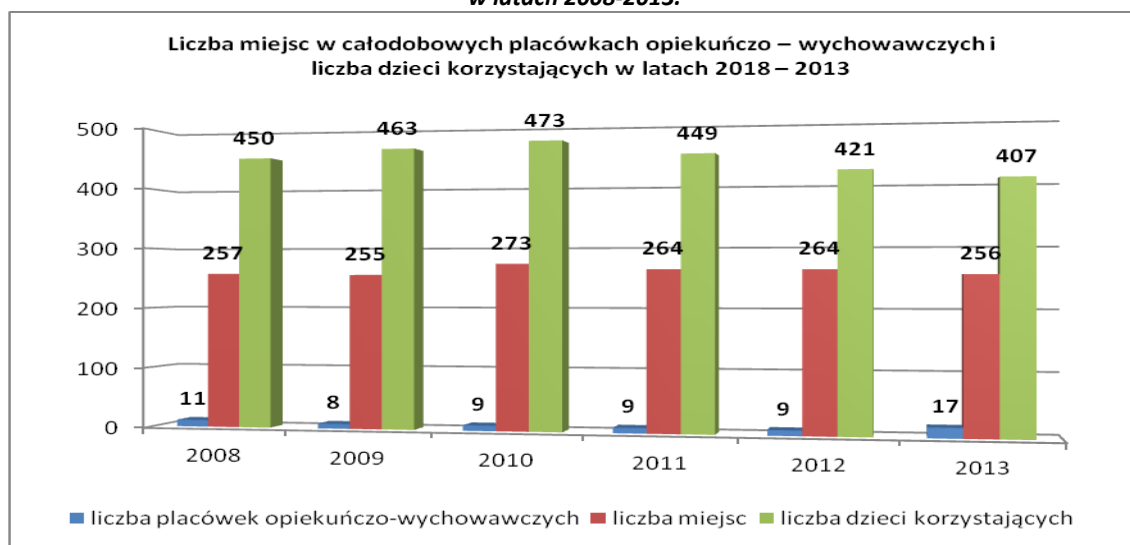
W przypadku braku możliwości umieszczenia dziecka w placówce na terenie Miasta Lublin, podejmowane są działania zmierzające do umieszczenia dzieci w placówkach funkcjonujących na terenie innego powiatu. W okresie sprawozdawczym w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie 16. powiatów przebywało 85. dzieci pochodzących z Lublina. Zobowiązania Miasta Lublin w 2013 roku w stosunku do innych powiatów z tytułu zawartych porozumień oraz pobytu dzieci w placówkach typu interwencyjnego wyniosły **2 713 337,91 zł**.

Od 1 stycznia 2013 roku, po przeprowadzeniu reorganizacji w celu dostosowania organizacji placówek do obowiązujących przepisów prawnych¹⁹:

1. W miejsce Placówki Wielofunkcyjnej „Pogodny Dom” - **funkcjonuje 6 Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych Rodzinka I – Rodzinka VI**, liczących do 14 miejsc każda. Placówki łączą zadania placówki typu socjalizacyjnego i placówki typu interwencyjnego.
2. Zamiast Domu Dziecka im. Ewy Szelburg – Zarembiny – **funkcjonują 4 placówki opiekuńczo – wychowawcze Dom Rodzinny Nr 1 – Nr 4**, liczące do 14 miejsc w każdej. Każdy **Dom Rodzinny** łączy zadania placówki typu socjalizacyjnego i placówki typu interwencyjnego.
3. **Pogotowie Opiekuńcze** w Lublinie jest placówką typu interwencyjnego z 30 miejscami.

Wykres 13. Liczba miejsc w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i liczba dzieci korzystających w latach 2008-2013.

Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie sprawozdań MPIPS Dział 6B Jednostki organizacyjnej pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym – finansowane z budżetu powiatów ze środków na pomoc społeczną.

W związku z przeprowadzonymi reorganizacjami, od 1 stycznia 2013 roku działają **dwa Centra Administracyjne**:

- 1) Centrum Administracyjne „Pogodny Dom”- do obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych Rodzinka I – Rodzinka VI,

¹⁹ W szczególności ze względu na art. 94, 95, 229, 230 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

2) Centrum Administracyjne im. Ewy Szelburg – Zarembiny do obsługi placówek opiekuńczo – wychowawczych Dom Rodzinny Nr 1 – Nr 4.

Tabela 16. Placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE OGÓŁEM						
Liczba placówek	1	9	9	17	17	17
Liczba miejsc	2	264	264	256	256	256
Liczba osób korzystających	3	449	421	407	410	410
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO						
Liczba placówek	4	3	3	3	3	3
Liczba miejsc	5	24	24	24	24	24
Liczba osób korzystających	6	22	31	29	30	30

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Rekomendacje:

- **ustawiczne podnoszenie kwalifikacji kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych,**
- **organizowanie różnorodnych form aktywności, stymulujących rozwój wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych,**
- **zapewnienie środków finansowych dla placówek opiekuńczo-wychowawczych działających na zlecenie Miasta Lublin (niepublicznych) niezbędnych do wykorzystania wszystkich miejsc jakimi dysponują te placówki,**
- **wspieranie podmiotów pozarządowych w tworzeniu nowych placówek opiekuńczo-wychowawczych.**

3. Usamodzielnienia

Pełnoletni wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą (tj. rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną), dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy są objęci przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie pomocą mającą

na celu ich życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą.:

- 1) pieniężną na usamodzielnienie;
- 2) pieniężną na kontynuowanie nauki, którą przyznaje się na czas nauki szkolnej, do czasu jej ukończenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia.;
- 3) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym;
- 4) w uzyskaniu zatrudnienia;
- 5) na zagospodarowanie.

Przyznanie pomocy oraz jej wysokość zależą od okresu pobytu wychowanka w opiece zastępczej, rodzaju tej opieki, od uzyskiwanych dochodów, oraz zaangażowania w realizację indywidualnego programu usamodzielnienia opracowanego przez opiekuna lub koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i jego podopiecznego, zatwierdzonego przez Dyrektora MOPR w Lublinie.

Zasady udzielania pomocy w usamodzielnieniu określone są w:

- ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r., poz. 135 oraz z 2012r. poz. 1519 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r. poz. 182 oraz z 2012r. poz. 1544 i 1548 z późn. zm.) oraz w brzmieniu na dzień 31.12.2011r.,
- rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2004r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. z 2005r. Nr 6, poz. 45 ze zmianami) – dotyczy osób, które opuściły rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo-wychowawczą przed dniem 1 stycznia 2012r.
- rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. z 2012r., poz. 954)
- rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2012r. w sprawie mieszkań chronionych (Dz. U. z 2012r., Nr 58, poz. 305).

Pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie w roku 2013 znajdowało się 536 usamodzielnianych wychowanków, z czego:

- 349 wychowanków z rodzin zastępczych,

➤ 187 wychowanków z 72 placówek²⁰

Tabela 17. Formy pomocy dla osób usamodzielnianych.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
	Rok 2011	Rok 2012		
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
INDYWIDUALNY PROGRAM USAMODZIELNIENIA				
Liczba osób	450	405	527	520
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA				
USAMODZIELNIENIE				
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE RODZINY ZASTĘPCZE				
Liczba świadczeń	1496	1544	1708	1630
W TYM:				
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE				
Liczba świadczeń	15	9	18	30
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI				
Liczba świadczeń	1481	1535	1690	1600
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE PLACÓWKI OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZE				
Liczba świadczeń	562	581	543	570
W TYM:				
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE				
Liczba świadczeń	3	10	11	10
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI				
Liczba świadczeń	559	571	532	560
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE INSTYTUCJE O KTÓRYCH MOWA W ART. 88 UST.1 USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób (<u>świadczeń</u>)	18 (120)	14 (81)	14 (79)	15 (82)
W TYM:				
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE				
Liczba osób (<u>świadczeń</u>)	3 (3)	0	2 (2)	2 (2)
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI				
Liczba osób (<u>świadczeń</u>)	17 (117)	14 (81)	12 (77)	13 (80)

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Należy nadmienić, że osoby usamodzielniane otrzymują również w ramach pomocy w usamodzielnieniu pomoc na zagospodarowanie:

w roku 2011 - osoby pełnoletnie opuszczające rodziny zastępcze otrzymały 27 świadczeń, osoby pełnoletnie opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze otrzymały 17 świadczeń, pełnoletnie osoby opuszczające instytucje, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej otrzymały 4 świadczenia.

w roku 2012 – osoby pełnoletnie opuszczające rodziny zastępcze otrzymały 25 świadczeń, osoby pełnoletnie opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze otrzymały 12 świadczeń, pełnoletnie osoby opuszczające instytucje, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej otrzymały 4 świadczenia.

w roku 2013 – osoby pełnoletnie opuszczające rodziny zastępcze otrzymały 31 świadczeń, osoby pełnoletnie opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze otrzymały 20 świadczeń, pełnoletnie osoby opuszczające instytucje, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej otrzymały 7 świadczeń.

²⁰ (z czego 61 osób to wychowankowie z 37 placówek, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej).

Indywidualnymi programami usamodzielnienia objęto przeszło 98% wszystkich usamodzielnianych wychowanków.

Łącznie wydatki na usamodzielnienia tj. pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie w formie rzeczowej, pomoc pieniężna na usamodzielnienie wyniosły w 2013 roku **1 429 296,30 zł.**

Tabela 18. Wydatki na usamodzielnienia.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby ²¹	
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
85201 – Usamodzielnianie wychowanków z placówek - wydatki ogółem	447 594,82	439 954,88	444 645,40	400 000,00	440 000,00
85204 – Usamodzielnianie wychowanków z rodzin zastępczych – wydatki ogółem	898 532,26	883 844,06	984 650,90	930 000,00	976 500,00

Źródło: Opracowanie własne MOPR

W procesie usamodzielnienia do najważniejszych problemów należy zaliczyć:

- 1) nierealizowanie przez wychowanków indywidualnych programów usamodzielnienia w zakresie planu kontynuowania nauki (w szczególności częste powtarzanie semestrów, zmiany szkół na tym samym poziomie kształcenia – skutek nieregularnego uczęszczania na zajęcia szkolne, nieprzygotowywanie się do zajęć),
- 2) brak przepływu informacji pomiędzy powiatowymi centrami pomocy rodzinie, pcp-r-y często nie informują o podejmowanych działaniach w stosunku do usamodzielnianych wychowanków,
- 3) nieinformowanie przez wychowanków o zmianie sytuacji życiowej np. przerwanie nauki, zmiana miejsca zamieszkania, podjęcie pracy, toczące się postępowanie karne,
- 4) zbyt małe zaangażowanie wychowanków w prawidłowe realizowanie procesu usamodzielnienia, skupienie się jedynie na przysługujących formach pomocy finansowej,
- 5) zbyt małe zaangażowanie we współpracę na rzecz usamodzielnianych wychowanków ze strony szkół, do których uczęszczają wychowankowie (szkoły nie zgłaszają, że

²¹ Potrzeby w roku 2014 zostały wykazane zgodnie z planem finansowym przyjętym uchwałą budżetową na rok 2014 przez Radę Miasta Lublin. Potrzeby w roku 2015: założono 10% wzrost wydatków na usamodzielnianie wychowanków z placówek oraz 5% wzrost na usamodzielnienia rodzin zastępczych.

wychowankowie nieregularnie uczęszczają na zajęcia, szkoły nie zgłaszają wychowanków uczących się w systemie dziennym do ubezpieczenia zdrowotnego),

- 6) niewielkie zainteresowanie losem wychowanków ze strony opiekunów usamodzielnienia,
- 7) nieterminowe przekazywanie dokumentacji przez dyrektorów placówek, w których przebywają wychowankowie – co skutkuje nie dotrzymaniem terminu w sprawie wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia oraz opracowania indywidualnego programu usamodzielnienia,
- 8) niespójne przepisy prawa i ich nieprecyzyjność w stosunku do osób usamodzielnianych,
- 9) agresywna lub bierna postawa ze strony klientów, duża roszczeniowość ze strony klientów,
- 10) niedostrzeganie przez wychowanków konieczności ekonomicznego usamodzielnienia się i wyjścia z systemu pomocy społecznej, powielanie negatywnych wzorców rodziny pochodzenia.

Rekomendacje:

- 1) aktywizowanie młodzieży w kierunku zdobycia lub podniesienia kwalifikacji (nabycia nowych umiejętności) w ramach tworzonego sprawnego systemu usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Zorganizowanie różnorodnych form aktywności osobom usamodzielnianym w formie warsztatów, szkoleń i kursów stymulujących ich rozwój oraz zwiększających możliwości na rynku pracy,
- 2) zaktualizowanie poradnika dla młodzieży wkraczającej w proces usamodzielnienia i opiekunów usamodzielnienia oraz instytucji wspierających,
- 3) wprowadzenie stosownych zmian do istniejących przepisów w stosunku do osób usamodzielnianych, które jasno będą precyzowały m.in. obowiązek współpracy między powiatami (brak stosownych zapisów w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej), zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, konsekwencje nie przedłożenia przez osobę usamodzielnianą w terminie dokumentów niezbędnych do wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia oraz indywidualnego programu usamodzielnienia.
- 4) określenie w drodze rozporządzenia MPiPS wzoru indywidualnego programu usamodzielnienia. Każdy z powiatów opracowuje swój własny wzór indywidualnego programu usamodzielnienia, który nie zawsze zawiera wszystkie informacje zawarte w przepisach, co często skutkuje odsyłaniem ipu do uzupełnienia. Konsekwencją jest

niedotrzymanie terminu złożenia programu w terminie (co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności).

Zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, osobie opuszczającej pieczę zastępczą, w rozumieniu przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy lub zakład dla nieletnich może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym.

W Mieście Lublin funkcjonuje 7 mieszkań chronionych dysponujących miejscami dla 25 osób usamodzielnianych, prowadzonych od dnia 1 stycznia 2013 roku przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie. Szersze informacje dotyczące mieszkań chronionych zawarto w rozdziale Mieszkania chronione.

4. Zespół ds. pieczy i asysty rodzinnej

W 2013 r. w Zespole zatrudnionych było 5 osób: kierownik, 2 pedagogów oraz 2 psychologów. Do zadań kierownika Zespołu należy również koordynowanie pracą 12 asystentów rodziny i 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie powołał zarządzeniem wewnętrznym nr 58/2012 z dnia 24 sierpnia 2012 roku członków komisji ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. W roku 2013 komisja odbyła 13 posiedzeń, sporządzono 22 protokoły stwierdzające spełnianie przez kandydatów wymogów, o których mowa w art. 42 ust.1 i 3 ustawy wnosząc o wydanie:

- 27 skierowań na szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej,
- 3 zaświadczeń kwalifikacyjnych.

W okresie sprawozdawczym do Zespołu zgłosiły się 23 rodziny zamierzające podjąć starania o ustanowienie ich rodzinami zastępczymi, z którymi specjaliści Zespołu przeprowadzili 33 spotkania informacyjne na temat warunków, jakie muszą spełniać kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Psycholog i pedagogy Zespołu przeprowadzili badania psychologiczne i pedagogiczne 5 kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej (5 osób – 3 rodziny).

Wydano 4 opinie psychologiczno-pedagogiczne dotyczące predyspozycji i motywacji kandydatów do sprawowania przez nich pieczy zastępczej.

Do zadań Zespołu należy także organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz osób pełniących funkcje rodzin zastępczych. W okresie sprawozdawczym zorganizowano 2 cykle szkoleniowe (łącznie 108 godzin) dla rodzin zastępczych, w wyniku których przeszkolono: 23 osoby (17 rodzin) kandydujące do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej.

Łączny koszt realizacji powyższego zadania wyniósł **19 440 zł**, z czego 9 720 zł pozyskano z dotacji Resortowego Programu Wspierania Rodzinnej i Pieczy Zastępczej na rok 2013.

W ramach działalności Zespołu przeprowadzono 823 oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej. Ocena dotyczyła 441 dzieci. Przekazano 823 opinie o zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej do właściwych sądów. Ocen tych dokonano w celu ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, modyfikacji planu pomocy dziecku, monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb oraz oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat oceny dokonywano co 3 miesiące, a sytuację dzieci starszych oceniano nie rzadziej niż co 6 miesięcy.

W procesie oceny brali udział psycholog, pedagog, właściwy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej (ewentualnie pracownik socjalny w przypadku kiedy rodzina zastępcza nie była objęta wsparciem koordynatora), asystent rodziny w przypadku jeśli rodzina naturalna była objęta asystenturą.

Do Ośrodka Adopcyjnego w Lublinie przekazano informację na temat 42 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. W informacjach tych uwzględniono opinię dotyczącą charakteru więzi łączącej dziecko z aktualnym opiekunem.

W Zespole dokonano ponadto oceny 231 rodzin zastępczych w odniesieniu do predyspozycji posiadanych przez opiekunów oraz jakości opieki sprawowanej nad powierzonym im dzieckiem. Zespół dokonał w/w ocen w składzie: psycholog, pedagog, właściwy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej (ewentualnie pracownik socjalny w przypadku, kiedy rodzina zastępcza nie była objęta wsparciem koordynatora).

Zespół prowadzi również rejestr danych o osobach już pełniących i zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. W 2013 r. sporządzono 2 rejestry i przekazano je w dniach 7 stycznia 2013 r. i 1 lipca 2013 r. do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie i Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku. Pierwszy rejestr zawiera informacje o: 9 rodzinach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, 80 rodzinach pełniących funkcję rodziny zastępczej niezawodowej, 3 rodzinach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i 15 rodzinach zastępczych niezawodowych, w których przebywają pełnoletni wychowankowie. Uaktualniony w czerwcu 2013 r. rejestr zawiera informacje o: 9 rodzinach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, 82 rodzinach pełniących funkcję rodziny zastępczej niezawodowej, 2 rodzinach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i 15 rodzinach zastępczych niezawodowych, w których przebywają pełnoletni wychowankowie. W grudniu 2013 r. podjęto prace nad kolejnym uaktualnieniem rejestru.

W 2013 r. w Zespole prowadzono 2 grupy wsparcia dla rodzin zastępczych. Grupa wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych odbyła 8 spotkań (uczestniczyło 7 rodzin). Grupa wsparcia dla rodzin zawodowych odbyła 7 spotkań (uczestniczyło 9 rodzin).

W siedzibie Zespołu odbyło się jedno szkolenie wewnętrzne prowadzone przez psychologa Zespołu podnoszące kwalifikacje pracowników. Planowana jest kontynuacja spotkań w kolejnym roku.

W ramach świadczenia poradnictwa pedagogicznego, psychologicznego i prawnego na rzecz rodzin zastępczych, przebywających w nich dzieci oraz rodzin naturalnych udzielono 203 porady skierowane do 102 rodzin.

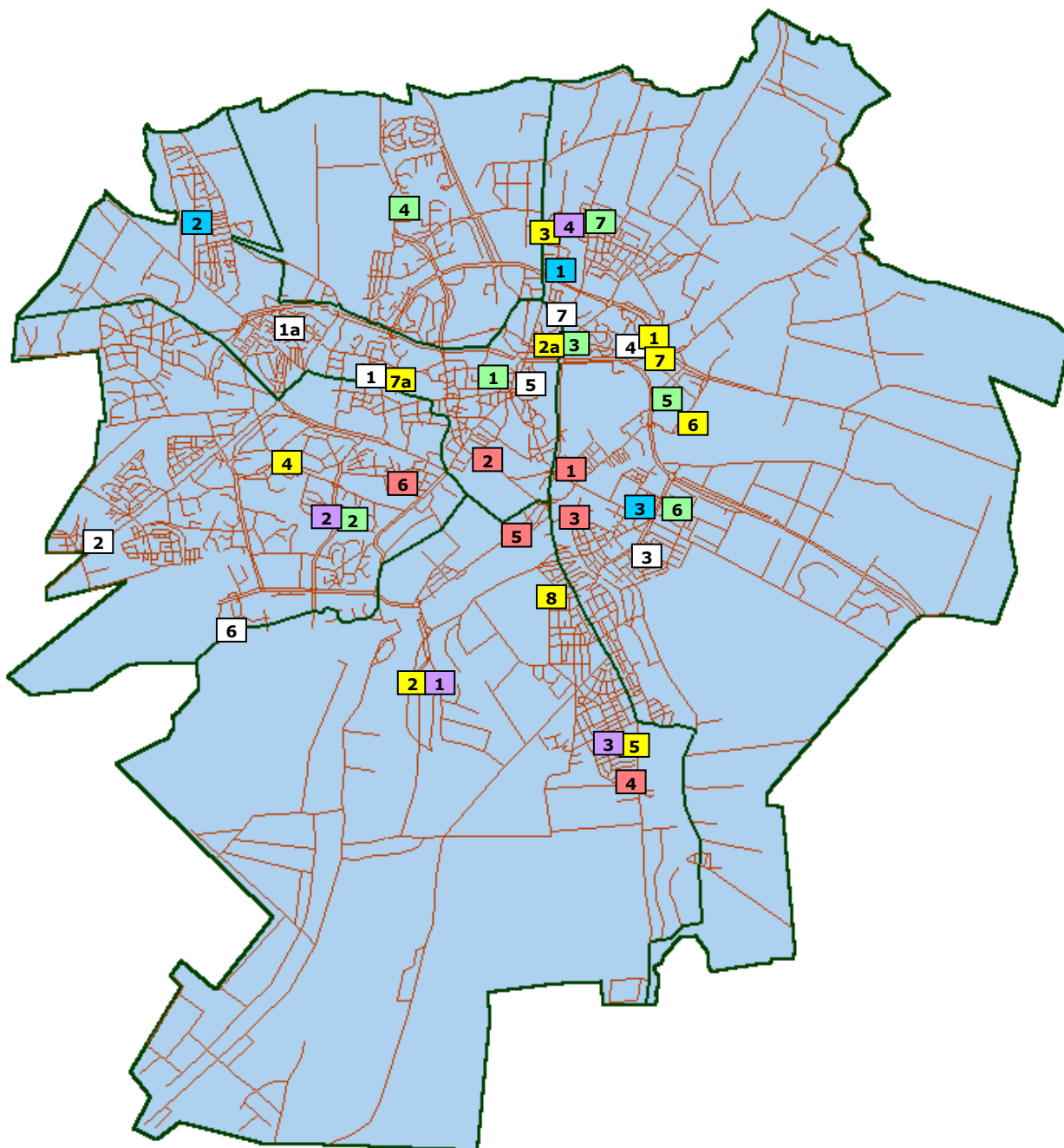
W czerwcu 2013 r., w ramach obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, Zespół przygotował Piknik Rodzinny dla rodzin zastępczych i usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej oraz, we współpracy ze Specjalistyczną Poradnią dla Rodzin Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, konferencję na temat: „Podziel się rodziną”. Impreza ta miała na celu integrację środowiska rodzin zastępczych, a także propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez udzielanie rzetelnej informacji na temat psychologiczno-pedagogicznych i prawnych aspektów opieki zastępczej.

VIII. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ I OŚRODKI WSPARCIA

W 2013 roku na terenie Miasta Lublin funkcjonowało 7 domów pomocy społecznej i 36 ośrodków wsparcia. Na poniższej mapie przedstawiono system funkcjonujących placówek wskazanych powyżej typów.

W okresie sprawozdawczym pomoc w ośrodkach wsparcia i domach pomocy społecznej otrzymało łącznie 4 031 osób.

Mapa 4. Domy Pomocy Społecznej i Ośrodki Wsparcia na terenie miasta Lublin.

Domy Pomocy Społecznej

- 1 DPS im. Matki Teresy z Kalkuty w Lublinie, ul. Głowackiego 26
- 1a Filia DPS im. Matki Teresy z Kalkuty w Lublinie, ul. Miernicza 10
- 2 DPS "Betania" w Lublinie, Al. Kraśnicka 223
- 3 DPS dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Lublinie, ul. Kosmonautów 78
- 4 DPS "Kalina" w Lublinie, ul. Kalinowszczyzna 84
- 5 DPS im. Wiktorii Micheliśowej w Lublinie, ul. Archidiakońska 7
- 6 DPS im. błogosławionego Jana Pawła II, ul. Ametystowa 22
- 7 Prawosławny DPS Diecezji Lubelsko-Chełmskiej, ul. Dolińskiego 1

Środowiskowe domy samopomocy

- 1 ŚDS "Kalina", ul. Kalinowszczyzna 84
- 2 ŚDS, ul. Nałkowskich 78
- 2a Filia ŚDS przy ul. Nałkowskich 78, ul. Lwowska 28
- 3 ŚDS "Absolwent", ul. Spółdzielczości Pracy 65
- 4 ŚDS "Roztocze", ul. Wallenroda 2a
- 5 ŚDS "Misericordia", ul. Abramowicza 2
- 6 ŚDS "Serce", ul. Gospodarcza 32
- 7 ŚDS "Mefazja", ul. Towarowa 19
- 7a Filia ŚDS "Mefazja" – "MEMORY", al. Raclawickie 22
- 8 ŚDS "Akademia Artystyczna", ul. Wyścigowa 31

Dzienne domy pomocy

- 1 Dzienny Dom Pomocy Społecznej Nr 1, ul. Niecała 16 (w Zespole Ośrodków Wsparcia)
- 2 Dzienny Dom Pomocy Społecznej nr 2, ul. Pozytywistów 16 (w Zespole Ośrodków Wsparcia)
- 3 Centrum Usług Socjalnych, ul. Lwowska 28 (w Zespole Ośrodków Wsparcia)
- 4 Dzienny Ośrodek Adaptacyjny dla Dzieci Specjalnej Troski, ul. Poturzyńska 1 (w Zespole Ośrodków Wsparcia)
- 5 Centrum Dziennego Pobytu dla Seniorów nr 1, ul. Poturzyńska 1 (w Zespole Ośrodków Wsparcia)
- 6 Centrum Dziennego Pobytu dla Seniorów nr 2, ul. Maszynowa 2 (w Zespole Ośrodków Wsparcia)
- 7 Centrum Dziennego Pobytu dla Seniorów nr 3, ul. Pogodna 19 (w Zespole Ośrodków Wsparcia)
- 8 Klub Seniora, ul. Owocowa 6 (w Zespole Ośrodków Wsparcia)

Ośrodki wsparcia dla osób bezdomnych

- 1 Schronisko dla bezdomnych kobiet, ul. Bronowicka 3a
Całoroczna noclegownia dla bezdomnych kobiet, ul. Bronowicka 3a
Ośrodek wsparcia dla samotnych matek, ul. Bronowicka 3
- 2 Ośrodek Wsparcia dla Osób Bezdomnych, ul. Dolna Panny Marii 32
Sezonowe miejsca interwencyjne
- 3 Schronisko dla bezdomnych mężczyzn, ul. Garbarska 17
Sezonowe miejsca interwencyjne
- 4 Sezonowa noclegownia dla bezdomnych mężczyzn, ul. Abramowicza 2F
- 5 Całoroczna noclegownia dla bezdomnych mężczyzn, ul. Młyńska 8
- 6 Ośrodek wsparcia dla samotnych matek i kobiet w ciąży, ul. Chmielowskiego 9

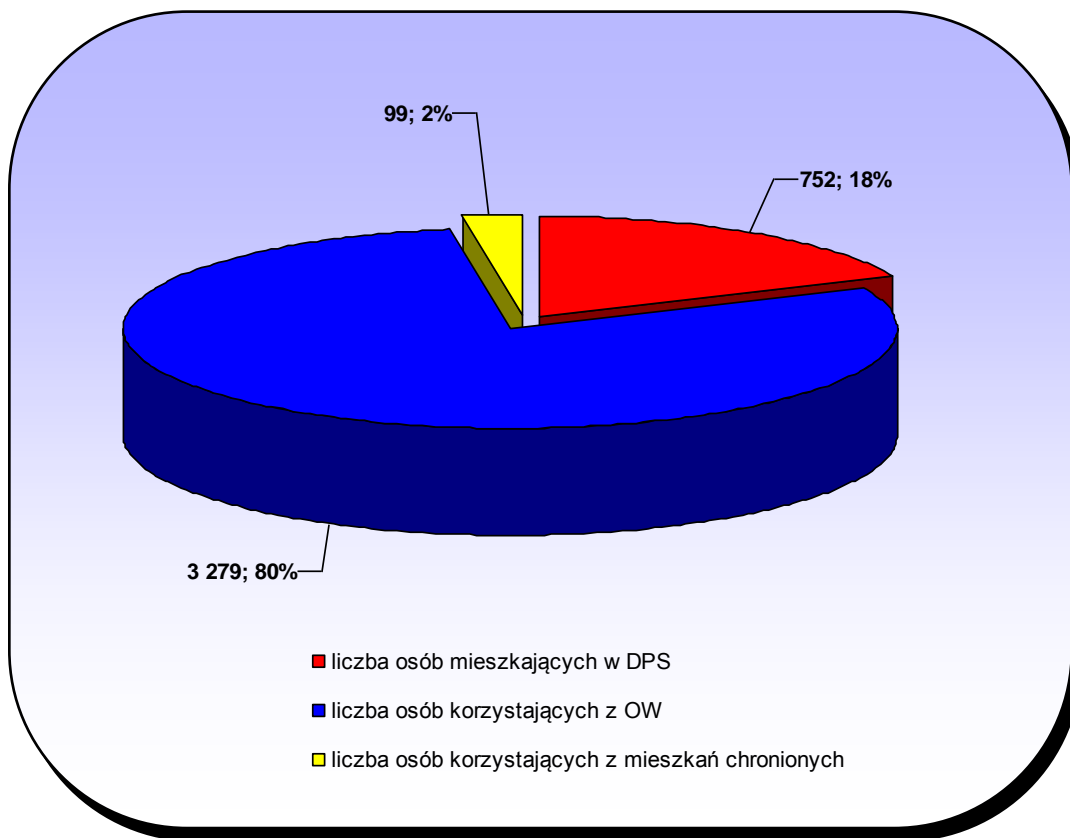
Kluby samopomocy

- 1 Klub Samopomocy "Przystań", ul. Nałkowskich 78
- 2 Klub Samopomocy "Galeria", ul. Pozytywistów 16
- 3 Klub Samopomocy "Misericordia", ul. Abramowicka 2
- 4 Klub Samopomocy „Absolwent”, ul. Spółdzielczości Pracy 65

Inne ośrodki wsparcia

- 1 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, ul. Bazyljanówka 44
- 2 Ośrodek Wsparcia Dom Dzieci Benjamin, ul. Zbożowa 22a
- 3 Świetlica dla Seniorów, ul. Puchacza 6

Wykres 14. Liczba osób, objętych wsparciem przez domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, mieszkania chronione w 2013 roku.

Źródło: Opracowanie własne MOPR

1. Domy pomocy społecznej

Domy pomocy społecznej oferują łącznie 606 miejsc, z których w 2013 roku skorzystały 752 osoby. Ośrodki wsparcia dysponują 1 308 miejscami, z których w 2013 roku skorzystało 3 279 osób. Średni okres oczekiwania na miejsce w domu pomocy społecznej wynosił około sześciu miesięcy. Na dzień 31 grudnia 2013 roku na umieszczenie w domach pomocy społecznej oczekiwało łącznie 157 osób w tym:

- do DPS im. M.T. z Kalkuty – 32 osoby,
- do DPS „Kalina” – 35 osób,
- do DPS im. W. Michelisowej – 10 osób,
- do DPS dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie – 16 osób,
- do DPS „Betania” – 21 osób,
- do Prawosławnego DPS Diecezji Lubelsko - Chełmskiej – 11 osób,
- do DPS z siedzibą w Lublinie przy ul. Ametystowej – 32 osoby.

Tabela 19. Domy pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Miasta Lublin.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby		
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ						
Liczba placówek	1	7	7	7	9	
Liczba miejsc	2	606	606	606	706	
Liczba osób korzystających	3	748	753	752	883	

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 20. Wydatki na domy pomocy społecznej (w zł).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok oceny 2013	Potrzeby	
		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ			
Wartość nakładów ogółem: ²²	27 737 444,62	30 113 925,00	40 113 925,00
W tym:			
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	27 737 444,62	30 113 925,00	40 113 925,00
Dotacje z budżetu państwa	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Na terenie Lublina nie funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych. W związku z powyższym, osoby wymagające umieszczenia w domu pomocy tego typu (często na podstawie postanowienia sądowego) kierowane są poza

²² Wykazane wydatki za lata 2013 – 2014 dotyczą kosztów funkcjonowania domów pomocy społecznej działających na terenie Miasta Lublin. Nie uwzględniono kosztów umieszczenia osób z gminy lublin w domach pomocy społecznej znajdujących się na terenie innych powiatów. Dla roku 2015 uwzględniono szacunek uruchomienia 2 domów pomocy społecznej.

Lublin. Aktualnie (stan na dzień 01.03.2014 r.) do domów pomocy w terenie, skierowanych jest 101 osób zaburzonych psychicznie. Gmina Lublin zgodnie z art.62 ust 2 o pomocy społecznej przekazuje opłatę za tych mieszkańców na konto właściwego domu pomocy społecznej. W roku 2013 Gmina Lublin zapłaciła za pobyt osób zaburzonych psychicznie kwotę 1 546 959,90 zł. Aby zapewnić pobyt osobom z zaburzeniami psychicznymi w domu pomocy społecznej na terenie Lublina i ograniczyć dofinansowanie domów pomocy społecznej na terenie innych powiatów, należy rozważyć utworzenie w Mieście takiego typu domu.

Zakładając utworzenie w 2015 roku na terenie Lublina Domu Pomocy Społecznej przeznaczonego dla 50 osób psychicznie chorych, należy przewidzieć koszty związane z jego powstaniem w wysokości ok. 5 000 000 zł.

Ponadto w związku z długim oczekiwaniem na miejsce w lubelskich domach pomocy społecznej, w celu zapewnienia opieki całodobowej osobom pilnie jej potrzebującym, osoby w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chore są kierowane do domów pomocy społecznej na terenie innych powiatów. Aktualnie (stan na dzień 01.03.2014r.) do domów pomocy w terenie skierowanych jest 145 osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych. W roku 2013 Gmina Lublin zapłaciła za pobyt w/w osób kwotę 2 809 494,31 zł.

Zakładając utworzenie w 2015 roku na terenie Lublina Domu Pomocy Społecznej przeznaczonego dla 50 osób w podeszłym wieku oraz dla osób przewlekle somatycznie chorych, należy przewidzieć koszty związane z powstaniem w wysokości ok. 5 000 000 zł.

Za utworzeniem w/w domów pomocy, oprócz aspektu ekonomicznego, przemawia fakt, iż osoby będące mieszkańcami Lublina, będą przebywać w domu pomocy w swoim rodzinnym mieście. Ma to ogromne znaczenie dla członków najbliższej rodziny pensjonariusza. Dojazd do domów pomocy, usytuowanych na terenie innych powiatów, jest niejednokrotnie utrudniony z powodu znacznego oddalenia od Lublina i złego stanu zdrowia członków rodziny.

Rekomendacje

- **utworzenie domu pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,**
- **utworzenie domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób przewlekle somatycznie chorych.**

2. Ośrodki wsparcia

Z pomocy w ośrodkach wsparcia w 2013 roku skorzystało ogółem 3 279 osób, w tym 1 188 osoby korzystały z pomocy w ośrodkach prowadzonych przez Miasto Lublin, a 2 099 osób z pomocy w ośrodkach prowadzonych przez podmioty niepubliczne.

W odpowiedzi na potrzeby środowiska lokalnego w 2013 roku oferta placówek skierowana do mieszkańców Miasta Lublin została wzbogacona o nowopowstałe, a w już funkcjonujących placówkach zwiększano liczbę miejsc.

Od listopada 2013 roku rozpoczął działalność Klub dla Seniorów, z siedzibą przy ul. Owocowej 6. Klub swoją ofertę skierował do 15 osób w podeszłym wieku pragnących żyć w sposób aktywny, chcących jak najdłużej zachować swoją niezależność i samodzielność.

Od 1 grudnia 2013 roku zwiększono o 17 liczbę miejsc w środowiskowych domach samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi:

- w Środowiskowym Domu Samopomocy "Misericordia" o 15 miejsc;
- w Środowiskowym Domu Samopomocy "Serce" o 2 miejsca.

W marcu 2014 roku podmioty prowadzące środowiskowe domy samopomocy w ramach rozwoju sieci ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, złożyły wnioski o zwiększenie ilości miejsc:

- w Środowiskowym Domu Samopomocy „Kalina” o 3 miejsca,
- w Środowiskowym Domu Samopomocy „Akademia Artystyczna” o 5 miejsc.

Dyrekcja Zespołu Ośrodków Wsparcia, w strukturę którego w 2014 roku wszedł Ośrodek Wsparcia dla Osób Niepełnosprawnych „Benjamin”, złożyła wniosek o przekształcenie ośrodka w Środowiskowy Dom Samopomocy Typu B i C dla 40 osób.

Ponadto Lubelskie Stowarzyszenie Alzheimerowskie złożyło wniosek o utworzenie Klubu Samopomocy dla 15 osób z Chorobą Alzheimera oraz schorzeniami pokrewnymi.

Tabela 21. Ośrodki wsparcia.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓLEM						
Liczba placówek	1	33	36	36	37	38
Liczba miejsc	2	1 269	1 296	1 308	1323	1350
Liczba osób korzystających	3	2 968	3 691	3 279	3 327	3 369
W TYM:						

ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY						
Liczba placówek	4	8	8	8	8	9
Liczba miejsc	5	349	370	387	387	435
Liczba osób korzystających	6	442	480	500	500	548
DZIENNE DOMY POMOCY						
Liczba placówek	7	3	5	6	7	7
Liczba miejsc	8	226	237	237	252	252
Liczba osób korzystających	9	280	319	313	328	328
NOCLEGOWNIE, SCHRONISKA I DOMY DLA OSÓB BEZDOMNYCH						
Liczba placówek	10	8	8	8	8	8
Liczba miejsc	11	208	208	208	208	208
Liczba osób korzystających	12	611	658	670	670	670
KLUBY SAMOPOMOCY						
Liczba placówek	13	3	4	4	4	5
Liczba miejsc	14	45	55	55	55	70
Liczba osób korzystających	15	630	602	420	420	435
ŚWIETLICA DLA SENIORÓW						
Liczba placówek	16	1	1	1	1	1
Liczba miejsc	17	10	10	10	10	10
Liczba osób korzystających	18	50	42	50	50	50
OŚRODKI WSPARCIA DLA DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH						
Liczba placówek	19	2	2	2	2	1
Liczba miejsc	20	91	76	71	71	35
Liczba osób korzystających	21	102	99	89	89	53
OŚRODKI WSPARCIA DLA SAMOTNYCH MATEK						
Liczba placówek	22	2	2	2	2	2
Liczba miejsc	23	80	80	80	80	80
Liczba osób korzystających	24	137	142	135	135	135
SPECJALISTYCZNY OŚRODEK WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE						
Liczba placówek	25	1	1	1	1	1
Liczba miejsc	26	25	25	25	25	25
Liczba osób korzystających	27	73	62	39	39	39
KUCHNIA DLA UBOGICH						
Liczba placówek	28	1	1	1	1	1
Liczba miejsc	29	85	85	85	85	85
Liczba osób korzystających	30	85	687	500	500	500
POZOSTAŁE OŚRODKI WSPARCIA (CAŚ, CAiRS, DOWdB, Bank Żywności)						
Liczba placówek	31	4	4	3	3	3

Liczba miejsc	32	150	150	150	150	150
Liczba osób korzystających	33	558	600	563	596	611

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Najliczniejszą grupę korzystającą z usług ośrodków wsparcia stanowiły osoby z zaburzeniami psychicznymi, korzystające z usług w środowiskowych domach samopomocy i klubach samopomocy. W dwunastu tego typu placówkach wsparcie otrzymały 920 osób.

Drugą pod względem liczebności grupą, były osoby przebywające w schroniskach i noclegowniach dla bezdomnych. W okresie sprawozdawczym pomocy w formie schronienia udzielono 670 osobom w ośmiu prowadzonych placówkach. Nie przewiduje się uruchomienia dodatkowych miejsc noclegowych w latach następnych. Mając na względzie warunki pogodowe na początku 2013 roku, podjęto decyzję o ewentualnym przedłużeniu funkcjonowania trzech okresowych noclegowni z 5 do 7 miesięcy. Koszt wydłużenia okresu ich funkcjonowania o dwa miesiące oszacowano na ok. 64 000 zł. Wnioskowano w projekcie budżetu o kwotę 60 000 zł. Kwota 60 000 zł została przyznana i pozostaje w dyspozycji MOPR. W związku z łagodnymi warunkami pogodowymi w I kwartale roku 2014 służby społeczne będą wnikliwie rozważać zasadność wydłużenia funkcjonowania trzech okresowych noclegowni. W przypadku występowania niskich temperatur w październiku 2014 roku, noclegownie mogą zostać wcześniej uruchomione.

Dotacja na prowadzenie schroniska w 2013 roku dla bezdomnych mężczyzn przy ul Garbarskiej 17 w 2013 roku została zwiększona o kwotę 102 000 zł. Zwiększenie wynika z konieczności częściowej zmiany profilu schroniska poprzez utworzenie 8 miejsc dla niepełnosprawnych i okresowo niesamodzielnych bezdomnych mężczyzn. Obecnie osoby takie kierowane są do schronisk przystosowanych dla osób niepełnosprawnych poza Miasto Lublin, w których miesięczny koszt pobytu wynosi ok. 1 500 zł albo do Domu Pomocy Społecznej. Średni koszt pobytu mieszkańca w lubelskich domach pomocy społecznej wynosi 3 227 zł miesięcznie. Szacunkowy roczny koszt skierowania 5 osób bezdomnych niepełnosprawnych poza Lublin wynosi 90 000 zł. W Domu Pomocy Społecznej bezdomni przebywają krótko (często mają uchylane decyzje), łamią regulamin placówki, swoim zachowaniem stwarzają zagrożenie dla innych mieszkańców w podeszłym wieku, nie korzystają z usług oferowanych przez Dom. Z kwoty 102 000 zł kwota 45 000 zł przeznaczona zostanie na remont przystosowujący pomieszczenia jednej kondygnacji w/w placówki dla osób niepełnosprawnych oraz zakup niezbędnego wyposażenia. Kwota 57 000 zł

przeznaczona zostanie na zatrudnienie 3 osób w systemie zmianowym sprawujących opiekę nad skierowanymi osobami.

Na podstawie art. 49 ust. 1, 2 i 3 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych, mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Jeżeli osoba bezdomna przebywa w schronisku lub domu dla bezdomnych, indywidualny program wychodzenia z bezdomności może być opracowany przez pracownika socjalnego zatrudnionego w tej placówce. W 2013 roku, w Ośrodkach Wsparcia na terenie miasta Lublin realizowane były indywidualne programy wychodzenia z bezdomności, którymi objęto 21 bezdomnych osób.

Tabela 22. Wydatki na ośrodki wsparcia funkcjonujące na terenie Miasta Lublin²³.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok oceny 2013	Potrzeby	
		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁEM			
Wartość nakładów ogółem	11 460 844,03	11 137 510,00	11 541 962,00
W tym:			
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	5 976 405,03	5 965 510,00	5 726 246,00
Dotacje z budżetu państwa	5 484 439,00	5 172 000,00	5 815 716,00
W TYM:			
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY			
Wartość nakładów ogółem	4 879 139,00	4 604 700,00	5 175 516,00
W tym:			
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	0,00	0,00	0,00
Dotacje z budżetu państwa	4 879 139,00	4 604 700,00	5 175 516,00 ²⁴
DZIENNE DOMY POMOCY			
Wartość nakładów ogółem	3 896 405,03 ²⁵	3 671 320,00	3 854 886,00 ²⁶

²³ z wyłączeniem Centrum Aktywności Środowiskowe, Centrum Aktywizacji i Rozwoju Seniorów oraz Dziennego Ośrodka Wsparcia dla Bezdomnych będących komórkami organizacyjnymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie.

²⁴ W wartości nakładów ujęto zwiększenie liczby miejsc w SDS-ach – o 8 i przekształcenie OW Benjamin w SDS. Przyjęto średnią na miejsce 991 zł, czyli 48 x 991 x 12 daje kwotę 570 816,00 zł

²⁵ W wartości nakładów uwzględniono również koszty poniesione przez Dzienny Ośrodek Adaptacyjny dla Dzieci Specjalnej Troski wchodzący w skład Zespołu Ośrodków Wsparcia. ZOW ma wspólny budżet na wszystkie zadania gminne

²⁶ zwiększenie o 5% w stosunku do roku 2014

W tym:			
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	3 896 405,03	3 671 320,00	3 854 886,00
Dotacje z budżetu państwa	0,00	0,00	0,00
NOCLEGOWNIE, SCHRONISKA I DOMY DLA OSÓB BEZDOMNYCH			
Wartość nakładów ogółem	955 000,00	1 057 000,00	1 109 850,00 ³
W tym:			
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	955 000,00	1 057 000,00	1 109 850,00
Dotacje z budżetu państwa	0,00	0,00	0,00
KLUBY SAMOPOMOCY			
Wartość nakładów ogółem	267 300,00	267 300,00	340 200,00 ²⁷
W tym:			
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	0,00	0,00	0,00
Dotacje z budżetu państwa	267 300,00	267 300,00	340 200,00
INNE²⁸			
Wartość nakładów ogółem	1 463 000,00	1 537 190,00	1 061 510,00 ²⁹
W tym:			
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	1 125 000,00	1 237 190,00	761 510,00
Dotacje z budżetu państwa	338 000,00	300 000,00	300 000,00

Rekomendacje:

- **kontynuacja działań mających na celu przedłużenie funkcjonowania trzech okresowych noclegowni z 5 do 7 miesięcy, w odpowiedzi na niekorzystne warunki pogodowe,**
- **systematyczne zwiększanie liczby miejsc w Środowiskowych Domach Samopomocy i Klubach Samopomocy,**
- **kontynuowanie realizacji indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności obejmujących osoby przebywające w schroniskach.**

²⁷ ujęto uruchomienie Klubu Samopomocy dla 15 osób przy ŚDS Mefazja , średnia 405 zł na miejsce – kwota 72 900 zł

²⁸ Ujęto: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia Dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek wsparcia dla samotnych matek, Ośrodek wsparcia dla samotnych matek i kobiet w ciąży, Ośrodek Wsparcia Dom Dzieci Benjamin, Świetlica dla seniorów.

²⁹ w wartości nakładów nie ujęto kwoty na prowadzenie OW Benjamin, którą ujęto w SDS - ach

3. Ośrodki wsparcia funkcjonujące w ramach MOPR Lublin

Centrum Aktywizacji i Rozwoju Seniorów

Centrum Aktywizacji i Rozwoju Seniorów, zwane dalej „Centrum Seniorów”, jest komórką organizacyjną Ośrodka o statusie działu, funkcjonującą w strukturach Filii nr 5 Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Centrum Seniorów wykonuje swoje zadania na zasadach, w formach oraz trybach przewidzianych w przepisach prawa dla ośrodków wsparcia. Ośrodek przeznaczony jest dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, której nie mogą rozwiązać przy pomocy własnych środków, możliwości i uprawnień, a w szczególności przeznaczone jest dla następujących grup społecznych: osób w wieku emerytalnym, osób niepełnosprawnych niepracujących, których stan zdrowia pozwala na samodzielne funkcjonowanie. Zadaniem Centrum Seniorów jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb psychospołecznych i bytowych osób, aktywizacja i wspieranie ich w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej w celu zachowania lub odzyskania przez nich możliwości sprawnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania i środowisku. Ośrodek czynny jest od poniedziałku do piątku za wyjątkiem dni świątecznych w godz. 8.00 - 16.00 w poniedziałki, środy, czwartki i piątki, zaś we wtorki w godz. 10.00 - 18.00.

Z pakietu usług w roku 2013 skorzystało 25 osób, które zawarły kontrakt. Większość z uczestników zajęć to osoby samotne. Uczestnicy w większości borykają się ze złym stanem zdrowia, poczuciem pustki i brakiem uczestnictwa w życiu społecznym. Odpowiedzią na te problemy jest oferta Centrum Seniorów, które realizuje zadania poprzez usługi pół-stacjonarne.

W roku sprawozdawczym z organizowanych przez Ośrodek spotkań otwartych skorzystało dodatkowo ok. 70 osób starszych ze środowiska lokalnego oraz miasta Lublina.

Tabela 23. Zasoby instytucjonalne - Centrum Aktywizacji i Rozwoju Seniorów

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
POZOSTAŁE OŚRODKI WSPARCIA -CAiRS						
Liczba placówek	1	1	1	1	1	1
Liczba miejsc	2	30	30	30	30	30
Liczba osób korzystających	3	125	119	95	120	120

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Pakiet usług i zajęć realizowanych w Centrum:

- usługi wspomagająco – aktywizujące (zajęcia: psychologiczne, manualno – plastyczne, muzyczne, kulinarne, ogrodnicze oraz inne zajęcia terapeutyczno – rozwijające, zgodnie z harmonogramem zajęć, organizacja czasu wolnego),
- usługi prozdrowotne (rehabilitacja leczniczo - usprawniająca, masaże),
- usługi bytowe (obiady).

Przewiduje się wzrost liczby osób korzystających z usług CAiRS w 2014 o 26 %, w stosunku liczby osób objętych pomocą w roku oceny tj o 25 osób (w tym 5 klientów kontraktowych).

Zasoby finansowe za rok 2013 w łącznej wysokości 201 527 zł zaspokoily główne potrzeby Ośrodka. Niższe środki finansowe pozostające w dyspozycji na rok 2014 przekładają się na mniejsze możliwości prowadzenia zajęć. W szczególności widoczne są problemy z zakupem wystarczającej ilości materiałów do zajęć. W związku z powyższym nastąpiła konieczność rezygnacji z ich części. W roku 2015 przewiduje się przeprowadzenie modernizacji pomieszczeń na łączną kwotę 4200 zł. Planowane zwiększenie zasobów finansowych na rok 2015 pozwoli na utrzymanie oferty zajęć na stałym poziomie oraz przeprowadzenia wyżej opisanej modernizacji.

Tabela 24. Koszt funkcjonowania ośrodka.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok oceny 2013	Potrzeby	
			Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
OŚRODKI WSPARCIA - CAiRS				
Wartość nakładów ogółem	1	201 527	178 400	190 000
W tym:				
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	2	188 587	178 400	190 000
Dotacje z budżetu państwa	3	12 940	0	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 25. Średniomiesięczne koszty funkcjonowania.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp.	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT NA 1 OSOBĘ KORZYSTAJACĄ LUB UCZESTNICZĄCĄ W ZAJĘCIACH						
Ośrodek wsparcia CAiRS	1	126 zł	143 zł	177 zł	124 zł	132 zł

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Bezdomnych

Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Bezdomnych z siedzibą przy ul. Młyńskiej 18 jest placówką o charakterze wsparcia dziennego, funkcjonującą w strukturze Filii Nr 5 MOPR, realizującą wszechstronną pomoc zmierzającą do ograniczania problemu bezdomności, jako syndromu wykluczenia społecznego oraz niwelowania jej skutków.

Ośrodek funkcjonuje przez cały rok i umożliwia pobyt w nim od poniedziałku do piątku z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy. Tutejsza placówka jest czynna w godzinach 8:00 – 18:00 w okresie od 01.XI.2014 do 31.III.2014 r lub w godzinach 8:00 – 16:00 w okresie od 01.IV.2014 do 31.XI.2014 r. W okresie jesienno - zimowym, jeżeli uzasadniają to warunki atmosferyczne na wniosek Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie ośrodek może być czynny dodatkowo w soboty oraz niedziele w godzinach 9.00 – 14.00.

Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Bezdomnych wypełniając zakładane zadania umożliwia osobom bezdomnym skorzystanie z następujących usług:

- udzielanie wsparcia w oparciu o obowiązujące przepisy prawa,
- prowadzenie pracy socjalnej przy wykorzystaniu narzędzi i instrumentów aktywizujących,
- profilaktyka pogłębienia dysfunkcji prowadzona na podstawie diagnozy indywidualnych potrzeb i możliwości
- zajęcia świetlicowe (telewizja, punkt biblioteczny, prasa),
- spotkania integracyjne, kulturalne i okolicznościowe,
- możliwość korzystania z zaplecza higieniczno - pralniczego oraz kuchennego.

W 2013 roku z usług Dziennego Ośrodka Wsparcia skorzystały łącznie 278 osoby z 300 rodzin, w tym 2 dzieci. Liczba osób korzystających z pomocy Ośrodka na przestrzeni ostatnich lat systematycznie wzrasta. W 2013 roku liczba osób nieznacznie zmniejszyła się co spowodowane było krótkim okresem zimowym. Tutejszy Ośrodek planuje w kolejnych latach wzrost liczby klientów.

Tabela 26. Zasoby instytucjonalne - Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Bezdomnych.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
POZOSTAŁE OŚRODKI WSPARCIA - DOWdB						
Liczba placówek	1	1	1	1	1	1
Liczba miejsc	2	40	40	40	40	40
Liczba osób korzystających	3	286	302	278	310	325

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Metoda pracy socjalnej z wykorzystaniem narzędzia, jakim jest kontrakt socjalny prowadzona jest nieregularnie. Wynika to ze specyfiki klientów Dziennego Ośrodka Wsparcia dla Bezdomnych, z którymi można przeprowadzać systematyczne działania najczęściej w okresie jesienno-zimowym, kiedy to z uwagi na złe warunki atmosferyczne, zakończenie prac polowych i sezonowych, następuje zwiększenie liczby klientów systematycznie korzystających z pomocy i usług ośrodka. Cele, jakie można byłoby osiągać za pomocą kontraktu socjalnego są osiąmane w codziennej pracy z klientem poprzez ustną umowę. Zazwyczaj dotyczy to drobnych, aczkolwiek ważnych spraw, związanych z utrzymaniem higieny osobistej, podjęcia leczenia lub zdiagnozowania schorzeń, wyrobienia dowodu osobistego, zarejestrowania się w Miejskim Urzędzie Pracy, utrzymania trzeźwości.

Ponadto Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Bezdomnych realizuje Indywidualne Programy Wychodzenia z Bezdomności, które są narzędziem wspomagające pomoc w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej jaką jest bezdomność. Planowane jest, aby kontrakty socjalne oraz indywidualne programy wychodzenia z bezdomności były narzędziami pracy częściej wykorzystywanymi przez pracowników socjalnych z jednoczesnym motywowaniem klientów do przyjęcia określonego porozumienia z wyszczególnieniem terminów i podejmowanych obustronnych działań. Zastosowanie powyższych narzędzi pracy socjalnej pozwoli na zwiększenie skuteczności podejmowanych działań socjalnych, a w konsekwencji poprawę sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 27. Koszt funkcjonowania Dziennego Ośrodka Wsparcia dla Bezdomnych.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok oceny		Potrzeby	
		2013	Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Bezdomnych				
Wartość nakładów ogółem	1	300 000	330 000	330 000
W tym:				
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	2	300 000	330 000	330 000
Dotacje z budżetu państwa	3	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Biorąc pod uwagę, iż wzrost przewidywanej liczby osób objętych wsparciem Ośrodka, faktyczne potrzeby na utrzymanie ośrodka w 2014 roku szacuje się na 330 000 zł.

Tabela 28. Średniomiesięczny koszt funkcjonowania.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp.	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT NA 1 OSOBĘ KORZYSTAJĄCĄ LUB UCZESTNICZĄCĄ W ZAJĘCIACH						
Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Bezdomnych	1	b d	96 zł	90 zł	89 zł	85 zł

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Centrum Aktywności Środowiskowej

Centrum Aktywności Środowiskowej jest komórką organizacyjną Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie, funkcjonującą w strukturach Filii Nr 2. Jest ośrodkiem wsparcia o zasięgu lokalnym, powołanym do realizacji zadań samorządu gminnego Miasta Lublin, w zakresie udzielania pomocy osobom i rodzinom z grup szczególnego ryzyka, zagrożonym wykluczeniem społecznym. Misją Centrum Aktywności Środowiskowej jest animowanie i tworzenie wielopłaszczyznowej sieci wsparcia społeczności mieszkającej przy ul. Antoniny Grygowej poprzez działania profilaktyczne oraz dbałość o pozytywny wizerunek i estetykę osiedla w celu zapobiegania skutkom wykluczenia społecznego.

Głównym celem działalności Centrum Aktywności Środowiskowej jest ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego, w szczególności:

1) podejmowanie działań na rzecz integracji środowiska lokalnego poprzez inicjowanie wspólnych akcji i wydarzeń lokalnych we współpracy z partnerami społecznymi,

2) aktywizowanie i mobilizowanie mieszkańców do rozwiązywania indywidualnych, grupowych i środowiskowych problemów poprzez organizacje spotkań z osobami dotkniętymi różnego typu problemami oraz pomoc w organizacji działalności grup wsparcia i samopomocy,

3) prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej dla osób dorosłych i młodzieży w celu podnoszenia ich umiejętności i kompetencji osobistych, społecznych i zawodowych,

4) wspieranie rodziny w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez zapewnienie opieki wychowawczej dzieciom i młodzieży, pomoc w nauce, stwarzanie warunków do rozwijania zainteresowań i uzdolnień oraz organizację czasu wolnego,

5) zapewnienie pomocy rodzinie, dzieciom i młodzieży sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami poprzez organizację zajęć profilaktycznych, socjoterapeutycznych, korekcyjnych i terapeutycznych,

6) udzielanie doraźnej i kompleksowej pomocy osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych, które wynikają z dysfunkcji życia rodzinnego, sytuacji kryzysowych o charakterze nagłym lub losowym,

7) udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową.

Uczestnikami Centrum Aktywności są zarówno osoby dorosłe jak również dzieci i młodzież z ośmiu bloków socjalnych, przy ul. Antoniny Grygowej. Podstawę uczestnictwa w zajęciach Grup Wsparcia, stanowi kontrakt socjalny zawarty pomiędzy pracownikiem socjalnym, a rodzicem dziecka określający zakres wsparcia. W roku 2013 z usług Centrum Aktywności Środowiskowej skorzystało łącznie 166 osób z czego 77 osób to dzieci i młodzież uczestnicząca w grupach wsparcia.

Tabela 29. Zasoby instytucjonalne - Centrum Aktywności Środowiskowej

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
POZOSTAŁE OŚRODKI WSPARCIA - CAŚ						
Liczba placówek	1	1	1	1	1	1
Liczba miejsc	2	80	80	80	80	80
Liczba osób korzystających	3	195	179	166	166	166

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Skupisko bloków socjalnych przy ul. A. Grygowej 4 usytuowane jest na obrzeżach Miasta Lublin. Na mieszkania zaadaptowano budynki byłego hotelu robotniczego Zakładów Metalurgicznych. Osiem bloków jednopiętrowych zajmuje terytorialnie niewielki obszar. Według danych meldunkowych, w 222 lokalach na stałe zameldowanych jest 856 osób.

Oddzielnym problemem mieszkańców są wysokie, niewspółmierne do standardu lokali, opłaty związane z użytkowaniem mieszkań. Na danym terenie nie ma instalacji gazowej, a wszystkie urządzenia działają z wykorzystaniem energii elektrycznej. Dodać do tego należy ubogą infrastrukturę, brak placówek handlowych, usługowych, oświatowych, służby zdrowia, placu zabaw dla dzieci.

Alienacja infrastrukturalna i społeczna spowodowała, że osiedle i jego mieszkańcy byli postrzegani, jako skupisko marginesu społecznego, międzypokoleniowej transmisji ubóstwa, dziedziczenia społecznie nieakceptowanych norm i wartości. Taki obraz ul. A. Grygowej zamykał drogę osobom podejmującym próby zatrudnienia się. Dzieci niechętnie przyjmowane były do przedszkoli i szkół. W związku z powyższym niezbędne było utworzenie i aktywne funkcjonowanie lokalnej koalicji/partnerstwa nieformalnego na rzecz niwelowania skutków wykluczenia społecznego w skład którego wchodzi: Regionalne Centrum Wolontariatu, Straż Miejska Miasta Lublin, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Miejska Policji w Lublinie, Wydział Żandarmerii Wojskowej, Zarząd i Rada Dzielnicy Felin. Wszystkie wymienione podmioty są partnerami nieformalnymi w zakresie przygotowania i realizacji wydarzeń o charakterze środowiskowym i deklarują dalszą współpracę oraz wsparcie w organizacji wydarzeń środowiskowych.

Ze szczegółowych analiz, sporządzonych za rok ubiegły wynika, że dominującym problemem było bezrobocie, które wystąpiło w 95 rodzinach (73,6%), następnie długotrwała lub ciężka choroba (55 rodzin - 42,6%) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (46 rodzin - 35,6%) i niepełnosprawność (44 rodziny – 34,1%). Bezrobocie, choroba i niepełnosprawność miały znaczący wpływ na sytuację finansową rodzin objętych pomocą – dochody poniżej kryterium ustawowego miało 98 rodzin (76%). W tym kontekście za niezbędne uznano kontynuację działań skierowanych na ponowną integrację ze społeczeństwem osób zagrożonych wykluczeniem, poprzez wdrażanie inicjatyw o charakterze wspólnotowym, opartych na zasadach dialogu, wzajemności, równorzędności.

Centrum Aktywności prowadzi programowe systematyczne i skoordynowane działania w oparciu o rozpoznane potrzeby środowiska, mobilizując i wydobywając lokalne zasoby.

Pracownicy Centrum Aktywności pełnią rolę animatorów społecznych. Tworzą grupy samopomocowe i grupy wsparcia, włączają do współpracy wolontariat. Wspierają projekty lokalnej zmiany, poszukują partnerów do rozwiązywania problemów społecznych. W Centrum Aktywności od 2008 roku jest wdrażany Program Aktywności Lokalnej realizowany w ramach Projektu Systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W wyniku tych działań powstała m.in. Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna Cztery Pory Roku, która aktywnie współpracowała w 2013 roku podczas realizacji działań o charakterze środowiskowym. W celu dalszej reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym rekomendujemy wykorzystanie potencjału drzemiącego w społeczności lokalnej poprzez dalszą realizację Programów Aktywności Lokalnej.

Głównym problemem, z perspektywy Centrum Aktywności, wpływającym realnie na osłabienie podejmowanych działań o charakterze readaptacyjnym, jest zbyt małe zaangażowanie we współpracę rodziców i opiekunów dzieci i młodzieży. Problem wydaje się być tym bardziej poważny, że brak właściwej współpracy powoduje umacnianie się postaw dewaloryzujących potrzebę wspólnego działania na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Zbyt małe zaangażowanie rodziców i opiekunów skutkuje upowszechnianiem się niekorzystnych wzorców, przynosząc negatywne skutki zarówno w procesie wychowawczym i edukacyjnym dzieci i młodzieży - podopiecznych Centrum. Wydaje się, że rekomendowanym działaniem skierowanym na rozwiązanie tej sytuacji mogłoby być intensyfikowanie działań skierowanych na podniesienie skuteczności egzekwowania zobowiązań, wynikających z treści zawieranych przez pracowników socjalnych indywidualnych kontraktów socjalnych (w 2013 roku zawarto 52 kontraktów socjalnych).

Kadra CAŚ wdraża zindywidualizowane działania, aktywujące rodziców i opiekunów podczas bezpośrednich kontaktów jak również wizyt w środowisku domowym. Z perspektywy kilkuletniej działalności placówki rysuje się wyraźna preferencja rodziców do indywidualnych spotkań z kierownikiem oraz wychowawcami i specjalistami Centrum Aktywności, w opozycji do realizacji inicjatyw o charakterze zespołowym. Istotnym elementem oddziaływań indywidualnych jest zatem ukierunkowywanie procesu wspomagania

rozwoju kompetencji społecznych przez propagowanie i upowszechnianie postaw gotowości do współpracy w grupie.

Centrum Aktywności Środowiskowej przejęło w dużej mierze funkcje wychowawcze i edukacyjne, przy braku na terenie osiedla, innych ośrodków o charakterze oświatowym, czy też kulturalno - oświatowym. Rok 2013 był znamieny z uwagi na fakt aktywnego włączenia się Dzielnicowego Domu Kultury „Bronowice” do współpracy z Centrum Aktywności i stworzenia warunków dla wszystkich mieszkańców do bezpłatnego korzystania z bogatej oferty programowej

Zadania o charakterze wychowawczym i edukacyjnym, realizowane przez Centrum Aktywności Środowiskowej, wychodzą naprzeciw tym oczekiwaniom i są bardzo wysoko oceniane przez współpracujące z Centrum Aktywności szkoły. W 2013 roku Centrum współpracowało z 17 szkołami (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie). Nadal prowadzona jest ścisła współpraca z przedstawicielami instytucji, organizacji pozarządowych w zakresie tworzenia lokalnej koalicji na rzecz niwelowania problemów społecznych w formie cyklicznych spotkań Zespołu Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka. Ewaluacja działań dokonywana jest na bieżąco, podczas spotkań roboczych kadry CAŚ z gronem nauczycieli i pedagogów ze szkół współpracujących. Rekomendowane jest zatem kontynuowanie aktywności Centrum także w tym obszarze.

Innowacyjną formą wzbogacenia oferty Centrum Aktywności w 2013 roku zasługującą na rekomendowanie tych działań w dłuższej perspektywie było niewątpliwie pozyskiwanie i zapraszanie do współpracy lokalnych przedsiębiorców. Dzięki ich ofiarności i podopieczni z Centrum Aktywności uczestniczyli w wycieczkach letnim w kraju i za granicą

Informacje zwrotne, uzyskiwane od podmiotów współpracujących, jak wspomniane już wyżej szkoły, kuratorzy, policja a nade wszystko społeczność lokalna upoważnia do rekomendacji kontynuowania działalności Centrum Aktywności w jej dotychczasowym kształcie, przy stałym wsparciu i nadzorze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

Tabela 30. Koszt funkcjonowania ośrodka.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok oceny	Potrzeby	
		2013	Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
OŚRODKI WSPARCIA - CAŚ				
Wartość nakładów ogółem	1	550 799	541 500	570 000
W tym:				
Środki Jednostki Samorządu Terytorialnego	2	550 799	541 500	570 000
Dotacje z budżetu państwa	3	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 31. Średniomiesięczny koszt funkcjonowania.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp.	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT NA 1 OSOBĘ KORZYSTAJĄCĄ LUB UCZESTNICZĄCĄ W ZAJĘCIACH						
Centrum Środowiskowej Aktywności	1	231 zł	259 zł	277 zł	272 zł	286 zł

Źródło: Opracowanie własne MOPR

IX. REHABILITACJA SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

W dziale ds. osób niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie realizowane są zadania finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, bezpośrednio skierowane do osób niepełnosprawnych oraz skierowane do nich za pośrednictwem organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

W ramach zadań bezpośrednich dofinansowywane są:

1. wyroby medyczne, będące przedmiotami ortopedycznymi, środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny,
2. turnusy rehabilitacyjne,
3. bariery techniczne, w komunikowaniu się i architektoniczne,
4. usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika,
5. obszary w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd”.

Zadaniami, finansowanymi ze środków PFRON, skierowanymi do osób niepełnosprawnych za pośrednictwem jednostek prawnych są natomiast:

1. warsztaty terapii zajęciowej,
2. sport, kultura, rekreacja i turystyka,
3. zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny,
4. zadania zlecane fundacjom i organizacjom pozarządowym.

Tabela 32. Środki finansowe PFRON oraz ich wykorzystanie, przeznaczone na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych w 2013 roku.

Lp.	Zadanie	Limit środków PFRON 2012	Limit środków PFRON 2013	Kwota wydatkowanych środków	Wykorzystanie środków PFRON w 2013 roku
1	Dofinansowanie kosztów utrzymania i działalności WTZ	3 994 920 zł	3 994 920 zł	3 994 920 zł	100,00%
2	Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	1 460 000 zł	420 000 zł	419 914 zł	99,97%
3	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	520 400 zł	271 241 zł	270 856 zł	99,85%
4	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	1 764 590 zł	1 305 532 zł	1 305 488 zł	99,99%

5	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych oraz usługi tłumacza języka migowego	852 880 zł	418 712 zł	389 157 zł	92,94%
6	Zadania zlecane fundacjom i organizacjom pozarządowym	200 000 zł	63 060 zł	63 043 zł	99,97%
7	Pilotażowy program „Aktywny samorząd”	524 274 zł	1 308 904 zł	1 286 150 zł	98,26%
	Razem:	9 317 064 zł	7 782 369 zł	7 729 528 zł	97,83%

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Realizacja zadań na rzecz osób niepełnosprawnych realizowanych przez dział ds. osób niepełnosprawnych MOPR w znacznej mierze uzależniona jest od limitu środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, który w latach 2010 – 2011 utrzymywał się na poziomie, który nie zabezpieczał potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców Lublina. Wysokość przyznanych środków w roku 2012 (9 592 790 zł) natomiast pozwoliła w dużej mierze zabezpieczyć potrzeby osób niepełnosprawnych w Lublinie. Limit taki pozwolił także na wydzielenie kwoty 200 000 zł na zadania zlecane w drodze otwartego konkursu ofert dla fundacji i organizacji pozarządowych. We wcześniejszych latach wydzielenie jakiegokolwiek kwoty na te cele przekraczało bowiem możliwości finansowe wynikające z przekazywanej kwoty PFRON. W latach 2013 i 2014 limit środków PFRON przekracza 7 mln zł. Taka wysokość środków nadal wymaga stosowania oszczędności na niektórych zadaniach samorządu powiatowego. Przyjęte zarządzeniem wewnętrznym zasady umożliwiają gospodarne dysponowanie dostępnymi środkami – zabezpieczone zostają elementarne potrzeby osób niepełnosprawnych np. dofinansowanie zakupu środków ortopedycznych i przedmiotów ortopedycznych oraz likwidacji barier technicznych, architektonicznych i w komunikowaniu się. Jednak, aby zapewnić osobom niepełnosprawnym dostęp do szerszego spektrum w ramach rehabilitacji zarówno społecznej, jak i zawodowej limit powyżej 9 mln zł zaspokajałby formalnie poprawne wnioski i merytorycznie zasadne potrzeby osób niepełnosprawnych.

Od 2012 roku do działu trafiają też środki PFRON przeznaczone na realizację pilotażowego programu „Aktywny samorząd”, który obejmuje programy, realizowane w poprzednich latach przez Lubelski Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Z roku na rok wysokość tych środków jest większa, ale również formuła ewaluuje i program jest poszerzany o nowe rozwiązania. Dużą rolę w programie „Aktywny samorząd” pełni moduł II, mający na celu wsparcie w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. Zadanie to obecnie przy zasobach kadrowych jest wydzielone na odrębny etat do

realizacji. W roku 2013 środki przekazane na program wynosiły ponad 1,3 mln zł, w 2014 roku natomiast już pierwsza transza środków wynosi niemal 1 mln zł. Zarząd PFRON przyznając środki ustosunkowuje się do złożonego zapotrzebowania, zatem potrzeby są w tym zakresie w dużej mierze zaspokojone. Środki te są ujęte łącznie wraz z zadaniami wynikającymi z limitu środków przekazywanych zgodnie z algorytmem w rozdziale 85311. Limit w wysokości powyżej 1 mln zł umożliwia płynnie prowadzić zadania programu.

Zobowiązania wynikające z finansowania warsztatów terapii zajęciowej nie są zagrożone i zarówno PFRON, jak i Gmina Lublin – miasto na prawach powiatu zabezpiecza wymagane na działanie WTZ-ów środki. Liczba osób zatrudnionych w WTZ nie ulega zmianie w stosunku do lat poprzednich, a także w przedziale prognozowanym nie zmieni się ten wskaźnik w związku z dość ustabilizowany stanem, określonym przez zakontraktowane terapeutyczne pracownie tematyczne w WTZ.

Zasoby w postaci warsztatów terapii zajęciowej nie wymagają zwiększenia. Obecnie w Lublinie jest 9 warsztatów i sprawują one opiekę nad 270 osobami niepełnosprawnymi z powodu upośledzenia umysłowego, dysfunkcji narządu ruchu i narządu wzroku oraz chorób psychicznych. Pomimo prób utworzenia nowego WTZ w Lublinie od kilku lat przedsięwzięcie to nie dochodzi do skutku. Nakłady, jakie musi uruchomić organizacja prowadząca warsztat terapii zajęciowej przekraczają dotychczasowe możliwości organizacji pozarządowych

Zobowiązania wynikające z finansowania warsztatów terapii zajęciowej nie są zagrożone i zarówno PFRON, jak i Gmina Lublin – miasto na prawach powiatu zabezpiecza wymagane na działanie WTZ-ów środki. Liczba osób zatrudnionych w WTZ nie ulega zmianie w stosunku do lat poprzednich, a także w przedziale prognozowanym nie zmieni się ten wskaźnik w związku z dość ustabilizowany stanem, określonym przez zakontraktowane terapeutyczne pracownie tematyczne w WTZ.

Tabela 33. Warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące na terenie Miasta Lublin.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ					
Liczba placówek	9	9	9	9	9
Liczba uczestników zajęć	270	270	270	270	270

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Zasoby w postaci warsztatów terapii zajęciowej nie wymagają zwiększenia. Obecnie w Lublinie jest 9 warsztatów i sprawują one opiekę nad 270 osobami niepełnosprawnymi z powodu upośledzenia umysłowego, dysfunkcji narządu ruchu i narządu wzroku oraz chorób psychicznych. Miasto wesprze każdą inicjatywę oddolną organizacji pozarządowych planujących utworzenie nowego WTZ, lecz pomimo prób utworzenia nowego WTZ w Lublinie od kilku lat przedsięwzięcie to nie dochodzi do skutku. Nakłady, jakie musi uruchomić organizacja prowadząca warsztat terapii zajęciowej przekraczają dotychczasowe możliwości organizacji pozarządowych

Realizowany był również „Program działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Miasta Lublin w latach 2008-2013” – środki pochodzą z budżetu Miasta Lublin, a ich wykorzystanie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34. – Wykorzystanie środków pochodzących z budżetu miasta, przeznaczonych na realizację „Programu działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Miasta Lublin w roku 2013”

Lp	Zadanie	Liczba uczestników	Plan	Wykonanie w 2013r. (w złotych)
1.	Organizacja akcji i realizacja programów upowszechniających wiedzę o przyczynach i skutkach powstawania niepełnosprawności oraz sposobach jej zapobiegania	145 000	30 000	30 000
2.	Świadczenie poradnictwa dla osób niepełnosprawnych	553	8 000	8 000
3.	Prowadzenie edukacyjnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	76	54 979	54 979
4.	Organizacja kursów i szkoleń przygotowujących do pracy z osobami niepełnosprawnymi	86	32 000	32 000
5.	Rehabilitacja osób niepełnosprawnych	180	138 000	138 000
6.	Integracja osób niepełnosprawnych z mieszkańcami Lublina	695	9 490	9 490
7.	Realizacja programów promujących osiągnięcia osób niepełnosprawnych	26 339	34 000	33 407,83
8.	Umożliwienie zdobycia nie zbędnego doświadczenia osobom niepełnosprawnym	25	40 000	40 000
9.	Udział Gminy Lublin – miasta na prawach powiatu w finansowaniu warsztatów terapii zajęciowej	270	441 904	441 904
RAZEM		173 224	788 373	787 780,83

Źródło: Opracowanie własne MOPR

X. MIESZKANIA CHRONIONE

W roku 2013 w dyspozycji pozostawało łącznie 28 mieszkań chronionych z 89 miejscami. Przeznaczone były w szczególności dla osób niepełnosprawnych i osób z zaburzeniami psychicznymi, cudzoziemców oraz usamodzielniających się wychowanków placówek i opuszczających rodziny zastępcze. Z pobytu w mieszkaniach chronionych w okresie sprawozdawczym skorzystało 99 osób.

Tabela 35. Ogólna liczba mieszkań chronionych.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby		
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie	
MIESZKANIE CHRONIONE						
Liczba placówek	1	28	28	28	28	
Liczba miejsc	2	89	90	89	79	
Liczba osób korzystających	3	102	101	99	90	

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Mieszkania chronione dla cudzoziemców

Na terenie miasta Lublin, w okresie objętym oceną funkcjonowały 3 mieszkania chronione przeznaczone dla co najmniej 4 rodzin cudzoziemskich.

Tabela 36. Mieszkania chronione dla cudzoziemców.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM					
Liczba placówek	3	3	3	3	3
Liczba miejsc	25	25	25	25	15
Liczba osób korzystających	31	22	24	24	15

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Do dyspozycji cudzoziemców w mieszkaniach było 25 miejsc. W 2013 roku z pobytu w lokalach skorzystały 24 osoby z 5 rodzin.

Tabela 37. Środki finansowe na prowadzenie mieszkań chronionych dla cudzoziemców (w zł).³⁰

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp.	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
852 – POMOC SPOŁECZNA						
85220- mieszkania chronione dla cudzoziemców	1	173 673,4	406 388,94	255 057,94	367 959,09	67 986,48

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 38. Średniomiesięczny koszt zasobu (w zł)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp.	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT NA 1 OSOBĘ KORZYSTAJACĄ LUB UCZESTNICZĄCĄ W ZAJĘCIACH						
Mieszkania chronione dla osób cudzoziemców	1.	467	1 539	886	1 278	378

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Prowadzenie mieszkań chronionych dla cudzoziemców finansowane było ze:

w roku 2011:

- środków finansowych własnych: 42 456,98 zł,
- środków finansowych własnych stanowiących wkład do realizowanych projektów: 31 321,45 zł,
- środków finansowych z EFU: 99 894,97 zł;

w roku 2012:

- środków finansowych własnych stanowiących wkład do realizowanych projektów: 101 597,24 zł,
- środków finansowych z EFU: 304 791,70 zł;

w roku 2013:

- środków finansowych własnych stanowiących wkład do realizowanych projektów: 63 764,49 zł,
- środków finansowych z EFU: 191 293,45 zł.

W roku 2014 środki finansowe na wydatki pomocy społecznej stanowiące wkład własny do realizowanych projektów to kwota: 91 989,77 zł, natomiast środki finansowe z EFU wyniosą 275 969,32 zł. Z uwagi na nie ubieganie się jeszcze o środki zewnętrzne na

³⁰ Środki finansowe na wydatki pomocy społecznej związane z utrzymaniem mieszkań chronionych dla cudzoziemców, uwzględniają wydatki na ich utworzenie, prowadzenie oraz podejmowanie inicjatyw wspierających proces integracji cudzoziemców jak: uczestnictwo w kursach i szkoleniach, uczestnictwo w stażach zawodowych, edukacja przedszkolna i pozaszkolna dzieci, wyjścia kulturalne itp. Wartość środków finansowych uwzględnia dofinansowanie z Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców oraz wkład własny do realizowanych projektów, których elementem jest funkcjonowanie mieszkań chronionych, jak również inne własne środki finansowe na wydatki pomocy społecznej, które były związane z funkcjonowaniem mieszkań chronionych dla cudzoziemców.

prowadzenie mieszkań chronionych w roku 2015 w koszcie prowadzenia mieszkań uwzględniono tylko wydatki gminy.

Należy podkreślić, iż w Mieście Lublin funkcjonuje sieć mieszkań chronionych dla cudzoziemców, która zapewnia wystarczającą liczbę miejsc. nie planuje się zwiększenia zasobu instytucjonalnego w tym zakresie. Zakłada się utrzymanie na tym samym poziomie sieci mieszkań chronionych, co w 2013 roku.

Jednocześnie z uwagi na fakt potrzeby dostosowania warunków w mieszkaniach chronionych do obowiązujących przepisów prawa, a w szczególności regulacji, stanowiącej iż na jedną osobę w mieszkaniu chronionym przypada 12 m² ocenia się, iż w roku 2015 liczba miejsc w mieszkaniach chronionych ulegnie zmniejszeniu do ok. 15.

Mieszkania chronione dla osób niepełnosprawnych

Dla osób niepełnosprawnych oraz z zaburzeniami psychicznymi, przy Domu Pomocy Społecznej z siedzibą w Lublinie, przy ul. Ametystowej 22 im. Błogosławionego Jana Pawła II, funkcjonowało 18 mieszkań chronionych dla 39 osób. Z pobytu w mieszkaniach chronionych dla osób niepełnosprawnych w roku 2013 skorzystało 42 osoby z różnym rodzajem niepełnosprawności.

Tabela 39. Mieszkania chronione dla osób niepełnosprawnych.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM					
Liczba placówek	18	18	18	18	18
Liczba miejsc	39	39	39	39	39
Liczba osób korzystających	39	46	42	42	42

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 40. Środki finansowe na prowadzenie mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych (w zł)

WYSZCZEGÓLNIENIE	L.p.	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
852 – POMOC SPOŁECZNA						
85220- mieszkania chronione dla niepełnosprawnych	1	282 602,03	308 655,36	350 703,00	380 550,00	399 577,50

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 41. Średniomiesięczny koszt zasobu (w zł)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp.	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT NA 1 OSOBĘ KORZYSTAJACĄ LUB UCZESTNICZĄCĄ W ZAJĘCIACH						
Mieszkania chronione dla osób niepełnosprawnych	1.	604	559	696	755	793

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Mieszkania chronione dla osób usamodzielniających się.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku do dyspozycji usamodzielnianych wychowanków pozostawało 7 mieszkań chronionych, o łącznej liczbie 25 miejsc, z których skorzystały 33 osoby.

Na przestrzeni lat 2010 – 2013 z możliwości zamieszkania w mieszkaniu chronionym na terenie Miasta Lublin skorzystało 61 usamodzielniających się wychowanków.

Tabela 42. Mieszkania chronione dla osób usamodzielniających się.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby	
	Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM					
Liczba placówek	7	7	7	7	7
Liczba miejsc	25	25	25	25	25
Liczba osób korzystających	32	34	33	33	33

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Osoba usamodzielniana zamieszkująca w mieszkaniu chronionym jest obowiązana do ponoszenia częściowych kosztów utrzymania tego mieszkania proporcjonalnie do swoich dochodów. Zasady ponoszenia odpłatności reguluje Uchwała Nr 850/XXXIII/2013 Rady Miasta Lublin z dnia 5 września 2013r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych realizujących zadania własne Gminy Lublin – miasta na prawach powiatu (Dz. Urz. Woj. lub. z dnia 17 września 2013r. poz. 3912).

Tabela 43. Środki finansowe na prowadzenie mieszkań chronionych dla usamodzielniających się (w zł.).

WYSZCZEGÓLNIENIE	L.p.	Lata poprzednie		Rok oceny	Potrzeby ³¹	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
852 – POMOC SPOŁECZNA						
85220- mieszkania chronione dla osób usamodzielnianych	1.	168 273,12	153 885,32	157 515,69	156 364,00	164 182,20 ³²

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 44. Średniomiesięczny koszt zasobu (w zł.).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lp.	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognoza	
		Rok 2011	Rok 2012		Rok po ocenie	Dwa lata po ocenie
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT NA 1 OSOBĘ KORZYSTAJĄCĄ LUB UCZESTNICZĄCĄ W ZAJĘCIACH						
Mieszkania chronione dla osób usamodzielniających się	1.	438	377	398	395	415

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Średni koszt na 1 osobę korzystającą z możliwości pobytu w mieszkaniu chronionym oznacza relację pomiędzy wielkością rocznych kosztów poniesionych na utrzymanie i działalność jednostki prowadzącej mieszkania chronione (w tym koszty pracownika nadzorującego prawidłowe funkcjonowanie mieszkań chronionych) przypadającą na 1 miejsce w mieszkaniu chronionym.

W roku 2011 Dom Dziecka im. Ewy Szelburg-Zarembiny w Lublinie prowadził 4 mieszkania z 21 miejscami, a od dnia 17 października 2011 r. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie uruchomił 3 mieszkania chronione dla 4 osób usamodzielnianych (łącznie 7 mieszkań z 25 miejscami z pobytu skorzystały 32 osoby), w roku 2012 nadal Dom Dziecka im. Ewy Szelburg-Zarembiny w Lublinie prowadził 4 mieszkania chronione z 21 miejscami, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie prowadził 3 mieszkania chronione z 4 miejscami (łącznie 7 mieszkań z 25 miejscami z pobytu skorzystały 34 osoby). Od dnia 1 stycznia 2013r. wszystkie mieszkania chronione prowadzone są przez MOPR w Lublinie – zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2013r. na terenie Miasta Lublin funkcjonuje 7 mieszkań dla 25 mieszkańców.

³¹ Potrzeby w roku 2014 zostały wykazane zgodnie z planem finansowym przyjętym uchwałą budżetową na rok 2014 przez Radę Miasta Lublin.

³² Założono 5% wzrost wydatków na mieszkania chronione dla osób usamodzielnianych – wzrost opłat oraz potrzeba remontów, zakupu wyposażenia na skutek ich zużycia oraz uzupełnienia braków w wyposażeniu.

Należy podkreślić, iż w Mieście Lublin funkcjonuje sieć mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych, która zapewnia wystarczającą liczbę miejsc. Nie planuje się zwiększenia zasobu instytucjonalnego w tym zakresie. Zakłada się utrzymanie na tym samym poziomie sieci mieszkań chronionych, co w 2014 roku.

Diagnoza istniejących problemów:

Spośród 7 mieszkań chronionych funkcjonujących na terenie Miasta Lublin 3 mieszkania chronione przeznaczone dla 4 osób usamodzielnianych, po dniu 31 grudnia 2014r. nie będą spełniały zapisów § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2012r. w sprawie mieszkań chronionych w części dotyczącej przeznaczenia jednego mieszkania dla nie mniej niż 3 osób. Z praktyki prowadzenia mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych wynika, że im mniejsze mieszkanie chronione tym większe zainteresowanie osób usamodzielnianych do zamieszkania w takim mieszkaniu, tym również lepsze warunki do nauki i nabywania umiejętności samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego, a tym samym dużo wyższe efekty i większe szanse do pełnego usamodzielnienia mieszkańca.

Propozycje rozwiązań istniejących problemów:

Zmiana zapisów § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2012r. w sprawie mieszkań chronionych. Propozycja zmiany: Wyposażenie pomieszczeń i pokoi mieszkalnych w mieszkaniu chronionym uwzględnia podstawowe potrzeby i możliwości osób skierowanych ~~przy czym jedno mieszkanie chronione przeznaczone jest dla nie mniej niż 3 osób~~ (proponowana zmiana), a minimalna powierzchnia użytkowa dla jednej osoby nie może być mniejsza niż 12 m².

XI. REKOMENDACJE:

- wzrost zatrudnienia o minimum 1 etat psychoterapeuty w Specjalistycznej Poradni dla Rodzin w związku z bardzo dużą ilością osób oczekujących na pomoc terapeutyczną,
- uwzględnienie w budżecie środków na szkolenie pracowników, co jest niezbędne z uwagi na coraz bardziej skomplikowane i trudne przypadki terapeutyczne, które są objęte pomocą Specjalistycznej Poradni dla Rodzin,
- utrzymanie budżetu Poradni minimum na poziomie roku 2013,
- doskonalenie metodyki pracy z dzieckiem (dobór takich metod pracy, by dzięki nim, poprzez dziecko, pozytywnie oddziaływać również na pozostałych członków rodziny),
- zatrudnianie specjalistów (animatorów) o wysokich kwalifikacjach oraz zapewnienie im możliwości ustawicznego podnoszenia kwalifikacji,
- zapewnienie odpowiednich szkoleń dla kadry pracującej z dziećmi,
- systematyczne zwiększanie środków finansowych na dofinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego, by stały się dla dzieci atrakcyjną alternatywą spędzania czasu wolnego,
- zwrócenie szczególnej uwagi na rozwój pracy z dzieckiem w jego naturalnym środowisku rówieśniczym (pedagogika podwórkowa).
- zwiększanie do 20 liczby zatrudnionych asystentów rodziny do roku 2015,
- zabezpieczenie środków finansowych na utrzymanie ciągłości zatrudnienia asystentów rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem programów rządowych,
- zapewnienie asystentom rodziny możliwości podnoszenia kwalifikacji,
- zorganizowanie dla asystentów rodziny grup samopomocowych w celu zapobiegania zjawisku wypalenia zawodowego.
- prowadzenia akcji informacyjnych w celu wyłonienia rodzin wspierających,
- wyłonienie kandydatów i ustanowienie odpowiadającej potrzebom liczby rodzin wspierających (ok. 15 rodzin do 2015),
- zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie kosztów umów zawieranych z rodzinami wspierającymi,
- systematyczne zwiększanie liczby zawodowych rodzin zastępczych, w szczególności pełniących funkcje rodziny specjalistycznej,
- pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zawodowych i niezawodowych,
- ustawiczne podwyższanie kwalifikacji przez rodziny zastępcze,

- zwiększenia zatrudnienia o dodatkowych 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- umożliwienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie kosztów zawieranych umów z rodzinami pomocowymi,
- ustawiczne podnoszenie kwalifikacji kadry placówek opiekuńczo–wychowawczych,
- organizowanie różnorodnych form aktywności, stymulujących rozwój wychowanków placówek opiekuńczo–wychowawczych,
- zapewnienie środków finansowych dla placówek opiekuńczo–wychowawczych działających na zlecenie Miasta Lublin (niepublicznych) niezbędnych do wykorzystania wszystkich miejsc jakimi dysponują te placówki,
- wspieranie podmiotów pozarządowych w tworzeniu nowych placówek opiekuńczo–wychowawczych,
- aktywizowanie młodzieży w kierunku zdobycia lub podniesienia kwalifikacji (nabycia nowych umiejętności) w ramach tworzonego sprawnego systemu usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Zorganizowanie różnorodnych form aktywności osobom usamodzielnianym w formie warsztatów, szkoleń i kursów stymulujących ich rozwój oraz zwiększających możliwości na rynku pracy,
- zaktualizowanie poradnika dla młodzieży wkraczającej w proces usamodzielnienia i opiekunów usamodzielnienia oraz instytucji wspierających
- utworzenie domu pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- utworzenie domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób przewlekle somatycznie chorych,
- kontynuacja działań mających na celu przedłużenie funkcjonowania trzech okresowych noclegowni z 5 do 7 miesięcy, w odpowiedzi na niekorzystne warunki pogodowe,
- systematyczne zwiększanie liczby miejsc w Środowiskowych Domach Samopomocy i Klubach Samopomocy,
- kontynuowanie realizacji indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności obejmujących osoby przebywające w schroniskach.

Spis tabel, map, wykresów

Spis tabel:

Tabela 1. Struktura wiekowa mieszkańców Miasta Lublin w latach 2005 – 2012.....	7
Tabela 2. Osoby bezrobotne na terenie Miasta Lublin.....	11
Tabela 3. Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych. pomocy społecznej na terenie Miasta Lublin	17
Tabela 4. Zatrudnienie w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Lublinie.....	17
Tabela 5. Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie - zatrudnienie pomocnicze	19
Tabela 6. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia.....	22
Tabela 7. Powody przyznania pomocy	25
Tabela 8. Dane dotyczące pomocy w formie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2011-2013.	28
Tabela 9. Formy udzielanej pomocy	29
Tabela 10. Osoby korzystające z usług Specjalistycznej Poradni dla Rodzin.	33
Tabela 11. Koszty funkcjonowania Specjalistycznej Poradni dla Rodzin.	34
Tabela 12. Wydatki na świadczenia rodzinne i dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego	36
Tabela 13. Placówki wsparcia dziennego prowadzone na terenie Miasta Lublin.....	40
Tabela 14. Średni miesięczny koszt prowadzenia placówki wsparcia dziennego(w zł).	42
Tabela 15. Średni miesięczny koszt prowadzenia placówek opiekuńczo wychowawczych funkcjonujących na terenie Miasta Lublin (w zł).	55
Tabela 16. Placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin.	57
Tabela 17. Formy pomocy dla osób usamodzielnianych.	59
Tabela 18. Wydatki na usamodzielnienia.	60
Tabela 19. Domy pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Miasta Lublin.	67
Tabela 20. Wydatki na domy pomocy społecznej (w zł).	67
Tabela 21. Ośrodki wsparcia.	69
Tabela22. Wydatki na ośrodki wsparcia funkcjonujące na terenie Miasta Lublin	72
Tabela 23. Zasoby instytucjonalne - Centrum Aktywizacji i Rozwoju Seniorów	74
Tabela 24. Koszt funkcjonowania ośrodka.	75
Tabela 25. Średniomiesięczne koszty funkcjonowania.....	75
Tabela 26. Zasoby instytucjonalne - Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Bezdomnych.	77
Tabela 27. Koszt funkcjonowania Dziennego Ośrodka Wsparcia dla Bezdomnych.	78
Tabela 28. Średniomiesięczny koszt funkcjonowania.	78

Tabela 29. Zasoby instytucjonalne - Centrum Aktywności Środowiskowej	79
Tabela 30. Koszt funkcjonowania ośrodka.	83
Tabela 31. Średniomiesięczny koszt funkcjonowania.	83
Tabela 32. Środki finansowe PFRON oraz ich wykorzystanie, przeznaczone na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych w 2013 roku.....	84
Tabela 33. Warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące na terenie Miasta Lublin.....	86
Tabela 34. – Wykorzystanie środków pochodzących z budżetu miasta, przeznaczonych na realizację „Programu działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Miasta Lublin w roku 2013”	87
Tabela 35. Ogólna liczba mieszkań chronionych.....	88
Tabela 36. Mieszkania chronione dla cudzoziemców.....	88
Tabela 37. Środki finansowe na prowadzenie mieszkań chronionych dla cudzoziemców (w zł).....	89
Tabela 38. Średniomiesięczny koszt zasobu (w zł).....	89
Tabela 39. Mieszkania chronione dla osób niepełnosprawnych.....	90
Tabela 40. Środki finansowe na prowadzenie mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych (w zł)	90
Tabela 41. Średniomiesięczny koszt zasobu (w zł).....	91
Tabela 42. Mieszkania chronione dla osób usamodzielniających się.	91
Tabela 43. Środki finansowe na prowadzenie mieszkań chronionych dla usamodzielniających się (w zł).	92
Tabela 44. Średniomiesięczny koszt zasobu (w zł).....	92

Spis wykresów:

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta Lublin w latach 2010 - 2035.....	6
Wykres 2. Liczba mieszkańców Miasta Lublin w poszczególnych grupach wiekowych w 2012 roku.....	7
Wykres 3. Procentowy rozkład struktury wiekowej mieszkańców Miasta Lublin w latach 2005 – 2012.....	8
Wykres 4. Prognoza ruchu naturalnego ludności Miasta Lublin w latach 2005-2030.....	8
Wykres 5. Dzieci urodzone w Lublinie w latach 2005 – 2012	9
Wykres 6. Ruch naturalny w Lublinie w latach 2005 – 2012.....	10
Wykres 7 . Stopa bezrobocia i poziom bezrobocia w poszczególnych miesiącach 2013 r.....	12
Wykres 8. Liczba rodzin objętych wsparciem MOPR z podziałem na powody przyznania pomocy według kolejności występowania w 2013 roku.....	24
Wykres 9. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych i korzystających z usług placówek wsparcia dziennego.....	39

Wykres 10. Zestawienie liczby rodzin zastępczych na przestrzeni lat 2007 – 2013.....	47
Wykres 11. Typy rodzin zastępczych	48
Wykres 12. Rodzaje i liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2008-2013. ..	53
Wykres 13. Liczba miejsc w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i liczba dzieci korzystających w latach 2008-2013.....	56
Wykres 14. Liczba osób, objętych wsparciem przez domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, mieszkania chronione w 2013 roku.	66

Spis map:

Mapa 1. Obszar województwa lubelskiego z podziałem na powiaty.....	5
Mapa 2. System pomocy środowiskowej w 2013 roku na terenie miasta Lublin	21
Mapa 3. Rozmieszczenie placówek wsparcia dziennego na terenie Miasta Lublin w 2013 roku	41
Mapa 4. Domy Pomocy Społecznej i Ośrodki Wsparcia na terenie miasta Lublin.	65